



# Lietuva: 2014 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė

Vilnius  
2014



## TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS .....	3
II. MAKROEKONOMINĖS PERSPEKTYVOS .....	4
III. TARYBOS REKOMENDACIJŲ LIETUVAI ĮGYVENDINIMAS .....	4
3.1. Fiskalinė disciplina ir mokesčių politika.....	5
3.2. Visapusiškos pensijų sistemos reformos įgyvendinimas .....	7
3.3. Užimtumo didinimas.....	9
3.4. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas .....	13
3.5. Valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimas.....	14
3.6. Pastatų energetinio efektyvumo ir energijos tinklų konkurencingumo didinimas.....	15
IV. STRATEGIJOS „2020 M. EUROPA“ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS .....	20
4.1. Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas .....	20
4.2. Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas.....	23
4.3. Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas .....	25
4.4. Atsinaujančių energijos išteklių naudojimo didinimas .....	25
4.5. Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas .....	27
4.6. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas .....	28
4.7. Užimtumo didinimas.....	31
4.8. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas .....	34
V. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS IR STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS.....	39
5.1. Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimų įgyvendinimas.....	39
5.1.1. Konkurencingumo skatinimas.....	39
5.1.2. Užimtumo didinimas .....	44
5.1.3. Viešųjų finansų tvarumo didinimas.....	44
5.1.4. Finansinio stabilumo stiprinimas .....	45
5.2. Metinės augimo apžvalgos prioritetų įgyvendinimas.....	46
5.2.1. Tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą .....	46
5.2.2. Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų .....	46
5.2.3. Skatinti augimą ir konkurencingumą .....	49
5.2.4. Mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius .....	51
5.2.5. Modernizuoti viešąjį administravimą.....	53
5.3. Strategijos „2020 m. Europa“ pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimas.....	56
5.3.1. Inovacijų sąjunga.....	56
5.3.2. Judus jaunimas .....	56
5.3.3. Europos skaitmeninė darbotvarkė .....	57
5.3.4. Tausiai išteklius naudojanti Europa .....	59
5.3.5. Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika.....	60
5.3.6. Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė .....	60
5.3.7. Europos kovos su skurdu planas .....	60
5.4. Strategijos „2020 m. Europa“ tikslų įgyvendinimo finansavimas ES struktūrinių fondų lėšomis 2014–2020 m. periodu .....	61
VI. TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS IR SOCIALINIŲ–EKONOMINIŲ PARTNERIŲ ĮTRAUKIMAS .....	64
VII. 2013 M. NACIONALINĖS REFORMŲ DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMAS .....	64
1 priedas. Dabartiniai ir 2015, 2020 metais planuojami nacionaliniai kiekybiniai rodikliai .....	67
2 priedas. Rekomendacijų Lietuvai ir pagrindinių NRD numatytų struktūrinių reformų įvertinimas .....	68
3 priedas. Nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų ir pagrindinių įsipareigojimų ateinantiems 12 mėnesių įvertinimas.....	92

## I. BENDROSIOS NUOSTATOS

2014 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė (toliau – NRD) atnaujinta atsižvelgiant į metinį Europos Sąjungos ekonominės politikos koordinavimo ciklą, vadinamą Europos semestru. 2014 m. NRD apibendrina svarbiausias vykdomas ir planuojamas struktūrines reformas siekiant kiekybinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, įgyvendinant Tarybos rekomendaciją „Dėl 2013 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos ir dėl Tarybos nuomonės dėl atnaujintos 2012–2016 m. Lietuvos konvergencijos programos“ ir 2011 m. Lietuvos priimtus įsipareigojimus pagal paktą „Euro plus“. Rengiant dokumentą, taip pat atsižvelgta į Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, kurią 2012 m. gegužės 15 d. patvirtino Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas). Planuojant naujas priemones struktūrinių reformų srityje, įvertinti ir Europos Komisijos (toliau – EK) pasiūlymai Europos Sąjungos valstybėms narėms pateikti komunikate „2014 m. Metinė augimo apžvalga“.

Atnaujintos 2014 m. NRD struktūra ir formatas parengti atsižvelgiant į 2013 m. spalio 15 d. Europos Komisijos paskelbtas gaires. 2014 m. NRD papildo 3 priedai: 1 priede pateikiami dabartiniai ir 2015, 2020 metais numatomi kiekybiniai rodikliai siekiamose srityse; 2 priede pateikiama informacija dėl Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo; 3 priede – nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, Lietuvos įsipareigojimų pagal paktą „Euro plus“, Metinės augimo apžvalgos ir pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimą bei pagrindinius įsipareigojimus ateinantiems 12 mėnesių.

Siekdama prisijungti prie euro zonos ir stiprinti Europos Sąjungos ekonominę valdyseną bei konkurencingumą, Lietuva 2011 m. priėmė papildomus įsipareigojimus pagal euro zonos valstybių paktą „Euro plus“ toliau skatinti konkurencingumą, didinti užimtumą, užtikrinti viešųjų finansų tvarumą ir finansinį stabilumą.

Strategijos „2020 m. Europa“ prioritetų – pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo įgyvendinimas vertinamas kiekybiniais rodikliais. Šie prioritetai apima užimtumo, investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimą, energetiką ir kovą su klimato kaita, socialinės atskirties mažinimą ir švietimo plėtrą.

Komunikate „2014 m. Metinė augimo apžvalga“ EK pateikė pasiūlymus dėl Europos Sąjungos prioritetų ateinantiems 12 mėn. ekonomikos ir biudžeto politikų srityje bei reformų, kurios paskatintų augimą ir darbo vietų kūrimą. Paskelbus šį dokumentą, prasidėjo ketvirtasis Europos semestras. EK mano, kad 2014 m. pastangos nacionaliniu ir ES lygmeniu, kaip ir 2013 m., turėtų būti sutelktos į tuos pačius penkis prioritetinius veiksmus: tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą, atkurti įprastą skolinimą ekonomikai, skatinti augimą ir konkurencingumą, mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius, modernizuoti viešąjį administravimą.

Atsižvelgiant į strategijoje „2020 m. Europa“, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ iškeltus prioritetus ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) 2012–2016 m. programą, patvirtintą Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu, neatidėliotini Vyriausybės veiklos prioritetai yra susiję su užimtumo didinimu, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimu, investicijų ir verslo aplinkos gerinimu, finansinio tvarumo užtikrinimu, pasirengimu įsivesti bendrąją Europos valiutą eurą, kompleksine mokesčių sistemos peržiūra, laiku pradėtu 2014–2020 m. Europos Sąjungos daugiametės finansinės programos projektų įgyvendinimu, švietimo ir aukštojo mokslo reforma, elektros ir dujų rinkų sukūrimu. Vidutinės trukmės laikotarpiu, siekiant strategijos „2020 m. Europa“ tikslų, bus svarbu įgyvendinti socialinio draudimo ir tęsti energetikos sektoriaus, sveikatos sistemos pertvarką, toliau gerinti verslo aplinką bei sąlygas moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Šių reformų įgyvendinimui itin svarbią reikšmę turės ES struktūrinių fondų parama.

2014 m. NRD buvo rengiama tuo pačiu metu kaip ir Lietuvos konvergencijos 2014 metų programa ir yra suderinta su Vyriausybės strateginiais programiniais dokumentais. Pagrindinių

struktūrinių reformų pamatinis principas artimuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu išlieka makroekonominio stabilumo užtikrinimas.

2014 m. NRD parengė tarpinstitucinė darbo grupė, sudaryta iš ministerijų, Lietuvos banko ir Lietuvos statistikos departamento atstovų, NRD rengimą koordinavo Ūkio ministras. Siekiant į procesą įtraukti socialinius ir ekonominius partnerius 2014 m. NRD rengimo metu buvo vertinami siūlymai gauti iš įvairias interesų grupes atstovaujančių visuomeninių organizacijų, socialinių ir ekonominių partnerių.

2014 m. NRD projektui buvo pritarta 2014 m. kovo 21 d. Seimo Europos reikalų komiteto posėdyje. Svarstymo metu tarp Seimo narių ir atsakingų ministerijų politinio lygmens atstovų vyko aktyvios diskusijos dėl švietimo ir mokslo, inovacijų skatinimo, socialinės politikos, užimtumo didinimo, konkurencingumo skatinimo klausimų. Posėdžio metu taip pat buvo aptariami klausimai dėl 2013 m. Tarybos rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo pasiektos pažangos. 2014 m. kovo 25 d. NRD projektas buvo pristatytas LR Vyriausybės Ministerijų atstovų (kanclerių, viceministrų) pasitarime. Pasitarimo metu buvo nuspręsta patikslinti dokumento projektą pagal atstovų pateiktas pastabas. Įvertinus pastabas, galutinai dokumentui buvo pritarta 2014 m. kovo 31 d. vykusiame LR Vyriausybės pasitarime.

## **II. MAKROEKONOMINĖS PERSPEKTYVOS**

Remiantis Lietuvos Statistikos departamento pateiktais duomenimis 2013 m. bendrasis vidaus produktas padidėjo 3,3 procento lyginant su 2012 metais. Ekonomikos augimui teigiamos įtakos turėjo investicijų, eksporto ir vidaus vartojimo augimas.

Manoma, kad nuosaikus ES ir euro zonos ekonomikos augimas bei Europos centrinio banko vykdoma ekspansyvi pinigų politika sudarys palankias sąlygas augti ir Lietuvos ūkiui.

Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, 2013 metais sudarė 1,2 proc. ir buvo 2 procentiniais punktais mažesnė nei 2012 metais (3,2 proc.).

Remiantis Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, 2013 m. nedarbo lygis šalyje sudarė 11,8 procento ir buvo 1,6 procentinio punkto mažesnis nei 2012 m. Jaunimo (15–24 metų amžiaus asmenų) nedarbo lygis 2013 m. sumažėjo 4,8 procentinio punkto ir sudarė 21,9 procento.

Detalesnė informacija apie vidutinio laikotarpio centrinį ūkio raidos scenarijų ir valdžios sektoriaus finansų vidutinio laikotarpio tikslą yra pateikiama Lietuvos konvergencijos 2014 m. programoje.

## **III. TARYBOS REKOMENDACIJŲ LIETUVAI ĮGYVENDINIMAS**

Europos Komisija rengdama rekomendacijas įvertino 2013 m. Nacionalinės reformų darbotvarkės ir Lietuvos konvergencijos 2013 m. programą\*. Buvo vertinama ne tik fiskalinė, socialinė ir ekonominė Lietuvos politika, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių bei gairių, kadangi nacionalinių priemonių įgyvendinimas leis pasiekti ir bendrus ES tikslus. EK parengtos šešios rekomendacijos Lietuvai dėl ekonominės politikos ir struktūrinių reformų 2013–2014 m. laikotarpiui, buvo patvirtintos 2013 m. birželio 27–28 d. Europos Vadovų Taryboje.

Šiame skyriuje pateikiamos planuojamos ir vykdomos priemonės, kuriomis siekiama įgyvendinti Lietuvai skirtas Tarybos rekomendacijas 2013–2014 m. laikotarpiu.

---

\* Daugiau informacijos: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013\\_lithuania\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2013_lithuania_en.pdf)

### 3.1. Fiskalinė disciplina ir mokesčių politika

#### **1 rekomendacija:**

**Užtikrinti ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą ir įgyvendinti, kaip planuota, biudžeto strategiją, vykdant struktūrinio koregavimo priemones, kurios leis Lietuvai pasiekti vidutinės trukmės laikotarpio tikslą. Pirmenybę teikti ekonomikos augimą skatinančioms išlaidoms. Toliau stiprinti fiskalinę sistemą, visų pirma užtikrinant įgyvendinamas ir privalomas viršutines išlaidų ribas pagal vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto sistemą. Peržiūrėti mokesčių sistemą ir apsvarstyti galimybę padidinti tuos mokesčius, kurie mažiausiai kenkia ekonomikos augimui, kaip antai periodinius turto ir aplinkos mokesčius, be kita ko, įvesti automobilių mokesčius, kartu toliau gerinant mokestinių prievolių vykdymą.**

#### **Fiskalinės politikos stiprinimas ir biudžetinės politikos įgyvendinimas**

Tarybos rekomendacija užtikrinti ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą ir įgyvendinti, kaip planuota, biudžeto strategiją – įgyvendinama, kadangi vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus balanso rodikliai turėtų siekti: 2014 m. – 1,9 proc. BVP deficitas, 2015 m. – 0,9 proc. BVP deficitas, o 2016 m. – 0,1 proc. BVP perteklius. 2014 m. biudžetas patvirtintas atsižvelgiant į Fiskalinės drausmės įstatyme įtvirtintą apribojimą išlaidoms bei Stabilumo ir augimo pakto įpareigojimą vidutiniu laikotarpiu siekti subalansuoto valdžios sektoriaus.

Vidutinės trukmės deficito užduotys ir struktūrinės priemonės, sudarysiančios sąlygas toms užduotims įvykdyti, yra pateikiamos Lietuvos konvergencijos 2014 m. programoje.

2012 m. fiskalinė sistema buvo sustiprinta papildant Biudžeto sandaros įstatymą, nustatant, kad tam tikrų metų valstybės biudžeto projekte ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projekte gali būti nukrypstama nuo Seimo patvirtintų trejų biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių tik tuo atveju, kai Vyriausybė raštu pateikia Seimui paaiškinimą, kaip pokyčiuose atsispindi nauji ekonomikos politikos prioritetai. 2014 m. Lietuvos Respublikos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas pirmą kartą parengtas vadovaujantis šiomis nuostatomis.

Siekiant sustiprinti fiskalinę sistemą 2014 m. planuojama priimti Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio tikslas – stiprinti valdžios sektoriaus subjektų biudžetinę drausmę ir palaipsniui mažinti savivaldybių biudžetų deficitą, tai yra nustatyti, kad savivaldybės deficitas negali viršyti išlaidų iš skolintų lėšų dydžio, kuris būtinas iš Europos Sąjungos ir kitos gautinos tarptautinės finansinės paramos lėšų bendrai finansuojamiems investicijų projektams finansuoti.

Įgyvendinant Tarybos rekomendaciją 2014 m. biudžeto įstatyme numatyta pirmenybę teikti ekonomikos augimą skatinančioms išlaidoms, t.y. išlaidos investicijoms nustatytos 0,2 proc. BVP didesnės nei 2013 metais, be to, 0,4 proc. BVP numatyta padidinti valstybės garantijas investiciniams projektams.

#### **Mokestinės sistemos ir mokesčių administravimo stiprinimas**

Nuo 2013 m. įsigaliojo Lietuvos Respublikos žemės mokesčio įstatymas, pagal kurį pakeista žemės mokesčio apskaičiavimo tvarka – mokestis skaičiuojamas ne nuo nominalios, o nuo žemės vidutinės rinkos vertės, kartu įtvirtintas 5 metų pereinamasis laikotarpis, per kurį žemės vertė, jeigu ji padidėjo lyginant su verte, taikyta skaičiuojant žemės mokestį už 2012 metus, nuosekliai didinama po 20 proc. Atsižvelgiant į tai, žemės mokestis, už žemės sklypus, kurių vertė padidėjo, už 2014 metus skaičiuojamas nuo 20 proc. didesnės žemės vertės nei už 2013 metus.

Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo pataisomis nuo 2014 m. balandžio 1 d. didinami akcizų tarifai etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams ir nuo 2014 m. kovo 1 d. didinami akcizai tabako gaminiams.

Mokestinių prievolių įvykdymo užtikrinimo tikslais parengtas Civilinio kodekso 6.929 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuriame numatyta, kad atsiskaitymai pagal sandorius tarp asmenų grynaisiais pinigais gali būti atliekami, jeigu jie neviršija 10 tūkst. Lt. Šie atsiskaitymai atliekami per mokėjimo paslaugų teikėjus, kurie atsiskaitymams turi teisę priimti ir išmokėti grynuosius pinigus neribojant sumos. Apribojimas netaikomas, kai atsiskaitymai pagal sandorius negrynaisiais pinigais negali įvykti, nes šių atsiskaitymų vietoje mokėjimo paslaugų teikėjai neteikia paslaugų, o pagal sandorį yra būtina atsiskaityti nedelsiant, jeigu apie tai informuota kompetentinga valstybės institucija. Kartu buvo parengtas ir atitinkamų Administracinės teisės pažeidimų kodekso straipsnių pataisų projektas, kuriame numatyta administracinė atsakomybė už atsiskaitymų pažeidimus.

Inicijuotas prisijungimas prie tarptautinių dokumentų, stiprinančių kovą su nelegalia prekyba tabako gaminiiais ir jų kontrabanda: pasirašytas Protokolas dėl neteisėtos prekybos tabako gaminiiais panaikinimo, priimtas 2012 m. lapkričio 12 d. Seule.

Siekiant skatinti naujų atliekų tvarkymo technologijų (rūšiavimo, naudojimo, perdirbimo) diegimą, mažinti sąvartynuose šalinamų atliekų, sukaupti lėšų atliekų tvarkymo sistemai kurti ir plėtoti, parengtas Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, kuriame siūloma nuo 2016 metų įvesti mokesį už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis (sąvartyno mokestis).

2013 m. lapkričio 14 d. Seimas ratifikavo Konvenciją dėl savitarpio administracinės pagalbos mokesčių srityje.

Parengti mokesčių administravimą reglamentuojančių teisės aktų projektai, tobulinantys trečiųjų asmenų pareigų informacijos teikimo srityje reglamentavimą, mažinantys pajamų neapskaitymo riziką ir sudarantys prielaidas užtikrinti efektyvaus mokesčių administratoriaus funkcijų atlikimo sąlygas. Planuojama Vyriausybei projektus pateikti 2014 m. I pusmetyje.

Praktinio mokesčių administravimo srityje 2013 metais Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – VMI) vykdė priemones, kuriomis siekiama skatinti mokesčių mokėtojų sąmoningumą ir savanorišką mokesčių mokėjimą, keisti dalies mokesčių mokėtojų palankų požiūrį į mokesčių vengimą ir šešėlinę ekonomiką, užtikrinti savanorišką mokestinių prievolių vykdymą teisingai ir įstatymu nustatytais terminais, taip pat mažinti mokesčių vengimą ir slėpimą. Šiuo tikslu VMI įgyvendino konsoliduotą mokesčių mokėtojų mokestinių prievolių vykdymo ir mokesčių surinkimo užtikrinimo 2013–2014 m. priemonių planą.

#### Planuojami darbai:

Numatoma, kad VMI bei Lietuvos muitinė visiškai įgyvendins EK valstybės ekonominės bei finansinės kontrolės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui koordinuoti patvirtintus Valstybės finansų kontrolės ir teisėsaugos institucijų 2014 metų uždavinius ir priemones kontroliuojant šešėlinę ekonomikos reiškinius.

Taip pat VMI toliau bus taikomos sisteminės savanorišką mokesčių mokėjimą skatinančios, prevencinės ir kontrolės priemonės, įgyvendinant Konsoliduotą mokesčių mokėtojų mokestinių prievolių vykdymo ir mokesčių surinkimo užtikrinimo 2014–2015 m. priemonių planą.

Detalesnė informacija apie konkrečias priemones, kurių imamasi siekiant įgyventinti pirmąją Tarybos rekomendaciją – pateikiama 2 priede.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

Pasiekta pažanga mažinant valdžios sektoriaus deficitą: išankstiniais vertinimais, 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo iki 2,1 proc. BVP. Vykdoma mokesčių politikos kryptis iš esmės atitinka rekomendacijas, nuosekliai stiprinamas mokesčių administravimas.

### 3.2. Visapusiškos pensijų sistemos reformos įgyvendinimas

#### **2 rekomendacija:**

**Priimti ir įgyvendinti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos. Suderinti teisės aktais nustatytą pensinį amžių su vidutine tikėtina gyvenimo trukme, apriboti galimybes anksčiau išeiti į pensiją, nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles ir skatinti naudoti papildomo kaupimo schemas, kartu užtikrinant, kad vykdomos reformos būtų įgyvendintos. Pensijų reformą pagrįsti priemonėmis, kuriomis didinamos vyresnio amžiaus žmonių galimybės įsidarbinti.**

#### **Priimti ir įgyvendinti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos.**

Visapusiška pensijų sistemos reforma įgyvendinama laikantis Seimo priimtų pertvarkos gairių ir LR Vyriausybės patvirtinto jų įgyvendinimo priemonių plano.

#### Pensijų kaupimo sistemos pertvarkos įgyvendinamos priemonės:

LR Seimas 2012 m. lapkričio mėn. priėmė teisės aktų pakeitimus, pagal kuriuos nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja pensijų kaupimo finansavimo tvarka, numatanti galimybę į pensijų fondą, kuriame kaupiama socialinio draudimo įmokos dalis, pervesti papildomą įmoką dalyvio lėšomis (nuo darbo užmokesčio) ir gauti skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto (nuo vidutinio darbo užmokesčio šalyje). Ši tvarka taikoma tiems dalyviams, kurie kaupimo sutartis pasirašo po 2013 m. sausio 1 d.:

**1 lentelė. Pensijų kaupimo įmokos**

<b>Metai</b>	<b>„Sodros“ įmokos dalis, proc.</b>	<b>Asmens lėšomis mokama įmoka (nuo asmens draudžiamųjų pajamų), proc.</b>	<b>Skatinamoji įmoka iš valstybės biudžeto (nuo VDU), proc.</b>
2013	2,5	-	-
2014	2	1	1
2016	2	2	2
2020	3,5	2	2

Asmenys, tapę pensijų kaupimo dalyviais iki 2013 m. sausio 1 d., nuo 2013 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. lapkričio 30 d. turėjo apsispręsti, kokiomis sąlygomis nori tęsti dalyvavimą kaupime:

1) kaupti tik socialinio draudimo įmokos dalį, kaip ir iki įstatymo pasikeitimo (šis pasirinkimas nereikalavo atlikti jokių veiksmų);

2) pateikti pensijų kaupimo bendrovei sutikimą pervesti papildomą įmoką į pensijų fondą, gaunant skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto;

3) pateikti prašymą stabdyti pervedimus į pensijų fondą.

Naujoje pensijų kaupimo sistemoje dalyvaus 36,7 proc. visų pensijų kaupimo dalyvių (409 tūkst. asmenų). Stabdyti tolimesnį įmokų pervedimą į privačius pensijų fondus apsisprendė 24 tūkstančiai asmenų, arba 2,1 proc. visų dalyvaujančiųjų pensijų kaupime. 684 tūkstančiai pensijų kaupimo dalyvių (t.y. 61,2 proc. visų dalyvių) tęs dalyvavimą pensijų kaupime, kaupdami tik valstybinio socialinio draudimo įmokos dalį, t.y. nemokėdami papildomos įmokos ir negaudami skatinamosios įmokos iš valstybės biudžeto.

Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimais 2012 m. lapkričio 13 d. buvo sumažinti ir pensijų fondų taikomi administraciniai atskaitymai:

- maksimalus atskaitymas nuo pervedamos įmokos: 2013 m. – 2 proc., 2014 m. – 1,5 proc., 2015 m. – 1 proc., 2016 m. – 0,5 proc., nuo 2017 m. – 0 proc.
- maksimalus atskaitymas nuo turto nuo 2013 m. – 0,65 proc. konservatyvaus investavimo pensijų fonduose, 1 proc. – kituose pensijų fonduose.

Pensijų sistemos pertvarkos įgyvendinamos priemonės:

Pensijų reformai įgyvendinti būtinų teisės aktų parengimo grafikas patvirtintas ir Vyriausybės 2012–2016 m. programos priemonių plane. Atsižvelgiant į tai, kad pensijų sistemos pertvarka neatsiejama nuo darbo santykių srities, šiuo metu pradedamas įgyvendinti esminės kompleksiškos darbo santykių ir socialinio draudimo bei pensijų srities reformos projektas. Šį projektą, kuriuo siekiama sukurti naują teisinį – administracinį modelį, planuojame įgyvendinti iki 2015 metų II pusmečio. Pensijų sistemos reformai įgyvendinti reikalingų teisės aktų projektų atskirai teikti nenumatoma.

Kitos įgyvendintos priemonės:

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatyme yra numatyta, kad paskolų, suteiktų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui nuo 2014 m. sausio 1 d., palūkanos bus dengiamos iš Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų, todėl ateityje toks sprendimas turės teigiamos įtakos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto balansavimui ir bus prisiimta mažesnė finansinė našta.

**Suderinti teisės aktais nustatytą pensinį amžių su vidutine tikėtina gyvenimo trukme.**

Pensinį amžių susieti su vidutine gyvenimo trukme šiuo metu neplanuojama, nes pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme numatytą grafiką kasmet yra vėlinamas pensinis amžius. Pensinis amžius tolinamas sparčiau, negu didėja gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Tačiau šios rekomendacijos įgyvendinimas galėtų būti svarstomas po 2026 metų, kai pensinis amžius ir vyrams, ir moterims pasieks 65 metus.

**Apriboti galimybes anksčiau išeiti į pensiją, nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles.**

Galiojantis Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymas nustato, kad išankstinė senatvės pensija gali būti paskirta tik tiems asmenims, kuriems iki nustatyto senatvės pensijos mažiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, jie yra įgiję ne mažiau kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo ir neturi su darbo santykiais susijusių pajamų, negauna jokių kitų pensinio pobūdžio išmokų. Įstatymas taip pat nustato, kad išankstinė senatvės pensija apskaičiuojama taip pat, kaip senatvės pensija ir mažinama po 0,4 proc. už kiekvieną pilną mėnesį, likusį iki senatvės pensijos amžiaus sukakties. Šis mažinimas taikomas ir iki senatvės pensijos amžiaus sukakties, ir jau sukakus senatvės pensijos amžių, t.y. jei, pavyzdžiui, asmuo pasirinko gauti išankstinę senatvės pensiją likus 5 metams (t.y. 60 mėn.) iki nustatyto senatvės pensijos amžiaus, apskaičiuota senatvės pensija už išankstinį išėjimą jam bus mažinama 24 procentais, iki šis asmuo gyvens. Atsižvelgiant į pensijos mažinimo mastą, išankstinių senatvės pensijų gavėjų skaičius nėra didelis ir keletą metų išlieka maždaug pastovus (palyginimui: 2013 m. IV ketvirtį senatvės pensijas gavo 599566 žmonės, o išankstinės senatvės pensijos tuo pačiu laikotarpiu buvo mokėtos 11 055 gavėjams). Todėl dar labiau griežtinti sąlygų išankstinei senatvės pensijai skirti šiuo metu nenumatoma.

Pensijų indeksavimo taisyklės bus nustatomos kartu 2015 metų II-ąjį pusmetį su esmine pensijų sistemos pertvarka.



### **Pensijų reformą pagrįsti priemonėmis, kuriomis didinamos vyresnio amžiaus žmonių galimybės įsidarbinti.**

Šiuo metu baigiamas rengti Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo 2014–2015 m. veiksmų planas (toliau – Planas), skirtas Nacionalinėje demografinės (gyventojų) politikos strategijoje nustatytiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Atsižvelgiant į problematikos sąsajas, tikslus ir siekiant tęstinumo, į Planą taip pat įtraukti veiksmai, prisidedantys prie Nacionalinės gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategijos įgyvendinimo. Veiksmų plano projekte yra numatoma priemonių, kurios prisidės prie vyresnio amžiaus žmonių užimtumo didinimo ar vyresnio amžiaus žmonių sveikatingumo stiprinimo. Prie vyresnio amžiaus žmonių užimtumo didinimo taip pat esmingai prisidės Užimtumo didinimo 2014–2020 metų programos veiklos plane numatomi veiksmai.

#### Planuojami darbai:

- pensijų sistemos reformai įgyvendinti reikalingus teisės aktų projektus numatoma parengti iki 2015 m. II pusmečio;
- 2015 m. ketinama reglamentuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rezervo fondo sudarymą, kad ateityje būtų labiau pasiruošta galimoms finansinėms krizėms ir kuriant tvaresnę valstybinio socialinio draudimo sistemą;
- baigti rengti Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo 2014–2015 m. veiksmų planą.

#### Požangos įvertinimas/problemos:

Įgyvendinti pensijų kaupimo finansavimo tvarkos pakeitimai, suteikiantys galimybę pervesti papildomą įmoką dalyvio lėšomis ir gauti skatinamąją įmoką iš valstybės biudžeto.

### **3.3. Užimtumo didinimas**

#### **3 rekomendacija:**

**Spręsti didelio žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikio nedarbo lygio problemą, nukreipiant išteklius į aktyvios darbo rinkos politikos priemones, kartu didinant jų aprėptį ir veiksmingumą. Didinti jaunimo galimybes įsidarbinti, pavyzdžiui, pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą, gerinti gamybinės praktikos schemų vykdymą ir jų veiksmingumą bei spręsti nuolatinės gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitikties problemą. Konsultuojantis su socialiniais partneriais peržiūrėti darbo teisės aktų tinkamumą, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.**

#### **Spręsti didelio žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikio nedarbo lygio problemą.**

Ilgalaikio nedarbo lygis Lietuvoje kasmet mažėja – 2011 m. siekė 8,0 proc., 2012 m. – 6,6 proc. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, ilgalaikio nedarbo lygis 2013 m. sudarė 5,1 proc. ir buvo 1,5 procentinio punkto mažesnis nei 2012 m.

Ilgalaikių ir žemos kvalifikacijos bedarbių nedarbo problema sprendžiama registracijų teritorinėse darbo biržose metu vykdant bedarbių profiliavimą, identifikuojant jų motyvacijos lygį ir pasirengimą darbo rinkai, kuriant individualius užimtumo veiklos planus. Ilgalaikiai ir žemos kvalifikacijos bedarbiai yra viena iš darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupių, todėl pagal galimybes yra įtraukiami į aktyvios darbo rinkos politikos priemones.

21,4 tūkst. ilgalaikių bedarbių 2013 m. dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Tarp 2013 m. nusiųstų mokytis į profesinį mokymą asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 19 proc. (2012 m. – 8 proc.), tarp įdarbintų subsidijuojant ilgalaikiai bedarbiai sudarė 31 proc., tarp įdarbintų darbo įgūdžiams įgyti asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 25,2 proc.

Sprendžiant ilgalaikio nedarbo problemą, 2013 m. pabaigoje pradėtas įgyvendinti projektas „Pagalba įsidarbinant“, kurio tikslas – spartinti ilgalaikių bedarbių ir bedarbių, kuriems gresia ilgalaikis nedarbas, ypač socialiai pažeidžiamų, sugrįžimą ir įsitvirtinimą darbo rinkoje (projekto vertė – 31,5 mln. Lt, dalyvių skaičius – 6 450 bedarbių).

Nuo 2013 m. balandžio 1 d. įsigaliojus Žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatymui, įsiteisėjo dar viena priemonė, priartinanti bedarbius, ypač žemos kvalifikacijos, prie darbo rinkos, prisidedanti prie jų užimtumo stiprinimo. Remiantis šio įstatymo nuostatomis asmenys gali teikti laikinas arba vienkartinės žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas, kurioms teikti nereikalingi specialūs įgūdžiai, kvalifikacija, leidimai, pažymėjimai, mokymai ar kursai. Teikiantys šias paslaugas asmenys, jei jie yra registruoti teritorinėse darbo biržose, visiškai išsaugo savo turimą statusą – jie toliau gali dalyvauti darbo paieškoje, gauti darbo pasiūlymus ir naudotis visomis kitomis teritorinių darbo biržų paslaugomis.

### **Nukreipti išteklius į aktyvios darbo rinkos politikos priemones, kartu didinant jų aprėptį ir veiksmingumą.**

Aktyvios darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonių finansavimas 2013 m., lyginant su 2012 m., padidintas nuo 156,1 mln. Lt iki 171,1 mln. Lt, skiriant papildomai 15 mln. Lt.

Iš visų ADRP priemonių įgyvendinimui skirtų 171,1 mln. Lt, 29,2 proc. tenka profesiniam mokymui, 11,3 proc. – darbo įgūdžių įgijimo rėmimui, 19,5 proc. – įdarbinimui subsidijuojant, 16,2 proc. – darbo vietų steigimo rėmimui, 25,7 proc. – viešiesiems darbams.

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse 2013 m. dalyvavo 65,5 tūkst. asmenų, iš kurių 59 tūkst. buvo nusiųsti 2013 m. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių aprėptis siekė 19,7 proc. nuo visų registruotų bedarbių.

Aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumui padidinti 2013 m. buvo įdiegta nauja ADRP priemonių efektyvumo vertinimo metodika, kuria vadovaujantis valstybinė užimtumo tarnyba (darbo birža) vykdo aktyvios darbo rinkos politikos priemonių efektyvumo vertinimą.

Siekiant padidinti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių dalyvių įsidarbinimo lygį buvo patvirtintas Bendradarbiavimo su darbdaviais tvarkos aprašas, kuris reglamentuoja darbo su darbdaviais organizavimą teritorinėje darbo biržoje.

Siekiant, kad aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimui skirtos lėšos, skiriamos darbo vietų steigimui bei įdarbinimo kaštams kompensuoti, būtų panaudojamos veiksmingai ir efektyviai, 2013 m. buvo parengtas valstybinės užimtumo tarnybos (darbo biržos) priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo bei vertinimo tvarkos aprašas, reglamentuojantis priežiūros veiklos sritis, priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo tvarką, nustatantis priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo rodiklius ir jų skaičiavimo metodus.

### **Didinti jaunimo galimybes įsidarbinti, pavyzdžiui, pagal jaunimo garantijų programą.**

Nedarbo, ypač jaunimo, mažinimas yra vienas svarbiausių Vyriausybės veiklos prioritetų 2013–2014 metų laikotarpiu.

Jaunimo (15–24 metų amžiaus asmenų) nedarbo lygis 2013 m. sumažėjo 4,8 procentinio punkto ir sudarė 21,9 proc. 2013 m. 15–24 metų amžiaus bedarbių buvo 27,4 tūkst. – palyginti su 2012 m., jų skaičius sumažėjo 4,8 tūkst., arba 14,9 proc.

2013 metais buvo tęsiama nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. įgyvendinama priemonė „Parama pirmajam darbui“, finansuojama iš Europos socialinio fondo lėšų. Darbdaviai skatinami įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Darbdaviui kompensuojama 23,3 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. Išmokėta 10 mln. Lt už 9 062 įdarbintus jaunuolius, paremta 1 714 įmonių.

2013 m. gruodžio 1 d. baigtas įgyvendinti nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. vykdytas projektas „Jaunimo užimtumo didinimas“. Projektas padėjo kvalifikaciją turintiems jauniems bedarbiams įgyti trūkstamų darbo įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje. Įdarbindamas darbo patirties neturintį jaunuolį darbdavys galėjo gauti iki 50 proc. priskaičiuoto darbo užmokesčio subsidiją. Į projekto veiklas buvo įtraukti 6 600 iki 29 metų asmenys. Jaunų bedarbių įsidarbinimo lygis – 86 proc. per 6 mėnesius po dalyvavimo darbo įgūdžių įgijimo programoje.

Jaunimas (iki 29 metų) yra viena iš prioritetinių grupių, turinčių galimybę pasinaudoti finansų inžinerijos priemone „Verslumo skatinimas“, finansuojama iš Europos socialinio fondo lėšų. Verslumo skatinimo fondo veiklos – paskolų teikimas iki 86 tūkst. Lt, pradedančiųjų verslą mokymas ir konsultavimas, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Verslumo skatinimo fondo organizuojamuose verslumo mokymuose 2013 m. dalyvavo 266 jauni asmenys, išduotos 88 paskolos jaunimui iki 29 metų verslui pradėti. Naujų verslų dėka jauni asmenys sukūrė 130 naujų darbo vietų.

2013 m. pradėta įgyvendinti Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa. Per 18 mėnesių programos įgyvendinimo laikotarpį 200 priimančių viešųjų organizacijų priims iki 6 savanorių 3-6 mėnesių laikotarpiui. Savanoriškos veiklos projekte dalyvaujantis jaunimas įgis kompetencijų, reikalingų labiau sąmoningai ir savarankiškai organizuoti asmeninį gyvenimą, taip pat tų kompetencijų, kurių dažniausiai reikalauja darbdaviai: bendravimo, organizavimo, planavimo, sprendimų priėmimo, taip pat konkretaus darbo konkrečioje organizacijoje ar įstaigoje patirties.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. balandžio 17 d. patvirtinta Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa. Pagal šią programą 2013 m. pabaigoje pradėtas projektas „Pasitikėk savimi“. Siekiant paskatinti socialiai pažeidžiamus jaunos žmones įsitraukti į darbo rinką ir/arba švietimo sistemą, numatoma išplėsti Jaunimo darbo centrų paslaugų spektrą socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugų organizavimu darbo biržoje registruotiems ir neregistruotiems jaunuoliams. Projekto tikslinė grupė – 16-25 metų asmenys, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, į projektą planuojama įtraukti 2 tūkst. jaunuolių, projekto vertė – 4 mln. Lt.

Prie teritorinių užimtumo tarnybų skyrių (darbo biržų) 2013 m. atidaryta 11 naujų jaunimo darbo centrų (iš viso šalyje veikia 22 Jaunimo darbo centrai), kurie padeda jaunimui orientotis socialinėje ir darbo aplinkoje, savarankiškai spręsti savo užimtumo problemas (Jaunimo darbo centrus planuojama įsteigti kiekvienoje savivaldybėje).

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. patvirtintas Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas. Šiuo dokumentu siekiama užtikrinti, kad visi jaunuoliai iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atlikti praktiką arba stažuotę.

### **Gerinti gamybinės praktikos schemų vykdymą ir jų veiksmingumą.**

2013 m. pabaigoje Seimui pateikti du Lietuvos Respublikos Užimtumo rėmimo įstatymo pakeitimų projektai, kurių nuostatomis siekiama įteisinti darbo įgūdžių įgijimą pagal dvišales sutartis, kuomet nėra sudaroma darbo sutartis ir nėra mokamas atlyginimas, o dalyviui nebūtina kvalifikacija.

Parengti Profesinio mokymo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų pakeitimų projektai, kurių dalis susijusi su pameistryste (t.y. praktiniu mokymu realioje darbo vietoje) ir modulinį profesinio mokymo programų įgyvendinimu.

2013 m. buvo vykdomos priemonės dėl švietimo bei mokymosi visą gyvenimą sistemų ir darbo rinkos poreikių sąsajos stiprinimo, lengvesnio perėjimo iš mokyklos į darbo pasaulį, kuriant kokybiškus mokomosios praktikos, gamybinės praktikos ir dualiojo mokymosi modelius, mokymosi švietimo įstaigoje su patirties įgyjimu darbo vietoje. Kuriamas I studijų pakopos ir vientisųjų studijų studentų praktikų organizavimo įmonėse ir (arba) ne pelno organizacijose modelis, įskaitant studentų

praktikų vadovų (tutorių) parengimą, jų kompetencijų tobulinimą, praktikų vietų informacinių sistemų kūrimą ir diegimą. Pagrindinis tikslas – gerinti praktikų atlikimo kokybę bei studentų praktinius įgūdžius, suteikiančius studentams galimybes būti konkurencingesniais darbo rinkoje. Tokios studentų praktikos galės būti organizuojamos kartu su užsienio partneriais. Praktikų modeliai Lietuvoje kuriami ir pritaikomi vykdant ES struktūrinės paramos projektus.

### **Spręsti nuolatinės specialistų paklausos ir pasiūlos neatitikties problemą.**

Siekiant nustatyti specialistų poreikį, jų perspektyvas darbo rinkoje ir išsiaiškinti, kurias studijų ir mokymo programas baigusieji yra reikalingiausi, kuriamas Specialistų kvalifikacijų žemėlapis. Kvalifikacijų žemėlapiui bus naudojamos jau esančios informacinės sistemos: Diplomų ir atestatų registro bei Gyventojų registro turima informacija bus susieta su valstybinio socialinio draudimo informacine sistema ir papildyta duomenimis apie darbuotojo profesiją, kurią pateiks darbdaviai.

Nuo 2013 m. lapkričio 1 d. pradėti kaupti duomenys apie darbuotojų profesijas. Darbdaviai priimdami į darbą darbuotojus privalo Valstybinio socialinio draudimo valdybai pateikti duomenis apie darbuotojų profesijas. Profesijos kodavimui taikomas Ūkio ministerijos parengtas Lietuvos profesijų klasifikatorius. Šiam tikslui numatytas 4 mėnesių laikotarpis, t.y. iki 2014 m. kovo 1 d. Surinkta informacija bus naudojama rengiant Specialistų kvalifikacijų žemėlapi.

### **Konsultuojantis su socialiniais partneriais peržiūrėti darbo teisės aktų tinkamumą, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.**

Konsultuojantis su socialiniais partneriais atlikta darbo teisės aktų nuostatų, susijusių su lanksčiomis darbo sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka, peržiūra bei parengti teisės aktų pakeitimo projektai. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. lapkričio 27 d. nutarimu pritarta Lietuvos Respublikos darbo kodekso pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo įstatymo projektams (pateikti Seimui).

Siekiant sumažinti administracinę naštą darbdaviams, siūloma atsisakyti darbo sutarčių registravimo žurnalų, nes informacija apie darbuotojo įdarbinimą yra registruojama Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenų bazėje, taip pat atsisakyti darbuotojo tapatybę patvirtinančio dokumento, privalomo Vyriausybės nustatytos pavyzdinės darbo sutarties formos ir pavyzdinės darbo laiko apskaitos žiniaraščių formos naudojimo (paliekant jas kaip alternatyvas), suteikiant ūkio subjektams teisę naudotis darbdavio patvirtintos formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiais, sudaryti laisvos formos darbo sutartis, atsisakyti privalomo atsiskaitymo lapelių įteikimo.

Iki 2015 m. liepos 31 d. yra pratęsta terminuotų darbo sutarčių sudarymo galimybė naujai steigiamoms vietoms.

Siekiant sudaryti palankias sąlygas verslui kurti naujas darbo vietas, tobulinti darbo santykius reglamentuojančius teisės aktus, 2014 m. pradedamas rengti darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinio – administracinio modelis. Per 15 mėnesių numatoma sukurti darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinį – administracinį modelį bei parengti darbo santykius reglamentuojantį teisės aktą, nustatant lankstesnį darbo santykių reguliavimą bei užtikrinant užimtumo saugumą.

#### Planuojami darbai:

Informacija pateikiama IV dalyje, 4.7 skyriuje.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

- pasiekta pažanga mažinant nedarbą ir didinant aktyvios darbo rinkos politikos priemonių efektyvumą;

- aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimui skiriamų lėšų dalis nuo bendrojo vidaus produkto lieka viena žemiausių Europos Sąjungoje ir sąlygoja žemą aktyvios darbo rinkos politikos priemonių aprėptį;
- pradėti parengiamieji darbai rengiant naują darbo santykius reglamentuojantį teisės aktą (Darbo kodeksą), nustatant lankstesnį darbo santykių reguliavimą bei užtikrinant užimtumo saugumą.

### 3.4. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas

#### **4 rekomendacija:**

**Igyvendinti konkrečias tikslines priemones, skirtas skurdui ir socialinei atskirčiai mažinti. Pertvarkant piniginės socialinės paramos sistemą, toliau stiprinti jos sąsajas su aktyvumo skatinimo priemonėmis.**

#### Igyvendinamos priemonės:

- nuo 2014 m. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme padidintas neapmokestinamųjų pajamų dydis nuo 470 Lt iki 570 Lt, o dėl pakeistos neapmokestinamųjų pajamų dydžio taikymo tvarkos didėja gyventojų pajamų apmokestinimo progresyvumas. Taip pat padidinamas už pirmą vaiką taikomas papildomas neapmokestinamasis pajamų mokesčio dydis nuo 100 iki 200 Lt;

- papildomos socialinės pašalpos skyrimas įsidarbinus. Skatinant piniginės socialinės paramos gavėjų integraciją į darbo rinką, numatyta asmenims, kurie ne trumpiau kaip 12 mėnesių buvo įsiregistravę teritorinėje darbo biržoje, nevertinant laikotarpio, kurį jie dalyvavo aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse ir dirbo viešuosius darbus, ne ilgiau kaip 6 mėnesius papildomai skirti socialinę pašalpą, lygią 50 proc. jų vidutinės per 12 mėnesių gautos pašalpos dydžiui. Skiriant papildomą socialinę pašalpą, atsisakyta ribojančios sąlygos, leidžiančios šią pašalpą mokėti tik vaikus auginantiems bendrai gyvenantiems asmenims. Siekiant mažinti ilgalaikę priklausomybę nuo piniginės socialinės paramos, iki 12 mėnesių sutrumpintas socialinės pašalpos gavimo laikotarpis, nuo kurio ši pašalpa pradeda mažinti darbingo amžiaus darbingiems, bet nedirbantiems asmenims (jų šeimoms), išskyrus socialinę pašalpą vaikams. Taip pat numatyta, kad socialinė pašalpa nemažinama, jeigu Lietuvos teritorinė darbo birža ar kitos valstybės valstybinė įdarbinimo tarnyba socialinės pašalpos teikimo laikotarpiu asmeniui nepasiūlė darbo arba nepasiūlė dalyvauti aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse;

Bandomosiose (pilotinėse) savivaldybėse 2013 metais, lyginant su 2012 metais, socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 18,7 proc. (nuo 15,5 iki 12,6 tūkst. asmenų), o išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 26,8 proc. (nuo 38,1 iki 27,9 mln. Lt);

Atsižvelgiant į tai, kad pilotinės savivaldybės piniginę socialinę paramą teikia vykdydamos savarankiškąją funkciją, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, nepanaudotų lėšų persikirstymas yra išskirtinai savivaldybių tarybų prerogatyva;

Atsižvelgiant į bandomųjų savivaldybių piniginės socialinės paramos teikimo gerąją praktiką ir rezultatus vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją, 2013 m. priimti Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo pakeitimai, kuriais sudarytas teisinis pagrindas nuo 2014 m. sausio 1 d. ir kitoms 55 savivaldybėms socialinę pašalpą teikti vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją. Be to, įstatymu dar labiau išplėsta savivaldybių administracijų diskrecija priimant sprendimą dėl piniginės socialinės paramos teikimo. Įvertinusi gyvenimo sąlygas, savivaldybės administracija turi teisę skirti socialinę pašalpą, kai asmenys atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus, tačiau jų pajamos viršija valstybės remiamųjų pajamų dydį, lygų 350 Lt, ne daugiau kaip 20 proc.;

Lietuvos darbo biržos duomenimis, stebimas nuoseklus socialinės pašalpos gavėjų, registruotų Lietuvos darbo biržoje, skaičius, nes 2012 metais jie sudarė 22,5 proc., o 2013 metais – 21,3 proc., visų Lietuvos darbo biržoje užsiregistravusių asmenų;

Siekiant valstybės paramą gaunančius asmenis integruoti į darbo rinką, Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2013 metais pastoviam darbui buvo įdarbinti 16 396 bedarbiai socialinės pašalpos gavėjai, 3 141 jų įdarbinta terminuotai, 7 431 įsigijo verslo liudijimus, o 14 297 buvo nukreipti į aktyvios darbo rinkos politikos priemones.

Planuojami darbai:

- 2014 m. tęsiama piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams reforma: 5 savivaldybėse iki 2014 m. gruodžio 31 d. vykdomas bandomasis projektas, kai piniginė socialinė parama teikiama vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją, tuo tarpu nuo 2014 m. sausio 1 d. kitose 55 savivaldybėse socialinė pašalpa teikiama vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją, o būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijos – vykdant valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) savivaldybių funkciją;

- 2014 m. bus apsispręsta dėl vienodo piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams modelio taikymo šalyje (visose 60 savivaldybių), galiosiančio nuo 2015 m. sausio 1 d.

Pažangos įvertinimas/problemos:

- Visose 60 savivaldybių vidutiniškai per vieną 2013 metų mėnesį socialinę pašalpą gavo 190,0 tūkst. asmenų (6,5 proc. visų Lietuvos gyventojų). Palyginti su 2012 metais, vidutiniškai per mėnesį socialinę pašalpą gavusių asmenų skaičius sumažėjo 14,4 proc. (nuo 221,9 iki 190,0 tūkst. asmenų), išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 15,2 proc. (nuo 599,5 iki 508,2 mln. Lt);

- 55 nebandomosiose savivaldybėse per 2013 metus socialinei pašalpai mokėti išleista 480,2 mln. litų. Palyginti su 2012 metais, išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 14,5 proc. (t. y. nuo 561,4 iki 480,2 mln. Lt). Per 2013 metus minėtose 55 savivaldybėse socialinę pašalpą gavo 177,4 tūkst. asmenų. Palyginti su 2012 metais, socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 14,1 proc. (nuo 206,4 iki 177,4 tūkst. asmenų);

- gali būti, kad kai kurios savivaldybės, dėl lėšų trūkumo 2014–2016 m. neįsteigs planuojamų 66 ikimokyklinio ar 57 priešmokyklinio ugdymo grupių;

- tik pusėje savivaldybių planuojamos steigti naujos ikimokyklinio ir/ar priešmokyklinio ugdymo grupės bendrojo ugdymo mokyklose. Ne visos savivaldybės sudaro palankias sąlygas vaikams ugdytis ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programose, nes tai jos daro iš savo lėšų;

- kai kuriose savivaldybėse vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, yra tik šiek tiek daugiau nei 20 proc.;

- ne visos savivaldybės vykdo LR švietimo įstatymo II skirsnio 7 str. 2 p. ir 8 str. 3 p. nuostatas ir ne visus vaikus, kuriems turėtų būti privalomas ikimokyklinis ar priešmokyklinis ugdymas ugdo institucijose.

### 3.5. Valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimas

**5 rekomendacija:**

**Užbaigti valstybės valdomų įmonių reformą, visų pirma užtikrinti, kad būtų atskirtos nuosavybės ir reguliavimo funkcijos, ir įdėmiai stebėti, kad būtų laikomasi reformos reikalavimų.**

Taryba 2013 m. liepos 9 d. rekomendacijose konstatavo, jog Vyriausybė nuo 2010 m. vykdo ambicingą valstybės valdomų įmonių (toliau – VVI) reformą, kuri yra aktuali bei įtraukia teisinius bei organizacinius pokyčius. Taryba taip pat patvirtino, jog reformos reguliaciniai mechanizmai įdiegti ir plačiai laikomasi atskaitomybės reikalavimų, bei rekomendavo Lietuvai užbaigti VVI reformos

įgyvendinimą, visų pirma užtikrinant nuosavybės ir reguliavimo funkcijų atskyrimą, ir įdėmiai stebėti reformos reikalavimų laikymąsi.

2013 metais buvo atliekami Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. patvirtintame Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos apraše nustatyti darbai, ypač įgyvendinantys ūkio sektoriaus šakos politikos formavimo ir jos įgyvendinimo organizavimo, koordinavimo ir kontroliavimo funkcijų atskyrimo nuo atstovavimo valstybei funkcijų principus. Dalies įmonių veiklos srities politiką formuoja viena ministerija, o šių įmonių valdymas perduotas kitai ministerijai. Kitų įmonių atveju šis atskyrimas pasiektas ministerijų viduje turint atskirus padalinius, iš kurių vienas atsakingas už nuosavybės funkcijų įgyvendinimą, kitas – už konkrečios ūkio šakos reguliavimą, o šiuos padalinius kuruoja skirtingi viceministrai.

Atsižvelgiant į Tarybos rekomendaciją atskirti VVĮ komercines ir nekomercines funkcijas, LR Vyriausybė 2013 m. gruodžio 11 d. nutarimu nustatė, jog VVĮ kartu su metinių finansinių ataskaitų rinkiniu nuo šiol turės rengti informaciją apie šių įmonių vykdomus specialiuosius įpareigojimus (taip pat vadinamus nekomercinėmis funkcijomis) – funkcijas, kurias atlikti VVĮ įpareigoja teisės aktai. Atsižvelgdamos į ūkio ministro 2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu patvirtintas Valstybės valdomų įmonių specialiųjų įpareigojimų nustatymo ir informacijos pateikimo rekomendacijas, VVĮ valstybei atstovaujančiai institucijai pateiks finansinę informaciją apie sąnaudas, pelną, investicijas, turtą, priskirtą specialiesiems įpareigojimams vykdyti. Tai leis geriau įvertinti VVĮ veiklos specifiką, aiškiai išskirti kiekvienos įmonės vykdomus specialiuosius įpareigojimus. Savo ruožtu valstybei atstovaujančios institucijos šią informaciją teiks Valdymo koordinavimo centrui, kuris analizuos informaciją apie specialiųjų įpareigojimų vykdymą ir iki kiekvienų metų rugpjūčio 15 d. teiks Vyriausybei išvadas dėl VVĮ specialiųjų įpareigojimų vykdymo įtakos VVĮ veiklos rodikliams, šių įpareigojimų apimties, finansavimo.

Stebint VVĮ reformos reikalavimų laikymąsi, 2013 m. buvo parengtos 4 ketvirtinės ir 1 metinė apibendrintos ataskaitos apie VVĮ veiklą ir jos rezultatus, taip pat VVĮ strateginių planų rengimo ir įgyvendinimo ataskaitos.

Be to, LR Vyriausybė, siekdama pagerinti valstybės įmonių ir savivaldybės įmonių, taip pat akcinių bendrovių, uždarytų akcinių bendrovių valdyseną, pateikė Seimui atitinkamų įstatymų pakeitimus. Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo pakeitimo projektu siūlomais pakeitimais siekiama padidinti šių įmonių valdybų kompetencijas, nepriklausomumą ir motyvaciją. Akcinių bendrovių įstatymo projekte siūloma suteikti akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms galimybę suformuoti kolegialų organą, kuris vykdytų tiek priežiūros, tiek ir valdymo funkcijas.

#### Pažangos įvertinimas:

- VVĮ veikla tapo skaidresnė ir efektyvesnė – pagal neaudituos duomenis VVĮ pardavimo pajamos 2013 m. siekė 7,5 mlrd. Lt (3,1 proc. daugiau nei 2012 m.), grynasis pelnas (eliminavus netipinius mokesčius valstybei) sudarė 484,1 mln. Lt (11,9 proc. augimas);

- 2013 m. darbais buvo įgyvendinti paskutiniai VVĮ reformos aspektai, ir nuo šiol Lietuva stebės atitikimą, kaip įgyvendinamos reformos priemonės.

### **3.6. Pastatų energetinio efektyvumo ir energijos tinklų konkurencingumo didinimas**

#### **6 rekomendacija:**

**Suintensyvinti veiksmus, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą. Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant elektros energijos ir dujų tinklų jungtis su kitomis valstybėmis narėmis.**

**Suintensyvinti veiksnius, kad būtų pagerintas pastatų energinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą.**

Igyvendinamos priemonės:

2013 metais sukurtas ir pradėtas įgyvendinti naujasis daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) finansinis modelis:

- išplėstas ir apibrėžtas savivaldybių vaidmuo daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinime – savivaldybės atrinko neefektyviai šilumos energiją naudojančius pastatus, organizavo atnaujinimo (modernizavimo) investicijų planų parengimą, patvirtino ir pradėjo įgyvendinti savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas, paskyrė savivaldybių programų įgyvendinimo administratorius;

- įtvirtintas mechanizmas, skatinantis nepasiturinčius gyventojus dalyvauti renovacijos procese - nepasiturintys gyventojai, pageidaujantys gauti būsto šildymo išlaidų kompensaciją, privalo dalyvauti priimančiam sprendimui dėl modernizavimo projekto įgyvendinimo ir jam pritarti;

- išplėsti modernizavimo projektų įgyvendinimo ir finansavimo būdai - nustatyta, kad būtų ir kitų patalpų savininkus, įgyvendinant modernizavimo projektus, pagal pavidimo sutartį atstovauja savivaldybės programos įgyvendinimo administratorius, jeigu projektai įgyvendinami pagal savivaldybės patvirtintą programą, kuriems suteikta teisė savininkų sprendimu ir pagal jų nustatytas sąlygas organizuoti projekto finansavimą, sudaryti kredito sutartis su kredito įstaigomis;

- sudarytos palankesnės sąlygos įgyvendinti atnaujinimo (modernizavimo) projektus – iki 25 procentų padidintas papildomos Klimato kaitos specialiosios programos lėšomis teikiamos valstybės paramos dydis (15+25=40 proc.), įtvirtintas projekto parengimo ir jo įgyvendinimo išlaidų padengimas už savivaldybių būstą, pagerintos valstybės paramos teikimo sąlygos projektui parengti, jų įgyvendinimui administruoti ir techninei priežiūrai vykdyti (nustatyta, kad šios išlaidos gali būti ir apmokamos, ir kompensuojamos);

- reglamentuotos paslaugų ir darbų, susijusių su projekto parengimu ir įgyvendinimu, pirkimo procedūros ir sąlygos – nustatyta, kad šios paslaugos ir darbai perkami naudojantis Centrinės perkančiosios organizacijos CPO LT elektroniniu katalogu arba, jeigu to padaryti nepavyksta, pagal Viešųjų pirkimų įstatymą ar aplinkos ministro patvirtintą tvarką;

- įsteigta viešoji įstaiga Būsto energijos taupymo agentūra – atsakinga už programos įgyvendinimą, teikia valstybės paramą, vertina savivaldybių programas, vykdo projektų įgyvendinimo priežiūrą, konsultuoja modernizavimo proceso dalyvius, organizuoja visuomenės informavimą, švietimą ir mokymą;

Į daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) procesą 2013 metais įsijungė visos savivaldybės:

- ✓ savivaldybių teritorijose atrinkti 914 neefektyviausiai energiją naudojančios daugiabučiai namai pirmajam daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) pagal savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas etapui (vidutiniškai po 16 namų iš kiekvienos savivaldybės). Su savivaldybėmis sudarytos 56 partnerystės ir bendradarbiavimo sutartys siekiant padidinti daugiabučių namų energinį efektyvumą. Parengtos ir įvertintos 56 savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programos;

- ✓ parengti ir suderinti 1269 daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) investicijų projektai, iš jų 1015 numatytų įgyvendinti pagal savivaldybių programas (planuota 800);

- ✓ paskelbtas kvietimas II atnaujinimo (modernizavimo) etapui – jame norą dalyvauti pareiškė 58 savivaldybės su atrinktais 1683 daugiabučiais, su savivaldybėmis 2013 m. spalio 31 d. pasirašytos sutartys dėl investicijų planų II atnaujinimo (modernizavimo) etapui rengimo.

- pradėtas finansuoti individualių namų modernizavimas, pasiekiant pastato energinio naudingumo C klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 proc. Subsidijos



dydis sudaro iki 30 proc. Šiems tikslams 2013 m. skirta 3,38 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų;

- vykdyti visuomeninės paskirties pastatų modernizavimo projektai, 2013 m. jiems įgyvendinti skirti 76 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų;

- pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, patvirtintą Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu, iš viso modernizuota daugiabučių namų (užbaigti projektai) – 593\* (243 daugiabučiai namai 2005–2008 m. laikotarpiu, 350\* daugiabučių namų 2009–2013 metų laikotarpiu). Modernizuotuose daugiabučiuose namuose iš viso sutaupyta apie 244\* GWh šilumos energijos. Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų santykinis sumažėjimas 2013 m. palyginti su 2005 m. yra 4,89\* proc.; šiuo metu modernizuojami 444\* daugiabučiai namai;

- priemonių, skirtų viešųjų pastatų energetinio efektyvumo didinimui, įgyvendinamų pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 4 uždavinį „Energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimas“ pagrindinis tikslas – mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas. Remiamos veiklos: viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas – jų energetinių charakteristikų gerinimas. Už priemonių įgyvendinimą atsakinga Ūkio ministerija. Bendra šioms priemonėms skirta ES ir bendrojo finansavimo lėšų suma siekia 1.037,461 mln Lt.

- pagrindinių ir kitų Lietuvos miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumų mažinimas gerinant būsto sąlygas, o tuo pačiu ir didinant pastatų energetinį efektyvumą, probleminėse vietovėse ES fondų lėšomis yra finansuojamas pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ regionines priemones. Šių priemonių tikslas – atnaujinti daugiabučius namus, pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą lemiančias savybes bei padidinti ar pagerinti savivaldybių socialinio būsto fondą, kuris būtų nuomojamas nepasiturintiems asmenims (šeimoms), turintiems teisę į socialinį būstą. Už priemonių įgyvendinimą atsakinga Vidaus reikalų ministerija. Bendra šioms priemonėms skirta ES ir bendrojo finansavimo lėšų suma siekia 201,171 mln Lt.

- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programa). 2013 m. finansavimas skirtas 90 projektų. Iš viso iki 2013 m. pabaigos yra renovuota 769 viešosios paskirties pastatų.

#### Planuojami darbai:

- 2014 m. įgyvendinti ne mažiau kaip 350 daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų, sumažinant atnaujintų (modernizuotų) namų šilumos energijos sąnaudas apie 70 GWh. Pradėti rangos darbus apie 500 projektų;

- koordinuoti Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimą. Tikslinti teisės aktus, siekiant užtikrinti tinkamą modernizavimo proceso valdymą ir atliekamų darbų kokybę;

- koordinuoti savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programų, skirtų II daugiabučių namų modernizavimo etapui, rengimą, rengti savivaldybių atrinktų daugiausia energijos naudojančių daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) investicijų planus;

- vykdyti Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo stebėseną ir atlikti sociologinį tyrimą modernizavimo klausimais, vykdyti visuomenės informavimą, mokymą ir švietimą;

---

\* pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, patvirtintą LR Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213, įvertinami daugiabučių namų modernizavimo projektai, finansuojami pagal šią programą ir kitas valstybės remiamas ar savivaldybių patvirtintas programas (įskaitant savivaldybių - probleminių teritorijų plėtros programas, kurias koordinuoja Vidaus reikalų ministerija) ir daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojų ir gyventojų iniciatyva įgyvendintas atskiras energiją taupančias priemones.

- sukurti viešosios įstaigos CPO LT, atliekančios centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas, elektroniniame kataloge naują atnaujinimo (modernizavimo) rangos darbų ir atskirai projektavimo paslaugų modulius, kurie užtikrintų taupesnę, efektyvesnę ir greitesnę atnaujinimo (modernizavimo) darbų ir projektavimo paslaugų pirkimą;

- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programa). Pagal priemones „Valstybės institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų renovacija ir modernizavimas“ ir „Savivaldybių institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų renovacija ir modernizavimas“ iki 2020 m. planuojama įgyvendinti per 612 projektų. Planuojamos sutaupyti energijos kiekis – virš 200 GWh.

Pažangos įvertinimas/problemos:

Vertinant atnaujintų (modernizuotų) daugiabučių namų tempus Lietuva padarė nepakankamą pažangą siekiant pastatų energetinio efektyvumo didinimo tikslo. 2013 m. sukūrus ir pradėjus įgyvendinti naują modernizavimo finansavimo modelį ir į modernizavimo procesą aktyviai įsitraukus savivaldybėms, modernizavimo tempai sparčiai auga.

**Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant elektros energijos ir dujų tinklų jungtis su kitomis valstybėmis narėmis.**

Įgyvendinamos priemonės:

Infrastruktūros projektai, integruojantys Lietuvą į ES energijos rinką:

2013 m. spalio 14 d. Europos Komisija deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 1391/2013 patvirtino pirmąjį ES bendrojo intereso projektų sąrašą, kuriame įtraukti ir šeši Lietuvos projektai: LitPol Link jungties tarp Lietuvos ir Lenkijos dalis Alytus-LT/PL siena projektas, Baltijos valstybių sinchronizacijos su KET projektas, Kruonio HAE 5-ojo hidroagregato statybos projektas, Dujotiekių jungtis tarp Lenkijos ir Lietuvos (GIPL), Magistralinio dujotiekio Klaipėda – Kiemėnai pajėgumų padidinimas (KKP), Lietuvos ir Latvijos dujų jungties išplėtimas.

Iki 2014 m. pabaigos planuojama pastatyti suskystintų gamtinių dujų terminalą Klaipėdoje. Terminalas užtikrins dujų tiekimo alternatyvą, tokiu būdu skatinant konkurenciją tarp tiekėjų ir vystant rinkos santykius. Įgyvendinant šį projektą 2013 m.:

- pasirašytos sutartys su tarptautinio konkurso keliu atrinktais infrastruktūros įrengimo rangovais, kurie suprojektuoti ir pastatys krantinę bei dujotieki, sujungiančio suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalą su magistraliniu dujotiekiu;

- baigtos teritorijų planavimo procedūros, patvirtintas SGD terminalo infrastruktūros specialusis planas, nustatyti servitutai;

- 2013 m. liepos mėn. itin palankiomis sąlygomis pasirašyta ilgalaikės paskolos sutartis tarp Klaipėdos naftos ir Europos Investicijų banko – susitarta dėl 87 mln. eurų paskolos, kuri bus panaudota terminalo infrastruktūros statyboms;

- 2013 m. liepos mėn. pakeistas SGD terminalo įstatymas atsisakant „25 proc. taisyklės“, ją pakeičiant mažiau intervenciniais mechanizmais;

- 2013 m. vykdytas tarptautinis SGD tiekėjo atrankos konkursas, organizuoti susitikimai su pirminius pasiūlymus pateikusiais SGD tiekėjais, derinamos tiekimo sąlygos;

- 2013 m. lapkričio mėn. baigti magistralinio dujotiekio Jurbarkas–Klaipėda statybos darbai, įrengtas SGD terminalo prijungimo prie perdavimo sistemos mazgas.

Iki 2015 m. pabaigos planuojama nutiesti elektros jungtis su Lenkija („LitPol Link“) ir Švedija („NordBalt“). „LitPol Link“ ir „NordBalt“ jungčių projektai vystomi pagal numatytus grafikus.

Įgyvendinant šiuos tarptautinių jungčių projektus jau yra atliktos poveikio aplinkai vertinimo procedūros, patvirtinti specialieji planai, atrinkti rangovai pagrindiniams darbams, paruošti projektai ir gauti statybos leidimai, pradėti realus statybos darbai.

2014 m. numatoma toliau vykdyti jungčių statybos darbus:

- kabelio tiesimas sausumoje ir keitiklio statybos darbai („NordBalt“);
- 330 kV Alytaus skirstyklos, 500 MW nuolatinės srovės intarpo su 400 kV skirstykla Alytuje statybos darbai ir 400 kV oro linijos Alytus – Lietuvos–Lenkijos siena tiesimo darbai („LitPol Link“).

Reguliacinės priemonės, skatinančios elektros energijos ir dujų tiekimo konkurencija:

- Siekiant, kad būtų pasirašytos suskystintų gamtinių dujų pardavimo sutartys ir skatinamas efektyvus gamtinių dujų tiekimo šaltinių įvairinimas, parengti ir priimti SGD terminalo įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai – nustatytos aiškios, skaidrios ir visiems rinkos dalyviams suprantamos taisyklės efektyviam SGD terminalo veiklos užtikrinimui. Sudarytos sąlygos SGD terminalo projekto įgyvendinamieji bendrovei „Klaipėdos nafta“ vykdyti tam tikras SGD terminalo operatoriui priskiriamas funkcijas, nustatyti gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo reikalavimai, parengtos ir paskelbtos paskirtojo SGD tiekėjo atrankos konkurso sąlygos.

- Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių elektros sistemos sujungimo su kontinentinės Europos tinklais projektas. 2013 m. rugsėjo mėn. užbaigta Estijos, Latvijos ir Lietuvos perdavimo sistemos operatorių užsakyta studija „Baltijos valstybių integracija į Europos Sąjungos vidaus elektros rinką. Galimų jungčių įrengimo galimybių studija“ (rengėjas Švedijos kompanija „Gothia Power AB“), kurioje nustatyti galimi Baltijos šalių elektros energijos sistemų sinchroninio sujungimo su kontinentinės Europos tinklais (KET) variantai ir padaryta esminė išvada, kad darbas sinchroniniu režimu KET techniniu požiūriu, t. y. atsižvelgiant į elektros energijos srautų pasiskirstymą elektros tinkluose, sistemos valdymą ir stabilumo užtikrinimą, yra įmanomas.

2013 m. lapkričio 8 d. Baltijos Ministrų Pirmininkų susitikime sutarta, jog svarbiausi strateginiai elektros energetikos klausimai, susiję su bendra elektros energijos gamyba, sinchronizacija su kontinentinės Europos tinklais ir elektros rinkos veikimu, bus sprendžiami tarpvyriausybinio lygiu. Baltijos Ministrų Tarybos Vyresniųjų pareigūnų komitetas turės parengti pasiūlymus dėl Baltijos šalių elektros energijos sistemų sinchroninio sujungimo su KET būdo ir sutarti dėl būtinų veiksmų, siekiant Estijos, Latvijos ir Lietuvos energetikos sistemas sinchroniškai sujungti su KET.

Planuojami darbai elektros energijos srityje:

- Lietuvos – Lenkijos elektros jungties „LitPol Link“ 1 eksploatacijos pradžia 2015 m. ir jungties galios išplėtimas 2020 m.;
- Lietuvos – Švedijos elektros jungties „NordBalt“ užbaigimas 2015 m.;
- Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių elektros sistemos sujungimo su kontinentinės Europos tinklais projekto įgyvendinimas iki 2020 m.

Planuojami darbai gamtinių dujų sektoriuje:

- SGD terminalo projekto įgyvendinimas (terminalo veiklos pradžia – 2014 m. gruodžio mėn.);
- užbaigti Syderių požeminės gamtinių dujų saugyklos įrengimo galimybių tyrimus ir pristatyti Vyriausybei rezultatus;
- nutiesti magistralinio dujotiekio „Klaipėda – Kuršėnai“ antrąją giją (2015 m. gruodžio mėn.);
- Lietuvos – Lenkijos dujų jungties, kuri sujungtų Lietuvos dujų sistemą su ES dujų tinklais ir rinkomis, nutiesimas 2018 m.;
- skalūninių dujų potencialo Lietuvoje tyrimai ir galimai gavyba.

- Pažangos įvertinimas/problemos:

Energetikos infrastruktūros projektai, užtikrinsiantys Lietuvos integraciją į ES energetikos vidaus rinką, yra įgyvendinami pagal grafiką ir turėtų pradėti funkcionuoti nustatytu laiku. Lietuvos – Lenkijos dujų jungtis yra ypač svarbi trijų Baltijos valstybių integracijai į ES rinką. Jungčių projektai

yra nekomerciniai projektai, todėl jų įgyvendinimui būtina ES finansinė parama. Tikimasi, kad projektai gaus Europos infrastruktūros tinklų priemonės (angl. *Connecting Europe Facility*) paramą.

#### IV. STRATEGIJOS „2020 M. EUROPA“ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

##### 4.1. Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas

Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) ir inovacinės veiklos rezultatai turi pasiekti bendrus Europoje deklaruojamus tikslus ir užtikrinti Lietuvai stiprias konkurencines pozicijas tarptautinėse rinkose. Iki 2020 m. Lietuva siekia sukurti inovacijomis, naujomis technologijomis ir kvalifikuotais žmogiškaisiais ištekliais grindžiamą žinių ekonomiką, taip pat sudaryti geresnes bendrąsias ir finansavimo sąlygas moksliniams tyrimams ir inovacijoms, kad būtų užtikrinta, jog novatoriškos idėjos virstų prekėmis ir paslaugomis, kurios skatintų augimą ir naujų darbo kūrimą.

2012 m. Lietuvoje MTEP darbams buvo skirta 1 025,5 mln. Lt, t.y. 5,1 proc. daugiau lėšų, nei 2011 m. Bendros išlaidos MTEP 2012 m. sudarė 0,90 proc. BVP. Tame tarpe, aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose šis santykis buvo 0,66 proc., verslo sektoriuje – 0,24 proc. Pagal išlaidų MTEP santykį su BVP Lietuva lenkė savo kaimynę – Latviją, tačiau žymiai atsiliko nuo ES šalių vidurkio – 2,06 proc. BVP.

Pagal 2014 m. paskelbtos Inovacijų sąjungos švieslentės (angl. „*Innovation Union Scoreboard 2013*“) rodiklius Lietuvos suminis inovatyvumo indeksas 2013 m. siekė 0,289 (2012 m. – 0,280). Lietuva kartu su Italija, Ispanija, Portugalija, Čekija, Graikija, Slovakija, Vengrija, Kroatija, Lenkija ir Malta priklauso nuosaikių novatorių grupei (angl. *moderate innovators*). Pagal 2014 m. Inovacijų sąjungos švieslentės vertinimą, Lietuvos stipriosios pusės yra žmogiškieji ištekliai, išlaidos su moksliniais tyrimais ir technologine plėtra nesusijusioms inovacijoms. Tačiau Lietuvoje nepakankamai atvira ir patraukli mokslinių tyrimų sistema, mažas patentinių paraiškų skaičius, mažas ES nepriklausančių šalių doktorantų skaičius, nepakankamos įmonių investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą mastas.

Siekiant geresnių rezultatų MTEP srityje ir efektyvesnės inovacijų sistemos buvo parengta ir 2013 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinta Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 m. programa. Programoje daug dėmesio skiriama priemonėms, apimančioms visą inovacijų ciklą, ypač technologinei plėtrai ir produktų parengimui rinkai. Taip pat siekiama, kad įgyvendinus programą sustiprėtų Lietuvos ūkio inovatyvumas ir 2020 m. Lietuvos investicijos į MTEP išaugtų iki 1,9 proc. BVP.

Švietimo ir mokslo ministro 2013 m. birželio 25 d. įsakymu patvirtintas Valstybinės studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 metų plėtros programos 2013–2015 metų veiksmų planas.

##### Igyvendinamos priemonės:

- pagal Aukštųjų technologijų plėtros 2011–2013 m. programą 2013 m. vykdant 21 testinį projektą (3,61 mln. Lt) buvo sukurta ir įdiegta 14 naujų technologijų, sukurti 38 nauji gaminiai ar paslaugos, pateiktos 2 tarptautinės ir 5 nacionalinės patentinės paraiškos, gautas 1 tarptautinis patentas. Programos įgyvendinimo laikotarpiu, 2011–2013 metais, projektams buvo skirta 11,75 mln. Lt. 2011–2013 m. buvo sukurtos 28 naujos technologijos, įdiegta 19 naujų technologijų, sukurti 85 nauji produktai;

- įgyvendinant Pramoninės biotechnologijos plėtros Lietuvoje 2011–2013 m. programą 2013 m. buvo baigti finansuoti 6 projektai: 4 projektai buvo pradėti vykdyti 2011 metais, 2 – 2012 metais. 2013 m. buvo skirta 1,158 mln. Lt. Programos įgyvendinimo laikotarpiu (2011–2013 metais),

projektams buvo skirta 2,752 mln. Lt. 2011–2013 m. buvo sukurtos 6 naujos technologijos, įdiegtos 3 naujos technologijos, sukurti 9 nauji produktai, pateikta 1 tarptautinė ir 2 nacionalinės patentinės paraiškos;

- integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) plėtros programos plėtojamos įgyvendinant 14 Švietimo ir mokslo ministerijos finansuojamų MTEP infrastruktūros kūrimo projektų ir 10 Ūkio ministerijos finansuojamų inovacijų infrastruktūros projektų;

- Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros sukurtame registre 2013 m. įregistruota 16 atviros prieigos centrų, įsteigtų mokslo ir studijų institucijose slėnių MTEP infrastruktūros, sukurtos įgyvendinant 14 Švietimo ir mokslo ministerijos finansuojamų MTEP infrastruktūros kūrimo projektų, skirtų slėnių plėtros programų įgyvendinimui, pagrindu. Dar 5 įregistruoti atviros prieigos centrai įsteigti kitos infrastruktūros, sukurtos kitomis lėšomis, pagrindu. Atviros prieigos centras teikia paslaugas, reikalingas moksliniam tyrimui ir (ar) eksperimentui atlikti;

- Iš viso 2013 m. buvo įgyvendinama 16 MTEP rezultatų komercinimo priemonės projektų. Jau yra įkurta 17 įmonių, skirtų MTEP rezultatų komercinimui, sukurta daugiau kaip 50 naujų darbo vietų, pateiktos 5 patentinės paraiškos, sukurta apie 40 inovatyvių produktų;

- įgyvendinant Bendrąją nacionalinę kompleksinę programą 2013 metais buvo tęsiamas 10 projektų įgyvendinimas, siekiant atnaujinti ir sukurti viešąją, technologinę ir informacinę MTEP infrastruktūrą (bendra projektų vertė kartu su 2013 m. projektams skirtu papildomu finansavimu siekė per 122,133 mln. Lt) ;

- pagal priemonę „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“ įgyvendinama 19 projektų, kurių vertė 35,207 mln. Lt (panaudota 12,092 mln. Lt). Finansuojamos 32 subsidijos mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus) mokslo tiriamajai veiklai. Pagal darbo sutartis įdarbinti 357 mokslininkai ir kiti tyrėjai (išskyrus studentus) viešajame sektoriuje;

- Lietuvos mokslo tarybos projektui „Aukštos kvalifikacijos specialistų mokslui imlių ūkio subsektorių plėtrai rengimo tobulinimas – NKPDOKT“, kurį įgyvendinant rengiami aukštos kvalifikacijos specialistai nacionalinių kompleksinių programų tematikose, skirtas papildomas finansavimas 7.258.881,39 Lt;

- įgyvendinant bendrų mokslo – verslo projektų, skirtų mokslinių tyrimų rezultatams komercinti finansavimo modelį, Švietimo ir mokslo ministerija finansavo 25 projektus, kurių vertė – 41,409 mln. Lt (projektai šiuo metu įgyvendinami).

- pagal ES struktūrinės paramos priemones „Intelektas LT“ ir „Intelektas LT+“ buvo skiriamas finansavimas įmonėms, siekiant padidinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklos aktyvumą privačiame sektoriuje. Pagal priemonę „Intelektas LT“ 2013 m. buvo pasirašytos 66 sutartys, kurioms skirta 49,12 mln. Lt iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, pagal priemonę „Intelektas LT+“ 2013 m. pasirašytos 35 sutartys, kurioms skirta 58,08 mln. Lt iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų;

- skatinant verslo ir mokslo bendradarbiavimą bei mokslo rezultatų taikymą versle, 2013 m. buvo teikiama de minimis parama pagal inovacinių čekių schemą. Finansavimas patvirtintas 174 paraiškoms, kurioms skirta parama 2,5 mln. Lt, įmonių privačios investicijos sudaro 0,889 mln. Lt. Įmonės galėjo pasirinkti joms tinkamą tyrimą iš 1251 paslaugų, kurias teikė 25 mokslo ir studijų institucijos visoje Lietuvoje;

- siekiant skatinti aktyvesnį verslo ir mokslo bendradarbiavimą ir technologijų perdavimo procesus, 2012 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“, skirtas teikti su inovacijomis susijusias paslaugas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams. Įgyvendinant veiklas, 2013 m. buvo konsultuoti 440 unikalūs SVV subjektai; Pasinaudoję projekto darbuotojų konsultacijomis 2013 m. įsikūrė 18 naujų technologinių įmonių;

- 2013 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Naujų technologinių įmonių inkubavimas (Technostartas)“. Projekto tikslas – skatinti naujų inovatyvių SVV subjektų kūrimą, mažinant pirminius veiklos kaštus pradiname įmonės veiklos etape ir naujų produktų, technologijų, paslaugų pateikimą į rinką. Skatinant klasterizaciją buvo pradėtas įgyvendinti projektas skirtas Smulkaus ir vidutinio verslo subjektų bei mokslo ir studijų institucijų bendrų inovatyvių sprendimų paieškai, inovatyvių tinklų kūrimuisi bei jungimuisi į tarptautinius klasterius „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“. Projektui įgyvendinti skirtas 3,7 mln. Lt finansavimas. Projekto eigoje susikūrė 10 naujų klasterių; pagal ES struktūrinės paramos priemones „InoklasterLT“ ir „Inoklaster LT+“ buvo skiriamas finansavimas inovatyvių verslo klasterių veiklos projektams įgyvendinti. Pagal priemonę „Inoklaster LT“ 2013 m. projektams buvo skirta 2,78 mln. Lt, pagal priemonę „Inoklaster LT+“ 2013 m. projektams buvo skirta 14,47 mln. Lt;

- 2013 m. buvo tęsiamas „BSR Stars“ programos ir „StarDust“ projekto, skirto inovacijų, klasterių bei mažųjų ir vidutinių įmonių tinklų plėtrai, įgyvendinimas.

- vykdant „BSR Stars“ programos projektą „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“, „Inoklaster“ ir „Inoklaster LT +“ priemones, susikūrė 14 naujų klasterių, iš kurių 3 tarptautiniai: iVit@ klasteris; Natūralaus mineralinio vandens klasteris; projekto „StarDust“ rėmuose susiformavęs naujas BSR Food klasteris;

- Lietuvoje pradėti įgyvendinti 11 menų inkubatorių plėtros projektai;

- pradėta rengtis naujam priemonės Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo bendrajame ugdyme ir profesiniame mokyme veiksmų plano etapui 2014–2016 metais.

- įgyvendinant 2009–2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo Žaliosios pramonės inovacijų programą, 2013 m. buvo parengtos gairės pareiškėjams ir paskelbti kvietimai teikti paraiškas pagal Žaliosios pramonės inovacijų programos Partnerystės ir Mažųjų projektų schemas. Programos lėšomis finansuojamas projektų, susijusių su inovatyviomis aplinkosaugos technologijomis ir žaliaisiais produktais, įgyvendinimas. Šia iniciatyva taip pat siekiama stiprinti dvišalį Lietuvos ir Norvegijos verslo bei mokslo bendradarbiavimą. Pasibaigus paskelbtų kvietimų teikti paraiškas projektų finansavimui gauti terminui, buvo užregistruota 19 paraiškų 23,4 mln. Lt;

- Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo pataisomis nuo 2014 m. sausio 1 d. pratęsiama 5 metams pelno mokesčio lengvata investicijų projektus vykdančioms ir į esminį technologinį atsinaujinimą investuojančioms įmonėms.

#### Planuojami darbai:

- 2014 m. bus teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo. Bendra paramos apimtis – 19,6 mln. Lt. 2014 m. planuojama skelbti papildomą kvietimą pagal Žaliosios pramonės inovacijų programos Partnerystės projektų schemą ir pasirašyti 10 sutarčių dėl projektų, kurių metu bus sukurtos naujos aplinkosauginės technologijos, išaugs aplinkosauginių technologijų diegimas įmonėse įgyvendinimo;

- Ūkio ministerija ir toliau žada prisidėti prie intelektinės nuosavybės apsaugos skatinimo, teikdama paramą išradimams patentuoti ir dizainui registruoti tarptautiniu mastu. Ūkio ministerija kartu su Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra bei Valstybiniu patentų biuru svarsto galimybę, kaip dar labiau paskatinti verslą komercializuoti ir patentuoti išradimus. Siekiama, kad Lietuvos pareiškėjams, registruojantiems nacionalinius patentus, būtų kompensuojama dalis atliekamos patento tarptautinės paieškos patiriamų išlaidų;

- Ūkio ministerija planuoja parengti teisės aktų ar jų pakeitimų projektus, kurių reikia inovacijų paklausos priemonėms (inovatyvūs viešieji pirkimai, ikiprekybiniai pirkimai) įgyvendinti;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2013 m. spalio 24 d. patvirtino 6 prioritetines mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptys: 1) energetika ir tvari aplinka; 2) įtrauki ir kūrybinga visuomenė; 3) agroinovacijos ir maisto technologijos; 4) nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos; 5) sveikatos technologijos ir

biotechnologijos; 6) transportas, logistika, informacinės ir ryšių technologijos. Šiuo metu su suinteresuotomis ministerijomis derinami ir artimiausiu metu Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti bus teikiami MTEP ir inovacijų prioritetai aukščiau išvardintose kryptyse. MTEP ir inovacijų prioritetas apibrėžiamas kaip tematiškai koncentruotų inovatyvių technologijų, produktų, procesų ir (arba) metodų, sukurtų panaudojant turimą MTEP ir inovacijų potencialą, grupė ir šių technologijų, produktų ir (arba) procesų pritaikymas visuomenės poreikiams (įskaitant diegimą į rinką), panaudojant turimą verslo ir kitą potencialą;

- Lygiagrečiai parengtas ir taip pat su suinteresuotomis ministerijomis derinamas Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) krypčių ir jų prioritetų įgyvendinimo programos projektas.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

2014 m. paskelbtos Inovacijų sąjungos švieslentės vertinimu, nors Lietuvos inovacinės veiklos lygis siekia 52 proc. Europos Sąjungos vidurkio, tačiau 2011–2013 metais šalis padarė didelę pažangą šioje srityje. Lietuvos atotrūkį nuo ES vidurkio inovacijų srityje daugiausia lemia nepakankamai atvira ir patraukli mokslinių tyrimų sistema, mažas patentinių paraiškų skaičius, nepakankamas įmonių investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą mastas. Lietuvos inovacinės veiklos poveikis šalies konkurencingumui ir darbo vietų kūrimui išlieka žemas.

Lietuva lenkia daugumą ES šalių ar yra artima ES vidurkiui pagal šiuos rodiklius: gyventojų, įgijusių aukštąjį ir vidurinį išsilavinimą, skaičių, išlaidas inovacinei veiklai, nesusijusiai su MTEP, viešojo sektoriaus išlaidas MTEP, inovatyvių mažų ir vidutinių įmonių bendradarbiavimo su kitomis įmonėmis lygį, greitai augančių įmonių skaičių.

## **4.2. Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas**

Siekama, kad Lietuvoje anksti iš švietimo sistemos pasitraukusiųjų ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą turinčių 18–24 metų jaunuolių dalis būtų ne didesnė kaip 9 proc. Šis rodiklis 2010 m. siekė 7,9 proc., 2011 m. – 7,4 proc., 2012 m. – 6,5 proc., 2013 m. – 6,3 proc. Išliko dideli skirtumai tarp miesto ir kaimo (2011 m. atitinkamai 4,8 proc. ir 12,4 proc., 2012 m. – 3,7 proc. ir 11,7 proc., 2013 m. – 3,6 proc. ir 11,4 proc.). Manoma, kad dėl neracionalaus mokyklų tinklo, neišplėtos švietimo pagalbos infrastruktūros ir nepakankamos pedagogų kvalifikacijos bei kompetencijos išlieka atotrūkis tarp regionų.

#### Įgyvendinamos priemonės:

- Nuo 2011 m. iki 2013 m. pabaigos įsteigta 31 nevalstybinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga (iš viso jų yra 67). Sudarytos sąlygos dar daugiau kaip 10 370 ikimokyklinio amžiaus vaikams ugdytis valstybinėse, savivaldybės ar nevalstybinėse institucijose, pagal ikimokyklinio ugdymo programas. Iš viso vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas, 2013 m. pabaigos duomenimis yra 92313. Vaikų, kurie ikimokyklinio ugdymo įstaigose pradėti ugdyti pagal ikimokyklinio ugdymo programas, 2013 m. IV ketv. duomenimis (lyginant su 2012 m. gruodžio 31 d.) padidėjo 4 441 (per metus padidėjimas - beveik 5 proc.). Taip pat per 2013 m. vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, padaugėjo daugiau kaip 500. Iš viso 2013 m. gruodžio mėn. duomenimis vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, yra daugiau kaip 117 700;

- įgyvendinant Nacionalinę jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programą, 2013 m. šalies mokyklose buvo vykdomi jaunimo verslumo ugdymo skatinimo 5 projektai: „Inovatyvių metodų diegimas verslumo ugdymo procese“, „Praktinių verslumo ugdymo programų „Verslumo akademija“, „Verslumo ugdymo metodų kūrimas ir diegimas Lietuvos mokyklose“ ir „Kūrybiškas kelias į verslumą“. Švietimo ir mokslo ministro 2013 m. spalio 18 d. patvirtintas Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas, kuris numato neformaliojo vaikų švietimo finansavimo

kryptis 2014–2016 m., taip pat ES lėšų panaudojimo tikslingumą. Sudaromos prielaidos tolesnei neformaliojo vaikų švietimo plėtrai ir kokybei gerinti. Mokyklose diegiama Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa, o įgyvendinant Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymą, patvirtinta Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programa ir organizuoti mokymai savivaldybių administracijoms „Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų vedimas: teoriniai ir praktiniai aspektai“. Siekiant įvertinti ir atrinkti veiksmingas prevencines programas ir jas įgyvendinti mokyklose, pagal projekto „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas“ veiklą vykdomas ir prevencinių programų akreditavimas;

- 2013 m. buvo išleista dviejų dalių lietuvių kalbos mokymo priemonė „Kalba mane augina“ ir jomis aprūpinti pradinių klasių mokiniai, besimokantys mokyklose tautinės mažumos kalba 16 tūkst. egz.). Nupirktą edukacinę priemonę „FREPPY– žaismingos kalbos ugdymo priemonės“ (200 vnt.) ir ją gavo kiekviena priešmokyklinio ugdymo grupė tautinės mažumos kalba;

- 2013 metais vykdant ESF projektą „Ugdymo turinio naujovių sklaidos modelis“ parengtos skaitmeninės gimtajai lenkų, rusų, baltarusių kalbos mokymo priemonės 9-12 klasei. Parengtos metodinės priemonės lenkų, rusų, baltarusių kalbai mokytis, medžiaga, skirta susipažinti su romų, žydų istorija;

- 2013 m. patvirtinta Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 m., kurios tikslas yra paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržiam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį;

- 2013 m. atlikta lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino statistinė analizė, pagal kurios rezultatus planuojama parengti 2014 m. vertinimo normas nustatant skirtingą vertinimą raštingumo ir stiliumo aspektais mokiniams iš mokyklų tautinės mažumos mokomąja kalba.

#### Planuojami darbai:

- parengti pagrindinių mokyklų ir progimnazijų stiprinimo veiksmų planą, skirtą pradinio ir pagrindinio ugdymo kokybei gerinti, organizuojant tikslingą kompleksinę pagalbą mokykloms, skatinti kurtis mokyklas-daugiafunkčius centrus, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes bendrojo ugdymo mokyklose;

- parengti veiksmų planą inkluzinio ugdymo prieinamumui didinti, kokybiškos kompleksinės švietimo pagalbos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir jų šeimoms teikimą, iškritusių ar anksti palikusių mokyklą įtraukties didinimą;

- parengti, išbandyti tikslines saugios mokyklos kūrimo neformaliojo ugdymo prevencines programas, stiprinančias vaikų sveikatą ir socialinį bei emocinį atsparumą, ir jas įgyvendinti;

- patvirtinti ir įgyvendinti vaikų ir jaunimo socializacijos veiksmų planą 2014–2016 metams, apimančią vasaros poilsio organizavimą, socializacijos centrų pertvarką ir kitas veiklas;

- patvirtinti ir įgyvendinti profesinio mokymo plėtros 2014–2016 metų veiksmų planą, apimančią profesinio mokymo įstaigų tinklo pertvarką, atsižvelgiant į regionų ūkio šakų perspektyvas, profesijos mokytojų rengimą ir jų stažuotčių realiose darbo vietose organizavimą, gamyboje dirbančių aukštos kvalifikacijos darbuotojų pritraukimą dirbti profesijos mokytojais, studentų praktikas, verslumą puoselėjančias iniciatyvas, Europos ir nacionalinės kvalifikacijų sandaros įgyvendinimą, pertvarkant profesinio mokymo programas į modulines ir egzaminų kvalifikacijai įgyti sistemą, siekiant, kad Lietuvoje įgyjamos kvalifikacijos būtų prilyginamos Europos Sąjungos valstybėse narėse formaliojo, neformaliojo ir savišvietos būdu įgyjamoms kvalifikacijoms. Strateginį plano tikslą sudaro modernios profesinio mokymo sistemos, atitinkančios besimokančio asmens, visuomenės ir valstybės poreikius plėtojimas. Plane numatomi 9 tikslai orientuoti į profesinio mokymo įstaigų tinklo optimizavimą, profesinio mokymo įstaigų infrastruktūros gerinimą, profesinio mokymo programų pasiūlos optimizavimą ir jų įgyvendinimo kokybės gerinimą, mokymo darbo vietose apimčių didinimą, kompetencijų kvalifikacijai įgyti vertinimo sistemos tobulinimą, profesinio mokymo įstaigų valdymo tobulinimą, profesinio mokymo patrauklumo didinimą ir kt.;



- lygiagrečiai profesinio mokymo plėtros 2014–2016 m. veiksmų plano rengimui rengiamas LR profesinio mokymo įstatymo pakeitimo projektas, peržiūrimi jį įgyvendinantys teisės aktai. Šių teisės aktų pakeitimai tiesiogiai susiję ir įtakoja veiksmų plane numatomas priemonės.

### **4.3. Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas**

Lietuvoje 30–34 metų gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, kasmet daugėja: 2010 m. – 43,8 proc., 2011 m. – 45,7 proc., 2012 m. – 48,6 proc., 2013 m. – 51,3 proc. Lietuva sieks, kad 2020 m. aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą turėtų ne mažiau kaip 48,7 proc. 30–34 metų gyventojų. Kadangi vis daugiau jaunuolių siekia aukštojo mokslo, šiuo metu iškilo poreikis daugiau dėmesio skirti studijų kokybei. Tai padėtų išlaikyti aukštą gyventojų išsilavinimo lygį.

#### Įgyvendinamos priemonės:

- nuo 2012 m. įgyvendinamos Nacionalinę profesinio orientavimo švietimo sistemoje programą 4 ES struktūrinių fondų projektų veiklos, skirtos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų metodinei bazei (mokymo programų, metodikų bei kitų įrankių) stiprinti, karjeros specialistams rengti, paslaugoms teikti, paslaugų stebėsenai organizuoti, infrastruktūrai pagerinti. Bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose pradėtos teikti kokybiškos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams ir studentams.

- parengta Ugdymo karjerai bendroji programa bendrojo ugdymo mokykloms ir profesinio mokymo įstaigoms ir metodinės priemonės;

- baigiama veikla įgyvendinant projektą „Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) plėtotė, atnaujinami duomenis sistemai teikiantys švietimo registrai;

- baigiama veikla pagal projektą „Aukštųjų mokyklų studentų ugdymo karjerai ir absolventų karjeros stebėsenos modelių plėtotė ir įdiegimas, su studentais dirbančių profesinio orientavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimas, jiems skirtų priemonių sukūrimas (II etapas)“;

- toliau plėtojama LAMA BPO sistema (nuo 2014 m. bus teikiama informacija ir anglų kalba, studijų programų duomenų bazė siejama su programų akreditavimo duomenų baze);

- rengiama Specialistų kvalifikacijų žemėlapiu duomenų pirminė analizė, kurios duomenys bus naudojami planuojant specialistų rengimą, nustatant studentų priėmimo rodiklius vėlesniems metams;

#### Planuojami darbai:

2014 m. bus įgyvendinamos Valstybinės studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013–2020 metų plėtros programos 2013–2015 metų veiksmų plano priemonės, skirtos užtikrinti informuotą ir sąmoningą studijų pasirinkimą bei prieinamumą, patvirtintos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. birželio 25 d.

### **4.4. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimas**

Lietuvos nacionalinis tikslas atsinaujinančių energijos išteklių dalį bendrajame galutiniame energijos suvartojime 2020 metais padidinti iki 23 proc. 2012 metais iš atsinaujinančių energijos išteklių gaminama energija sudarė apie 21,7 proc. (2011 m. – 20,2 proc.) galutinio energijos suvartojimo Lietuvoje. Kadangi energija, pagaminta iš atsinaujinančių energijos išteklių, dažniausiai yra brangesnė už pagamintą iš iškastinių žaliavų, atsinaujinančių energijos išteklių plėtros skatinimą remia valstybė. Šiuo metu naudojamos šios paramos priemonės: taikoma prisijungimo prie tinklo nuolaida, esant ribotiems perdavimo pajėgumams, pirmenybė teikiama atsinaujinantiems energijos ištekliams, taikomas elektros tinklų galios ir pralaidumo rezervavimas, taikomos akcizų lengvatos

biodegalams, elektros supirkimo kompensaciniai tarifai (angl. *feed-in tariff*), lengvatos balansuoti elektros energiją.

Igyvendinamos priemonės:

- toliau įgyvendinamos Nacionaliniame atsinaujinančių išteklių energijos veiksmų plane numatytos ir kitos energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir vartojimo skatinimo priemonės:

- ✓ elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių supirkimo kainos;
- ✓ atsinaujinančių energijos išteklių elektrinės prijungimo prie tinklo nuolaida;
- ✓ pirmenybinis elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančių energijos išteklius, persiuntimas elektros energijos perdavimo ar skirstymo tinklais;
- ✓ elektros tinklų galios ir pralaidumo rezervavimas;
- ✓ elektros energijos balansavimas ir elektrinės gamybos pajėgumų rezervavimas;
- ✓ perteklinės elektros energijos supirkimas;
- ✓ atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo šilumos ir vėsumos energijai gaminti skatinimas;
- ✓ mokesčio už aplinkos teršimą lengvata;
- ✓ privalomas biodegalų maišymas į mineralinius degalus;
- ✓ akcizų lengvata biodegalams;
- ✓ biodegalų gamybos finansavimas;
- ✓ Europos Sąjungos struktūrinė parama ir kt.

- 2013 m. sausio 17 d., 2013 m. gegužės 30 d., 2013 m. liepos 2 d. Seimas pritarė Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pataisoms. Pagrindiniai šių pataisų tikslai – užtikrinti viešojo intereso apsaugą ir išvengti elektros energijos kainų didėjimo bei subalansuoti atsinaujinančių išteklių plėtrą.

Planuojami darbai:

- parengti Nacionalinę atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programą;
- parengti Nacionalinį atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos tarpinstitucinį veiklos planą;
- tobulinti, optimizuoti ir pagal Nacionalinę atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programą patikslinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo sistemą.

Pažangos įvertinimas/problemos:

2013 metų pabaigoje jau buvo įvykdyti beveik visi Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme nustatyti uždaviniai elektros energetikos sektoriuje iki 2020 metų padidinti atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių įrengtąją galią, kuriai taikomas skatinimas. Dalis įstatyme numatytų pajėgumų jau buvo pastatyta, kitiems – išduoti leidimai plėtoti elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių pajėgumus.

Tačiau skatinant atsinaujinančių išteklių energetikos plėtrą, neišvengta ir klaidų. Kaip pavyzdys, galėtų būti elektros gamyba iš saulės šviesos energijos. Dėl aukštų supirkimų tarifų prasidėjo nevaldoma saulės energetikos plėtra.

Dėl šios priežasties siekiant išvengti žymaus rinkos iškraipymo 2013 metais buvo atlikti svarbūs Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pakeitimai ir sustabdyta nedarni saulės elektrinių iki 30 kW plėtra:

- nustatyta, kad fiksuoti tarifai nustatomi ir skatinimo kvotos didesnės kaip 10 kW įrengtosios galios elektrinėms paskirstomos aukciono būdu, o skatinimo kvotų paskirstymo tvarką ne didesnės kaip 10 kW įrengtosios galios elektrinėms nustato ir tvirtina Vyriausybė;
- nustatyta, kad elektrinės iki 10 kW taip pat įskaičiuojamos į bendrą siektiną plėtros uždavinį iki 2020 metų;

- nustatyta kad skatinimo tarifų didžiausi galimi dydžiai peržiūrimi kas ketvirtį tokiu būdu suteikiant galimybę Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai greičiau reaguoti į sparčiai kintančias įrangos kainas;
- panaikintas nemokamas iki 30 kW elektrinių prijungimas prie tinklo.

#### **4.5. Galutinės energijos vartojimo efektyvumo didinimas**

Bendrosios energijos vidaus sąnaudos, tenkančios vienam BVP vienetui Lietuvoje, 2012 m. buvo 2 kartus didesnės už ES vidurkį. Lietuvos nacionalinis tikslas iki 2020 m. suvartoti 17 proc. (740 ktne) mažiau galutinės energijos, negu jos buvo suvartota 2009 metais. 2010 metais sutaupyta 1,8 proc. arba 67 ktne galutinės energijos. Daugiausia energijos įmanoma sutaupyti pramonės ir namų ūkiuose – iš viso 61 proc. (namų ūkių taupymo potencialas yra lygus 290 ktne, pramonėje – 150 ktne).

Ateityje Lietuvoje prognozuojamas 1 proc. kasmetinis elektros energijos vartojimo augimas, todėl tikėtina, kad diegiamos energijos vartojimo efektyvumą didinančios priemonės leis išlaikyti energijos suvartojimą tame pačiame lygyje. Įvertinus visą energijos taupymo potencialą, svarbiausias strateginis Lietuvos tikslas energijos efektyvumo srityje yra kasmet iki 2020 metų suvartoti 1,5 proc. mažiau energijos.

##### Igyvendinamos priemonės:

- toliau įgyvendinamos Energijos efektyvumo veiksnių plane numatytos priemonės. Atsižvelgiant į EP ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus, šiuo metu rengiamas naujo energijos vartojimo efektyvumo veiksnių plano projektas;
- parengtas ir paskelbtas valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsiamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų sąrašas, kurio pagrindu bus sudaromas valstybės institucijų naudojamų pastatų, kurių 3 procentai bendro ploto bus renovuojama nuo 2014 metų, sąrašas;
- įgyvendinama Klimato kaitos specialioji programa. Detalesnė informacija apie programos įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.6 skyriuje;
- įgyvendinama Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa. Detalesnė informacija apie daugiabučių namų atnaujinimą (modernizavimą) yra pateikta III dalyje, 3.6 skyriuje;
- viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksnių programa). Pagal priemones „Valstybės institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų renovacija ir modernizavimas“ ir „Savivaldybių institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų renovacija ir modernizavimas“ iki 2020 m. planuojama įgyvendinti per 612 projektų. Planuojamos sutaupyti energijos kiekis – virš 200 GWh. 2013 m. finansavimas skirtas 90 projektų. Iš viso iki 2013 m. pabaigos yra renovuota 769 viešosios paskirties pastatų;
- parengta Nacionalinė susisiekiimo plėtros 2014–2022 metų programa.

##### Planuojami darbai:

- parengti Energijos vartojimo efektyvumo įstatymą ir susijusių šakinių Energetiko, Elektros energetikos, Šilumos ūkio ir Gamtinių dujų įstatymų pakeitimo projektai;
- parengti ir patvirtinti nacionalinį energijos vartojimo efektyvumo priemonių planą;
- parengti ir patvirtinti valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsiamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų tinkamų atnaujinimui sąrašo sudarymo metodiką;
- sukurti Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemą, įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo. Iki 2020 m. kiekvienais metais būtų sutaupomas naujas energijos kiekis, atitinkantis 1,5 proc. visų energijos skirstytojų ir (arba) mažmeninės prekybos energija įmonių kasmet galutiniams vartotojams

perduodamo energijos kiekio, apskaičiuoto pagal 2010–2012 metų vidurkį. Bendras Lietuvos galutinio energijos suvartojimo taupymo tikslas pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos reikalavimus, pradedant 2015 metais, iki 2020 m. gruodžio 31 d. yra 287 ktne.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

Jau parengti Energijos vartojimo efektyvumo įstatymo ir susijusių šakinių Energetiko, Elektros energetikos, Šilumos ūkio ir Gamtinių dujų įstatymų pakeitimo projektai bus teikiami Seimui tvirtinti pavasarinėje sesijoje. Galutinis Direktyvos 2012/27/ES įgyvendinimo terminas yra nustatytas 2014 m. birželio 5 d.

Šiuo metu nustatytas tarpinis energijos sutaupymo tikslas iki 2016 m. yra 3 797 GWh (327 ktne). Iki 2012 metų pabaigos viso buvo sutaupyta 1603 GWh (138 ktne) – t.y. per penkių metų laikotarpį (nuo 2008 iki 2012 metų) sutaupyta 42 proc. viso reikalingo kiekio. Apie 27 proc. visų sutaupymų buvo pasiekta įgyvendinant pasirašytus savanoriškus susitarimus tarp Energetikos ministerijos ir energetikos įmonių.

Nustatytų tikslų pasekimui įtakos gali turėti besibaigiantis 2007–2013 metų ir dar neprasidėjęs 2014–2020 metų finansiniai periodai. Šiuo metu vykdomas naujo 2014–2020 metų periodo finansavimo tvarkos derinimas ir tvirtinimas gali pristabdyti naujų projektų diegimą.

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo Lietuva nuo 2014 m. iki 2020 m. gruodžio 31 d. turės sutaupyti dar 3 336 GWh (287 ktne) energijos. Šiuo tikslu kuriama energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistema, taip pat dalis energijos bus sutaupyta atnaujinant daugiabučius ir viešuosius pastatus. Kadangi kuriama nauja sistema, gali kilti sunkumų jos pradinėje jos vystymo stadijoje. Taip pat – gali papildomai užtrukti būtinų teisės aktų parengimas ir patvirtinimas.

#### **4.6. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimas**

Lietuvai įgyvendinant ES lygiu sutartus įsipareigojimus, iki 2020 metų, palyginti su baziniais 2005 metais, leidžiama ne daugiau kaip 15 proc. (15,46 mln. CO<sub>2</sub> ekv.) padidinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus tuose sektoriuose, kuriuose netaikoma ES išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (toliau – ES ATLPS). 2005 metais Lietuvoje visų sektorių išmetimai sudarė 23,5 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų: iš ES ATLPS dalyvaujančių įrenginių išmesta 6,6 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, o sektoriuose, kuriuose netaikoma ES ATLPS, buvo išmesta 16,7 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. 2012 metais sektoriuose, kuriuose netaikoma ES ATLPS, buvo išmesta 15,867 mln. tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Įvairūs scenarijai rodo, kad Lietuvos galimybės sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus labai priklauso nuo to, kaip bus plėtojamas energetikos sektorius ir kokios klimato kaitos mažinimo priemonės bus įgyvendintos kituose ūkio sektoriuose.

#### Įgyvendinamos priemonės:

Įgyvendinama Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija, kurios tikslas - iki 2020 m. pasiekti, kad šalies ekonomika augtų daug sparčiau, negu didėtų išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis.

Leidžiami išmesti metiniai ŠESD kiekiai buvo sumažinti, tokiu būdu padidinant ŠESD mažinimo tikslus sektoriuose, nedalyvaujančiuose ES ATLPS. Pagal 2013 m. kovo mėn. Komisijos sprendimą 2013/162/ES Lietuvai 2020 m. suteikta metinė kvota 18,6 mln t CO<sub>2</sub> ekv. Atėmus pagal 2013 m. spalio mėn. Komisijos įgyvendinamąjį sprendimą 2013/634/ES patikslintą 3,675 mln CO<sub>2</sub> ekv. kiekį dėl chemijos pramonės nuo 2013 m. priskyrimo ES ATLPS, nustatyta mažesnė metinė kvota 2020 m. – 15,46 mln t CO<sub>2</sub> ekv., kurios Lietuva negali viršyti.

Vyriausybė 2013 m. balandžio 23 d. patvirtino Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013–2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinį veiklos planą, kuriame numatytos priemonės Strategijoje įtvirtintiems ŠESD mažinimo tikslams ir uždaviniams įgyvendinti 2013–2016 m. Veiksmų plano tikslas yra numatyti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo priemonės ir asignavimus šioms priemonėms įgyvendinti ir užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant įgyvendinti Strategijoje nustatytus tikslus ir uždavinius.

2013 metais Klimato kaitos specialiosios programos (toliau – KKSP) lėšomis buvo finansuojami energijos efektyvumo didinimo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektai, kuriuos įgyvendinus bus sumažintas išmetamųjų ŠESD kiekis transporto, energetikos ir pramonės sektoriuose.

Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2013 m. sąmatą planuotos gauti pajamos – 85 mln. Lt. Bendra KKSP lėšų naudojimo 2013 m. sąmatoje projektams numatyta lėšų suma (įskaitant 2012 m. nepanaudotas lėšas) – 174,96 mln. Lt.

Daugiausia lėšų energijos efektyvumo didinimo srityje skirta visuomeninės paskirties pastatų modernizavimo projektams – 76 mln. Lt.

Taip pat buvo finansuojami daugiabučių modernizavimo projektai, kuriuos įgyvendinus pasiekama ne mažesnė kaip D pastato energinio naudingumo klasė ir skaičiuojamosios šiluminės energijos sąnaudos sumažinamos ne mažiau kaip 40 proc., palyginti su skaičiuojamosiomis šiluminės energijos sąnaudomis iki projekto įgyvendinimo. Šiems projektams skirta 40 mln. Lt, tačiau panaudota tik 1,8 mln. Lt.

Paskelbti kvietimai individualių gyvenamosios paskirties pastatų modernizavimo projektams vykdyti (3,38 mln. Lt).

Įgyvendinant atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo projektų kryptį buvo finansuojami biokuro katilų visuomeninės paskirties pastatuose diegimo projektai, pakeičiant taršų iškastinį kurą naudojančius katilus į biokurą naudojančius katilus (22 mln. Lt), o didelės galios biokuro katilų (iki 10 MW) diegimui skirta 13 mln. Lt. Buvo skatinimas atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geotermio, biokuro ir kt.) diegimas individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose, kompensuojant dalį investicijų fiziniams asmenims (2 mln. Lt). Numatyta parama miško kirtimo atliekų išvežimo biokuro gamybai iš miško kirtaviečių išlaidų kompensavimui (5,38 mln. Lt).

#### Planuojami darbai:

2014 m. KKSP lėšomis toliau bus finansuojami projektai pagal šias kryptis – energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas bei atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas. Iš viso šioms priemonėms planuojama skirti 135,96 mln. Lt.

Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo krypties iš viso numatyta 74,47 mln. Lt. Toliau planuojama finansuoti visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių) paskirties pastatų, daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektus, sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau negu 40 proc. (skirta 71 mln. Lt). Taip pat bus tęsiamas fizinių ir privačių juridinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimo (modernizavimo) finansavimas, pasiekiant C namo energinio naudingumo klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 proc. (skirta 3,47 mln. Lt).

Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimo, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimo krypties iš viso numatyta 54,38 mln. Lt. Pagal šią kryptį bus skatinamas atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ir kt.) panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose, ūkinę komercinę veiklą vykdančiose įmonėse (44,78 mln. Lt) ir individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose (3,1 mln. Lt). Numatytas finansavimas biokuro ruošos iš miško kirtimo atliekų modernizavimui, kompensuojant įrangos įsigijimą biokuro gamybai (6 mln. Lt). Taip pat numatoma finansuoti ekologiško viešojo

transporto ir infrastruktūros plėtros, aplinkai palankių technologijų ir priemonių, mažinančių į atmosferą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, diegimo projektus (0,5 mln. Lt).

2014 m. KKSP lėšomis (panaudojant 2012–2013 m. skirtas lėšas) bus pasiekti šie rezultatai:

- bus modernizuota 150 individualių namų, pasiekiant ne mažesnę nei C pastato energinio naudingumo klasę;
- 350 individualių gyvenamųjų namų bus įdiegti atsinaujinančius energijos šaltinius naudojančius įrenginiai;
- bus modernizuoti 33 visuomeninės paskirties pastatai – išmetamas CO<sub>2</sub> kiekis sumažės apie 2,24 tūkst. tonų per metus;
- bus įdiegta ir pradėta naudoti 30 biokuro katilų, kurių instaliuota suminė galia yra 75,9 MW, pakeičiant iškastinio kuro naudojimą;
- 344 tūkst. MW šiluminės energijos per metus bus pagaminta šilumos tiekimo įmonėse naudojant biokurą – išmetamas CO<sub>2</sub> kiekis sumažės apie 50,8 tūkst. tonų per metus;
- 9-iose miestuose bus pradėti naudoti 93 nauji ekologiški autobusai – išmetamas CO<sub>2</sub> kiekis sumažės apie 1,3 tūkst. tonų per metus.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

Dėl pasaulinės ekonominės krizės išmetamųjų ŠESD kiekis 2009 m. žymiai sumažėjo. 2010 m. buvo prognozuojamas išmetamųjų ŠESD kiekio padidėjimas, susijęs su Ignalinos atominės elektrinės uždarymu. Tačiau dėl elektros importo ir lėtesnio ekonomikos augimo išmetamųjų ŠESD kiekiais taip žymiai neaugo. Šiuo metu prognozuojama, kad 2020 m. išmetamųjų ŠESD kiekis sudarys iki 25,532 mln. tonų CO<sub>2</sub> e. Išmetamųjų ŠESD kiekio augimą daugiausia lemia ŠESD išmetimai susiję su pramoniniais procesais, kuriuos paveikė ekonomikos atsigavimas Lietuvoje 2010 m.

Papildomas išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimas apie 20–30 proc. gali būti pasiektas pramonės, žemės ūkio ir elektros gamybos sektoriuose ir apie 5-10 proc. transporto sektoriuje. Minėtuose sektoriuose planuojama įdiegti papildomas išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo priemones. Įdiegus papildomas priemones transporto, cemento gamybos ir žemės ūkio sektoriuose bendras išmetamųjų ŠESD kiekis galėtų būti sumažintas nuo 25,5326 iki 23,590 mln. tonų CO<sub>2</sub>e 2020 metais.

Buvo prognozuojama, kad Lietuva su esamomis klimato kaitos švelninimo priemonėmis įgyvendins savo strateginius 2020 m. tikslus, esant 20 proc. ES išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslui. Tačiau 2013 m. spalio mėn. EK įgyvendinamuoju sprendimu Nr. 2013/634/ES sugriežtino metines kvotas ES apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose 2013-2020 m. laikotarpiu ir nustatė mažesnę metinę kvotą 2020 m. – 15,46 mln t CO<sub>2</sub>e., kurios Lietuva negali viršyti. Neįgyvendinus papildomų priemonių žemės ūkio, transporto, atliekų tvarkymo, paslaugų ir namų ūkio sektoriuose, preliminariais vertinimas atsiskaitymui už kasmetinius išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslus 2013–2017 m. laikotarpiu gali reikėti apie 30 mln. Lt metinei ŠESD išmetimų kvotos daliai nusipirkti arba iki 150 mln. Lt (darant prielaidą, kad 1 t CO<sub>2</sub>e kaina 15 eurų), taikant lankstumo priemones. Išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo, atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo ir energetinio efektyvumo didinimo tikslams pasiekti 2014–2020 m. laikotarpiu yra suplanuotos priemonės, kurioms reikalinga 15 929 mln. Lt. viešojo sektoriaus lėšų. Priemonės ir lėšos numatytos Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje ir jos įgyvendinimo tarpinstituciniame veiklos plane, kituose šalies ekonomikos konkrečių sektorių planavimo dokumentuose, pvz., Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014–2020 metų programoje, Nacionalinėje AEI plėtros programoje ir kt.

#### 4.7. Užimtumo didinimas

##### Igyvendinamos priemonės:

2013 metais valstybinės užimtumo tarnybos (darbo biržos) specialistai tarpininkavimo įdarbinant paslaugas suteikė 197,4 tūkst. ieškančių darbo asmenų. Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos suteiktos apie 36 tūkst. jaunuolių iki 25 m. amžiaus, kurie sudarė 20,1 proc. visų įdarbintų bedarbių. Beveik kas penktas įdarbintasis – vyresnis nei 50 metų bedarbis (18,7 proc.).

Bedarbių ir darbo ieškančių asmenų profesiniame mokyme dalyvavo 9 381 nauji dalyviai. Profesiniam mokymui panaudota 49,4 mln. Lt.

Siekiant padėti laikinai įsidarbinti ir sudaryti sąlygas užsidirbti pragyvenimui būtinų lėšų, bedarbiai laikinai įdarbinami pagal šalies savivaldybių viešųjų darbų programas ir teritorinių darbo biržų parengtus projektus padidinto nedarbo teritorijose. Viešųjų darbų programose dalyvavo 26 562 asmenys. Iš jų 57,6 proc. ilgalaikiai bedarbiai, 41 proc. vyresni nei 50 metų asmenys. Viešųjų darbų finansavimui panaudota 43,4 mln. Lt.

Teikiant paramą darbo vietoms steigti, skiriama subsidija darbo vietai sau įsteigti ar individualiai veiklai pagal verslo liudijimą pradėti. Veiklą pagal verslo liudijimą 2013 m. pradėjo 59,7 tūkst. asmenų, tai yra ketvirtadaliu daugiau negu 2012 m. (47,3 tūkst.). Vidutiniškai kiekvieną mėnesį savarankiškai dirbo beveik 5 tūkst. asmenų, o 2012 metais – 3,9 tūkst. Paramai darbo vietoms steigti panaudota 14,1 mln. Lt. Paramos darbo vietoms steigti priemonių pagalba darbo vietas sau susikūrė 9649 ieškantys darbo asmenys.

Per 2013 m. aukšto nedarbo teritorijose įgyvendintas 131 vietinių užimtumo iniciatyvų projektas (11 projektų iš valstybės biudžeto lėšų), įsteigtos 461 naujos darbo vietos (iš jų 39 darbo vietas valstybės biudžeto lėšomis), panaudota 15,8 mln. Lt valstybės paramos lėšų (iš jų 1,5 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų).

Iš Verslumo skatinimo fondo, kurio tikslas – sudaryti sąlygas labai mažoms ir mažoms įmonėms, fiziniams asmenims pradėti savo verslą, taip pat socialinėms įmonėms plėtoti savo verslą, tuo skatinant verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą, 2013 m. gruodžio 31 d. išduotos 662 paskolos verslui pradėti. Naujų verslų dėka sukurtos 1373 naujos darbo vietos.

2013 m. rugpjūčio 23 d. patvirtintas „2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos visuotinės dotacijos priemonės „Subsidijos verslumui skatinti“ aprašas. Projektams pagal šią priemonę finansuoti planuojama skirti 10 mln. Lt Europos socialinio fondo lėšų. Priemonės remiama veikla – darbo užmokesčio išlaidų dalies kompensavimas Verslumo skatinimo fondo paskolų gavėjams. Pareiškėjai – Verslumo skatinimo fondo paskolos gavėjai (išskyrus socialines įmones), pateikę UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ paraišką (t.y. tie, kuriems iš Verslumo skatinimo fondo buvo ar bus suteikta paskola verslo pradžiai). Pagal priemonę gautos 272 paraiškos, iš jų priimti 253 teigiami sprendimai dėl darbo užmokesčio išlaidų dalies kompensavimo 835 darbuotojams (rezervuota maksimali galima skirti suma sudaro daugiau nei 5 mln. Lt).

Nuo 2013 m. aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumas didinamas visose teritorinėse darbo biržose įdiegiant į rezultatus orientuotos veiklos modelį. Pagrindinis rezultatas – įdarbinimas. Taikant profiliuoto aptarnavimo metodiką, įvertinamas bedarbio pasirengimas darbo rinkai, motyvacija, sudaromas individualus užimtumo veiklos planas, kuriame pagal individualius poreikius numatomos konkrečios ADRP priemonės įsidarbinimo galimybėms padidinti, taip užtikrinamas efektyvesnis integravimo procesas bei turimų išteklių panaudojimas.

Darbo rinkos paslaugų kokybės ir efektyvumo užtikrinimui 2013 metais buvo patvirtinti ir teritorinėse darbo biržose įdiegti konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant standartai bei bedarbių pasirengimo darbo rinkai lygio nustatymas.

Gerinant konsultavimo paslaugų darbo ieškantiems prieinamumą bei kokybę, orientuojantis į jų pasirengimą darbo rinkai bei individualius poreikius, buvo parengtas konsultavimo paslaugų paketas bedarbiams.

Siekiant bedarbius motyvuoti darbo paieškai ir užtikrinti operatyvų ir kokybišką laisvų darbo vietų užpildymą, 2013 m. buvo plėtojamas profiliuotas bedarbių aptarnavimo modelis bei pasirengimo darbo rinkai lygio nustatymas. Paslaugos klientams teikiamos diferencijuotai, atsižvelgiant į jų gebėjimą konkuruoti darbo rinkoje, darbo motyvaciją. Darbo ieškantys asmenys skirstomi į keturias grupes: pasirengę darbo rinkai motyvuoti, pasirengę darbo rinkai nemotyvuoti, nepasirengę darbo rinkai motyvuoti, nepasirengę darbo rinkai nemotyvuoti. Kiekvienai darbo ieškančių asmenų grupei nustatytos taikomos priemonės.

Siekiant operatyviai spręsti įdarbinimo problemas, valstybinėje užimtumo tarnyboje įdiegta Elektroninė darbo birža, kuri siūlo platų paslaugų spektrą darbdaviams ir ieškantiems darbo asmenims. Sistema yra patogiu naudotis, sudaromos galimybės efektyviai darbo ar darbuotojų paieškai ir atrankai. Visos darbo biržos paslaugos elektroninėje erdvėje pasiekiamos interneto svetainėje [www.ldb.lt/epaslaugos](http://www.ldb.lt/epaslaugos). Portalo lankytojai, ieškantys darbo, gali peržiūrėti darbo pasiūlymus, sukurti ir siųsti darbdaviui savo CV, užsisakyti el. pašto žinutes, pagal iš anksto pasirinktus kriterijus, apie juos dominančius darbo pasiūlymus. Darbdaviai, naudodamiesi elektronine darbo biržos sistema, turi galimybę skelbti laisvas darbo vietas, ieškoti ir peržiūrėti kandidatų CV, susisiekti su pasirinktais kandidatais elektroniniu būdu, užsisakyti automatizuotą darbuotojų atranką pagal pasirinktus kriterijus. Per 2013 metus šalies darbdaviai internetu įregistravo 71,7 tūkst. laisvų darbo vietų, t.y. kas trečias pasiūlymas darbuvi pateiktas naudojantis darbo biržos e. paslaugomis.

Siekiant sutelkti ir koordinuoti įvairių institucijų veiksmus didinant užimtumą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2013 m. rugsėjo 25 d. patvirtino Užimtumo didinimo 2014–2020 m. plėtros programą, kurios strateginis tikslas – pasiekti kuo didesnę gyventojų užimtumą, kad kiekvienas gyventojas galėtų rasti turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą ir užsitikrinti tinkamą pragyvenimo lygį.

Užimtumo didinimo programa parengta siekiant integruotai spręsti darbo vietų kūrimo ir darbo jėgos paklausos didinimo, darbo jėgos kvalifikacijos atitikties darbo rinkos poreikiams, maksimalaus turimo darbo išteklių potencialo panaudojimo ir dalyvavimo darbo rinkoje problemas sutelkiant verslo, švietimo ir darbo rinkos sektorius, įtraukiant socialinius partnerius ir savivaldybes į užimtumo politikos formavimą. Programos priemonės įgyvendins Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Ūkio, Žemės ūkio ir kitos ministerijos. Programoje numatyta teikti paramą darbdaviams, kuriantiems naujas darbo vietas, skatinti jaunimą įgyti profesinę kvalifikaciją, sudaryti sąlygas absolventams tobulinti profesijos įgūdžius realioje darbo vietoje, mokytis profesijos pameistrystės forma, atliekant praktiką ar stažuotę įmonėje.

2014 m. vasario 26 d. buvo patvirtintas Užimtumo didinimo 2014–2020 metais plėtros programos Tarpinstitucinis veiksmų planas, kuriame numatyti konkretūs kompetentingų institucijų veiksmai ir įsipareigojimai įgyvendinant šią programą.

Skatinant naujų darbo vietų kūrimą įgyvendinamos verslumo iniciatyvos:

2013 m. antrąjį pusmetį VŠĮ „Versli Lietuva“ įgyvendino projektą „Pirmųjų verslo metų paslaugų krepšeliai jaunimui iki 29 m.“. Verslo pradžios krepšelių teikiama nauda pradantieji verslininkai turėjo galimybę sužinoti, dar net neįkūrę įmonės – jiems buvo teikiamos išankstinės konsultacijos dėl verslo pradžios. Naują įmonę per pusmetį nuo krepšelio gavimo įkūrusieji turėjo galimybę visus pirmuosius verslo metus gauti profesionalias konsultacijas buhalterinės apskaitos, marketingo, strateginio valdymo, derybų bei kitais klausimais ir dalyvauti įvairiuose mokymuose. Iš viso išdalinti 483 verslo krepšeliai, įkurtos 148 įmonės. Šis projektas buvo tęsinys 2011–2013 m. vykdyto projekto ne tik jaunimui, kurio metu iš viso buvo išdalinti 3 773 verslo krepšeliai. Siekiant juos panaudoti, įkurtos iš viso 1 747 įmonės, iš jų 2013 m. – 659.



2013 m. taip pat buvo dalinami pirmųjų verslo metų „Startup Nitro“ krepšeliai, kurie suteikė galimybę inovacinio verslo idėjų autoriams 3 mėnesius nemokamai naudotis biuro patalpomis ir gauti profesionalias verslo konsultacijas. 2013 m. iš viso išdalinti ir panaudoti 38 „Startup Nitro“ krepšeliai.

2013 m. Ūkio ministerija pagal kompetenciją dalyvavo rengiant Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšomis finansuojamos priemonės „Asistentas-4“, kurios tikslas – skatinti viešųjų paslaugų verslui teikėjus įvairiuose Lietuvos regionuose teikti verslo poreikius atitinkančias geresnės kokybės informavimo ir konsultavimo paslaugas, projektų finansavimo aprašą. Buvo skirta 1 332 tūkst. Lt 15 projektų, kurie sudaro galimybę verslininkams ir asmenims, ketinantiems pradėti verslą, įvairiuose Lietuvos regionuose nemokamai naudotis informavimo ir konsultavimo paslaugomis.

2013 m. įgyvendinta priemonė „Sukurti naujus viešųjų paslaugų teikimo verslui instrumentus“, kuria siekiama visose Lietuvos savivaldybėse atkurti galimybę verslininkams lengvatinėmis sąlygomis esant poreikiui gauti informavimo ir konsultavimo paslaugas įvairiais verslo organizavimo klausimais. 2013 m. parengta studija, kurioje aptarti du pradedančiųjų verslininkų konsultavimo modeliai: pirmasis konsultavimo modelis numato nacionalinio konsultantų registro sukūrimą ir verslo konsultavimo centrų sukūrimą, plėtrą apskričių centruose, antrasis – numato nacionalinio konsultantų registro sukūrimą ir mobilių atstovų tinklo veiklą. Naujuoju Europos Sąjungos paramos 2014–2020 m. periodu iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bus pradėtas diegti pasirinktas verslininkų konsultavimo modelis.

Skatinant verslo pradžia, taip pat ir regionuose, buvo vystomi ir plečiami portalo [www.verslovartai.lt](http://www.verslovartai.lt) elektroniniai įrankiai, skirti pradedantiesiems verslininkams. 2013 m. sukurtos 5 atmintinės verslininkams, skirtos atskiriems verslo sektoriams.

UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA), bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo bei finansų ministerijomis, 2013 m. verslui siūlė paskolinio finansavimo paramą verslo pradžiai ar plėtrai ir paramą įdarbinant jaunimą:

- lengvatinės paskolos verslo pradžiai ir plėtrai. Buvo teikiamos labai mažos paskolos iki 86 tūkst. Lt iš Verslumo skatinimo fondo (VSF) verslo pradžiai ar plėtrai, investicijoms ar apyvartai. Gavusieji VSF paskolą galėjo ne tik pasinaudoti INVEGA garantija (iki 80 proc. paskolos sumos), susigrąžinti 95 proc. sumokėtų palūkanų, bet ir gauti kompensaciją už darbuotojų darbo užmokesčio dalį. Šių paskolų teikimas buvo derinamas su nemokamu pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. paremta 662 SVV (per 2013 m. – 292), paskolų suma 32,46 mln. Lt, garantijų suma – 31,87 mln. Lt., mokymuose dalyvavo 3 699 dalyvių.

- priemonė sukurtoms darbo vietoms išsaugoti – „Subsidijos verslumui skatinti“. Pagal šią priemonę nuo 2013 m. rugpjūčio pabaigos pradedantiesiems verslininkams, kurie pasinaudojo ar dar pasinaudos lengvatine Verslumo skatinimo fondo paskola verslui plėtoti ar įkurti, sudaryta galimybė iš dalies kompensuoti darbo užmokesčio išlaidas jų darbuotojams. Maksimali paramos suma – 25 000 Lt, jei pareiškėjas priklauso prioritetinei grupei (jaunimas iki 29 m., bedarbiai, neįgalieji, vyresni nei 50 m.), arba 20 000 Lt, jei pareiškėjas nepriklauso prioritetinei grupei. Paraiškas INVEGAI galima teikti iki 2014 m. gegužės 31 d.

- parama įdarbinant jaunimą – priemonė „Parama pirmajam darbui“. Parama teikiama darbdaviams, kurie įdarbino darbinės patirties neturinčius darbuotojus, t. y. pirmą kartą įsidarbinusio jauno žmogaus (iki 29 metų amžiaus) apskaičiuoto darbo užmokesčio. Tokiu atveju buvo kompensuojama 23,3 proc. apskaičiuoto darbo užmokesčio, bet ne daugiau nei 1 700 Lt. Darbo užmokestis kompensuojamas ne ilgiau nei 12 mėn. Dėl priemonės galėjo kreiptis privatūs ir viešieji juridiniai asmenys (išskyrus biudžetines įstaigas), užsienio įmonių filialai ir atstovybės Lietuvoje, fiziniai asmenys, įdarbinę jauną darbuotoją. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. gauta 13 345 paraiškų dėl jaunų darbuotojų darbo užmokesčio dalies kompensacijos, iš jų 10 564 buvo priimti teigiami

sprendimai. Įmonėms jau išmokėta 10 mln. Lt už 9 062 pirmą kartą įdarbintus jaunuolius, paremta 1714 įmonių.

- Siekiant sumažinti sveikatos sutrikimų neigiamą poveikį visuomenės narių darbingumui, iki 2015 m. pabaigos įgyvendinama Sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo 2007–2013 m. programa, modernizuojama sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūra ir gerinama paslaugų kokybė ir prieinamumas. Pasinaudojus 2007–2013 m. ES paramos bei nacionaliniu finansavimu Sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo programai įgyvendinti iki 2013 m. Lietuvoje jau matomi gana ryškūs tam tikrų sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo teigiami pokyčiai: iš esmės sukurta traumos centrų tinklo infrastruktūra, kompleksinę onkologinę pagalbą teikiančios sveikatos priežiūros įstaigos aprūpintos esmine ankstyvajai ligų diagnostikai ir visaverčiam gydymui reikalinga infrastruktūra, išplėtotas psichikos sveikatos priežiūros įstaigų tinklas, širdies ir kraujagyslių ligų srityje įsigyta būtiniausia ankstyvosios ir specializuotos diagnostikos įranga bei atnaujintos patalpos kokybiškų paslaugų teikimui. Iki 2014 m. pagal šią programą įgyvendinus projektus, orientuotus į kompleksinių priemonių prieinamumą bei efektyvumą, daugiau kaip 580 tūkst. pacientų buvo suteiktos kokybiškos sveikatos priežiūros paslaugos širdies kraujagyslių, onkologinių ligų, taip pat traumų ir kitų išorinių mirties priežasčių, psichikos sutrikimų profilaktikos, ankstyvosios ir specializuotos diagnostikos bei gydymo srityse. Gerėjantys statistiniai rodikliai rodo, kad tokioms tendencijoms teigiamą poveikį turi tiek investicijos numatytose sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių ligų mažinimo srityse, tiek nacionaliniu lygiu įgyvendinami į gyventojų sveikatinimą orientuoti veiksmai.

2013 m. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu buvo paskelbti „Sveikatingumo metais“. Jų metu Lietuvoje buvo surengta šimtai sveikatinimo renginių, apie 3 000 priemonių, kuriose dalyvavo per 300 000 gyventojų. Pagrindinis „Sveikatingumo metų“ tikslas buvo informuoti žmones apie sveiką gyvenimą, jo galimybes ir privalomumus, paskatinti išbandyti sveiką gyvenimą bei inventorizuoti ir mobilizuoti visas institucijas ir organizacijas, dalyvaujančias sveikatingumo veikloje.

Siekiant pagerinti visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą 2007–2013 m. šalyje vyko visuomenės sveikatos biurų plėtra. Biurai dirba sveikatos stiprinimo ir stebėsenos kryptimis, vykdo užkrečiamųjų, neinfekcinių ligų ir traumų profilaktiką ir kontrolę, įgyvendina visuomenės sveikatos programas, taip pat daug dėmesio skiriama vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūrai. Šiuo metu šalyje veikia įsteigti 34 visuomenės sveikatos biurai.

#### Planuojami darbai:

- organizuoti ir teikti profesinio konsultavimo ir motyvavimo paslaugas darbo ieškantiems asmenims, teikti profesinio konsultavimo ir motyvavimo paslaugas asmenims individualiai arba grupėmis, gerinti profesinio konsultavimo paslaugų prieinamumą bei kokybę, taikyti naujas konsultavimo priemones;
- įgyvendinti Jaunimo garantijų iniciatyvą ir kitas kompleksines jaunimo užimtumą skatinančias programas. Gerinti profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumą ir kokybę. Skatinti savarankišką užimtumą ir ugdyti verslumą;
- derinant darbo pasiūlą ir paklausą, remti bedarbių integraciją į darbo rinką (profesinis mokymas, parama darbo vietai steigti).
- remti jaunų, ilgalaikių, žemos kvalifikacijos bei vyresnių kaip 50 metų darbingo amžiaus bedarbių įdarbinimą. Sukurti ir įdiegti ilgalaiškės intensyvios socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje pagalbos sistemą.
- parengti ir įgyvendinti karjeros kompetencijų tobulinimo programą, organizuoti mokymus, naudojant šiuolaikines informacines technologijas specialistams, dirbantiems su jaunimu;
- formuoti mokinių, pageidaujančių dirbti vasaros atostogų metu, duomenų banką ir informuoti darbdavius;

- padidinti jaunimo darbo centrų aprėptį;
- nekvalifikuotą jaunimą siųsti mokytis pagal pirminio darbo rinkos ir profesinio mokymo bendrojo ugdymo programas;
- didinti neįgaliųjų dalyvavimą darbo rinkoje;
- sudaryti galimybes grįžtantiems emigrantams integruotis į darbo rinką;
- pagerinti užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių institucijų paslaugų kokybę;
- sukurti ir plėtoti ugdymo karjerai ir stebėsenos modelius bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo srityse;
  - sukurti ir plėtoti aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimo ir karjeros stebėsenos sistemą. Remiantis specialistų kvalifikacijų žemėlapiu ir karjeros valdymo informacinės sistemos duomenimis, rengti apžvalgas ir rekomendacijas dėl studentų priėmimo rodiklių nustatymo, specialistų rengimo ir karjeros paslaugų plėtros aukštesiose mokyklose;
  - parengti naujus ir atnaujinti esamus studijų kryptių (kryptių grupių, sričių) aprašus;
  - populiarinti ir modernizuoti profesinį mokymą, užtikrinti jo atitiktį darbo rinkos poreikiams;
  - sukurti žmogiškųjų išteklių paklausos prognozavimo ir kvalifikacijų sąsajų su darbo vieta stebėsenos instrumentą;
  - tobulinti žmogiškųjų išteklių kvalifikaciją, didinti jų kompetenciją ir ugdyti darbo jėgos įgūdžius;
  - parengti ir įgyvendinti neformaliu, darbo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistemą, plėtoti kompetencijų vertinimo sistemą;
  - įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą iniciatyvas;
  - efektyvinti profesinio mokymo įstaigose dirbančių profesijos mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, sukurti ir įgyvendinti absolventų integravimosi į darbo rinką (stažuotojo ir kt.) schemą;
  - nukreipti vidaus investicijas į regionus, aukščiausio nedarbo teritorijose įgyvendinti vietinių užimtumo iniciatyvų projektus;
  - teikti paramą pradedantiesiems verslą;
  - sudaryti galimybes tikslinėms jaunimo grupėms (pvz., profesinių mokyklų absolventams, aukštųjų mokyklų technologinių specialybių absolventams ir pan.) gauti Lietuvoje veikiančių finansų įstaigų, rizikos kapitalo fondų, bendrai investuojančio fondo („Verslo angelų“) atstovų ir verslininkų, sėkmingai išplėtojusių verslą, finansų inžinerijos priemonių pagalbą;
  - remti kokybiškas nuolatinio pobūdžio konsultavimo apie verslo pradžią ir mokymą paslaugas;
  - čeki principu teikti specializuotas konsultavimo ir mokymo paslaugas;
  - išplėtoti viešosios prieigos paslaugas verslui;
  - 2014 m. planuojama parengti Lietuvos verslumo veiksmų 2014–2020 metų planą.

#### **4.8. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas**

2012 m. Gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo duomenimis, skurdo riziką ar socialinę atskirtį patyrė 975 tūkst. asmenų arba 32,6 proc. Lietuvos gyventojų. Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius, lyginant su ankstesniais metais, sumažėjo 3,6 proc. Sumažėjo 4,6 proc., nuo 586 tūkst. iki 559 tūkst. asmenų, kurių pajamos buvo mažesnės nei skurdo rizikos riba, skaičius. Vertinat skurdo rizikos lygio mažėjimą ir skurdo rizikos ribos augimą 12,5 proc. nuo 666 Lt iki 749 Lt, galima teigti, kad mažų pajamų augimo tempai buvo spartesni nei didesnes pajamas turinčių gyventojų. Augantis užimtumas mažino labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenančių asmenų skaičių, t.y. per metus jų skaičius sumažėjo 12,5 proc. nuo 296 tūkst. iki 259 tūkst. asmenų. Tačiau padidėjo asmenų, patiriančių didelį materialinį nepriteklių, skaičius 2,8 proc. Didelį materialinį

nepriteklių dažniausiai patyrė vieno asmens namų ūkiai ir ūkiai, susidedantys iš trijų suaugusių asmenų su vaikais.

Siekiant įgyvendinti prisiimtą Lietuvos įsipareigojimą – iki 2020 m. sumažinti skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenančių asmenų skaičių iki 814 tūkst., būtina didinti gyventojų galimybes aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomeniniame gyvenime, skatinti socialines inovacijas ir jų plėtrą, bei siekti efektyviau naudoti socialinei politikai įgyvendinti skirtas lėšas.

#### Igyvendinamos priemonės:

Igyvendinant aktyvios darbo rinkos politikos priemones, remiamas užimtumas buvo suteiktas 59 tūkst. asmenų. Siekiant padėti nekvalifikuotiems bedarbiams integruotis į darbo rinką, bedarbiams buvo sudarytos galimybės darbo rinkoje įgyti paklausią profesiją ar kompetenciją. Šia galimybe 2013 m. pasinaudojo 68 proc. daugiau asmenų negu 2012 m. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymas sumažino registruotą nedarbą 0,9 proc. punkto. Nuo 2013 m. birželio 1 d., siekiant paskatinti pinigines socialinės paramos gavėjų integraciją į darbo rinką, 50 proc. gautos pašalpos dydžio socialinė pašalpa 6 mėnesius papildomai skiriama asmenims, kurie ne trumpiau kaip 12 mėnesių buvo įsiregistravę teritorinėje darbo biržoje.

2013 m. spalio mėnesį buvo parengtas ir patvirtintas Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų planas<sup>1</sup>, kuriame ypač daug dėmesio skiriama vaikams ir jaunimui. Veiksmų plane numatoma investuoti į ikimokyklinio ugdymo ir neformalaus ugdymo prieinamumą, vaikų dienos centrų veiklą, kompleksinių paslaugų teikimą, socialinį darbą su globojamais vaikais, jaunimo užimtumo didinimo priemones. Taip pat, Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų plane didelė dalis priemonių yra skirta plėtoti, renovuoti ir tobulinti viešųjų paslaugų sistemą, infrastruktūrą, didinti socialinio ir „apsaugoto“ būsto prieinamumą, didinti paslaugas teikiančių žmonių kvalifikaciją, įtraukti paslaugų vartotojus bei nevyriausybinį sektorių į sprendimų priėmimą ir paslaugų teikimą.

Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų plane įvardinti kiekybiniai skurdo ir socialinės atskirties mažinimo siekiai, kuriais vadovaujantis bus vertinami veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai.

2013 m. buvo tęsiama paslaugų šeimai plėtra, įtraukiant nevyriausybines organizacijas ir aktyvinant bendruomenes. 2013 m., įgyvendinant Vaiko gerovės 2013–2018 m. programą, kompleksinės paslaugos krizinėse situacijose esantiems tėvams, auginantiems vaikus, buvo suteiktos 807 šeimų, kuriose augo 1087 vaikai. Bendras tokių paslaugų gavėjų skaičius buvo 1 999.

Igyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2011–2013 m. priemonių planą, buvo siekiama plėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą, sukurti palankias sąlygas kokybiškai jaunimo organizacijų veiklai, užtikrinti bendradarbiavimą tarp įvairių socialinių sektorių. 2013 m. finansuota 12 atvirų jaunimo centrų projektų ir 13 atvirų jaunimo erdvių projektų, siekiant jaunimo organizacijų veiklos kokybės, skatinant jaunimo verslumą bei atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių plėtrą. 2013 m. toliau buvo stiprinamos nacionalinės ir regioninės jaunimo struktūros, jaunimo organizacijos – finansuota apie 60 programų ir projektų, skirtų jaunimo organizacijoms ir organizacijoms, dirbančioms su jaunimu stiprinti. 2013 m. pradžioje patvirtinta Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa<sup>[1]</sup>, kurios tikslas – sudaryti sąlygas jauniems žmonėms dalyvauti savanoriškoje veikloje ir įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų ir darbo patirties.

Igyvendinant Nacionalinę demografinę (gyventojų) strategiją, finansuojamos nevyriausybines organizacijos, dirbančios šeimos gerovės srityje. 2013 m. buvo finansuoti 22 projektai. Projektų įgyvendinimo metu 259 šeimoms ir 700 pavienių asmenų buvo suteiktos psichologinės konsultacijos,

<sup>[1]</sup> Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 25 d. įsakymas Nr. A1-73 „Dėl Nacionalinės jaunimo savanoriškos veiklos programos patvirtinimo“.

759 šeimos ir 2 821 pavienių asmenų gavo socialinių konsultacijų paslaugas. Projektų vykdytojais organizavo 5 603 įvairaus pobūdžio (švietėjiškus, grupinius užsiėmimus, pamokėles mokymus, informacinius, pramoginius) renginius šeimoms, sužadėtiniams bei pavieniams asmenims.

2013 m. buvo įgyvendinama Nacionalinė neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 m. programa ir priemonių planas. Visose savivaldybėse konkurso būdu buvo atrinkta 420 socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų. Įgyvendinant projektus buvo finansuojamos nuolatinio pobūdžio socialinės reabilitacijos turinį atitinkančios veiklos ir paslaugos. 2013 metais įgyvendinant Nacionalinę neįgaliųjų socialinės integracijos 2013–2019 m. programą ir priemonių planą socialinės integracijos projektuose naudą gavo 41 tūkst. neįgaliųjų. Profesinės reabilitacijos programoje 2013 m. dalyvavo 896 asmenys, iš jų 317 asmenų nusiųsti į programą 2012 m., 579 asmenys – 2013 m. Įsidarbinimo per 6 mėnesius po baigimo rodiklis 61 proc. Būsto pritaikymo žmonėms su negalia darbai 2013 metais vykdyti 56 savivaldybėse. 2013 m. neįgaliųjų poreikiams pritaikyti 224 būstai 56 savivaldybėse. 2014 metais planuojama pritaikyti 200 būstų neįgaliesiems. 2013 metais suderinti ir priimti 1478 neįgaliesiems svarbūs statiniai. 2014 metais planuojama suderinti ir priimti 1 500 neįgaliesiems svarbių statinių. 2013 m. finansinę paramą gavo 1080 neįgaliųjų, besimokančių aukštosiose mokyklėse. Planuojama, kad 2014 m. finansinę paramą gaus 930 neįgaliųjų, besimokančių aukštosiose mokyklėse.

Įgyvendinant Bendruomenių socialinės plėtros 2011–2013 m. programos priemones 2013 m. buvo dirbta dviem kryptimis: buvo stiprinami nevyriausybių organizacijų gebėjimai teikti socialinėmis inovacijomis grįstas viešąsias paslaugas ir skatinamas organizacijų bendradarbiavimas tarpusavyje ir su savivaldybėmis. 2013 m. buvo finansuotas 81 bendruomenių organizacijų socialinės veiklos projektas; surengti 5 regioniniai bendruomenių forumai, skirti socialinio verslumo plėtojimui ir inovatyvių idėjų skatinimui. 2013 m. buvo remiama vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių organizacijų veikla, kuria skatinama vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybių organizacijų savanoriško aktyvumo plėtra ir stiprinama šių organizacijų įtaka.

Didinant gyventojų užimtumą bei mažinant kultūrinę ir socialinę atskirtį, 2013 m. valstybės biudžeto lėšomis buvo finansuojami kultūrinės veiklos projektai, kuriuose dalyvavo asmenys, patiriantys socialinę atskirtį: neįgalieji, vaikų globos įstaigų auklėtiniai, senjorai, bedarbiai, mažas pajamas gaunantys asmenys. Ypatingas dėmesys skirtas paskatinti kultūros įstaigas, meno kūrėjus į kūrybinę veiklą įtraukti mažai motyvuotus ir jokiose kitose kultūros veiklose nedalyvaujančius vaikus ir jaunimą. Kultūrinėje veikloje aktyviai dalyvavo 23 534 socialinės atskirties asmenys, iš jų – 1200 vaikų globos įstaigų auklėtiniai, 1 300 negalių turinčių įvairaus amžiaus asmenų. Projektų įgyvendinimo metu surengta per 700 renginių, kuriuos aplankė 181 000 žiūrovų. Projektų daliniam finansavimui buvo skirta 800 000 litų. Ši veikla bus tęsiama ir 2014 m.

2013 m., siekiant didinti socialinės, kultūrinės bei sveikatos sričių sanglaudą, iš dalies finansuota ir įgyvendinta 14 projektų, kurie prisideda prie teigiamo meno poveikio žmogaus sveikatai ir socialinei gerovei stiprinimo bei gyvenimo kokybės gerinimo. Šių projektų veiklos buvo vykdomos sveikatos priežiūros bei socialines paslaugas teikiančiose įstaigose.

Įgyvendinant Sveikatos priežiūros sistemos reformos tęstinumo, sveikatos priežiūros infrastruktūros optimizavimo programą modernizuojamos savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios specializuotas ambulatorines, dienos chirurgijos, priėmimo-skubios pagalbos, slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugas, bei savivaldybių visuomenės sveikatos biurais.

Įgyvendinant Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 metų programą iki 2013 metų pabaigos:

- renovuoti 88 daugiabučiai. Iki 2015 metų pabaigos bus renovuota 350 daugiabučių;
- 401 asmenys, gavo iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą socialinį būstą probleminėse teritorijose. Iki 2015 m. planuojama suteikti būstą dar 415 asmenų;

- įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus įsteigtos 356 darbo vietos, remiant bedarbių savarankišką užimtumą 4 257 asmenims, vykdančiams individualią veiklą pagal verslo liudijimą, skirta subsidija.
- 106 kaimo gyvenamosiose vietovėse kompleksiskai sutvarkyta viešoji infrastruktūra ir aplinka. Pagal vykdomas sutartis 2015 m. pabaigoje planuojama sutvarkyti 244 vietoves.

#### Planuojami darbai:

- pasirengti įgyvendinti rengiamo Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo nuostatas ir suteikti paramą maistu apie 300 tūkst. asmenų;
- 2014 m. bus tęsiama paslaugų šeimai plėtra, įtraukiant nevyriausybinės organizacijas ir aktyvinant bendruomenes. 2014 m. įgyvendinant Vaiko gerovės 2013–2018 m. programos priemones, numatoma plėsti vaikų dienos centrus savivaldybėse, teikiant nestacionarias dienos socialinės priežiūros paslaugas vaikams ir šeimoms. Šiam tikslui yra numatomas didesni finansavimas;
- toliau bus tęsiamos sėkmingos veiklos, siekiant didinti vaikų, globojamų šeimose, o ne institucijose, skaičių: organizuojamos globėjų (rūpintojų) ir tėvių paieškos, teikiamos jų rengimo, atrankos, konsultavimo paslaugos ir pagalba. Bus plėtojamos kompleksinės paslaugos šeimai atsidūrus krizinėje situacijoje;
- 2014 m. planuojama parengti ir patvirtinti Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo veiksmų planą, skirtą Nacionalinėje demografinės (gyventojų) politikos strategijoje nustatytiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti;
- 2014 m. bus parengta ir patvirtinta Valstybinė smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2014–2020 metų programa;
- 2014 m. bus finansuojami konkurso būdu atrinkti, socialinės rehabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektai. Planuojama, jog įgyvendinant priemones 2014 metais naudą gaus apie per 40 tūkst. neįgaliųjų. 2014 m. bus tęsiamas profesinės rehabilitacijos paslaugų teikimas neįgaliesiems. Planuojama, kad 2014 m. į profesinės rehabilitacijos programą bus nusiųsta 400 asmenų, iš kurių per 6 mėnesius po baigimo įsidarbins apie 50 proc.;
- 2014 m. bus parengtas „Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių plėtros 2014–2016 metų veiksmų planas“. Veiksmų planui įgyvendinti yra numatyta skirti 1 mln. Lt.;
- 2014 m. planuojama nustatyti palankesnes sąlygas šeimoms (asmenims) įsigyti būstą, teikti valstybės remiamus būsto kreditus ir nustatyti rinkoje nuomojamo būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensavimą šeimoms (asmenims), turinčioms teisę į socialinį būstą;
- 2014 m. bus tęsiami kultūrinės veiklos projektai, skirti patiriančioms atskirtį socialinėms grupėms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, vaikams ir jaunimui; bus finansuojami projektai skatinantys teigiamą meno poveikį žmogaus sveikatai ir socialinei gerovei; bus siekiama pritaikyti netradicines erdves kultūros paslaugoms teikti regionuose ir formuoti alternatyvias miestų mikrorajonų kultūros erdves.

#### Pažangos įvertinimas/problemos:

Nemaža pažanga skurdo ir socialinės atskirties mažinimo srityje buvo pasiekta įgyvendinant pinigines paramos sistemos reformą. Vykdam piniginės socialinės paramos sistemos pertvarką ir įvertinus tai, kad bandomasis (pilotinis) projektas 5 savivaldybėse pasiteisino savo rezultatais, 2013 m. buvo nuspręsta, kad nuo 2014 m. visos savivaldybės perima piniginės socialinės pašalpos mokėjimą kaip savarankišką mokėjimo funkciją.

Dirbančiųjų skurdo rizikos mažėjimui didžiausią įtaką 2013 m. turėjo darbo pajamų – minimalios mėnesinės algos – didinimas 17,7 proc., nuo 850 litų iki 1 000 litų.

Kaip problema išlieka krizės socialinės pasekmės, kurios lėmė pakankamai aukštą socialinės pinginės paramos gavėjų skaičių, 2013 m. lyginant su prieškriziniu laikotarpiu (2007 m.), gavėjų skaičius išaugo 5 kartus.

## **V. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS IR STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS**

### **5.1. Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimų įgyvendinimas**

2011 m. kovo mėnesį euro zonos valstybės narės susitarė ir pasirašė dar vieną papildomą reformų darbotvarkę – paktą „Euro plus“. Šį paktą pasirašė 17 euro zonos valstybių ir šešios euro zonai nepriklausančios šalys, tarp jų ir Lietuva. Jame dėmesys skiriamas keturioms sritims: konkurencingumui, užimtumui, viešųjų finansų tvarumui ir finansinio stabilumo didinimui. Visos 23 paktą pasirašiusios šalys įsipareigojo įgyvendinti jame išdėstytas reformas. Paktas „Euro plus“ yra visavertė naujosios ekonomikos valdymo sistemos dalis, o juo prisiimti įsipareigojimai įtraukti į jį pasirašiusių valstybių narių Nacionalines reformų programas.

#### **5.1.1. Konkurencingumo skatinimas**

Konkurencingumo skatinimo priemonės Lietuva įgyvendino remiantis šiais pagrindiniais strateginiais dokumentais: Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategija, Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 m. programa, Investicijų pritraukimo 2011–2021 metais programa, Valstybine švietimo strategija 2013–2022 m., Nacionaline energetinės nepriklausomybės strategija.

2013 metais priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,5 mln. Lt. Įskaitant visas įgyvendintas administracinės naštos mažinimo priemones nuo 2009 metų, administracinės naštos sumažėjimas siekia 4 mln. Lt. Seimui pateikti teisės aktų projektai, kuriuos priėmus administracinė našta būtų papildomai sumažinta 30 mln. Lt.

2014 m. įgyvendinami pasiūlymams dėl ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo krypčių, tikslų ir procesų organizavimo. Verslo priežiūros institucijų konsolidavimu siekiama mažinti priežiūros našta verslui, didinti darbuotojų kompetenciją, efektyvinti priežiūrą vykdančių institucijų veiklos procesus ir veiksmingiau panaudoti biudžeto lėšas. Atsižvelgus į tarptautinę praktiką ir išorės ekspertų siūlymus, nutarta priežiūros institucijas sugrupuoti į 12 priežiūros veiklos krypčių: Aplinkos apsauga; Infrastruktūros ir statybų sauga; Transporto sauga; Vartotojų sauga; Maisto sauga ir veterinarija; Sveikatos apsauga; Švietimo kokybė; Socialinė ir darbo sauga; Visuomenės sauga; Kultūros apsauga; Valstybės pajamų surinkimas ir Finansų rinkų patikimumas.

Siekiant nacionaliniu lygiu koordinuoti mokslo, technologijų ir inovacijų plėtrą 2013 m. Ministro Pirmininko potvarkiu sudaryta Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginė taryba. Taryba svarsto ir teikia Vyriausybei, kitoms valstybės institucijoms išvadas ir pasiūlymus dėl mokslo, technologijų ir inovacijų plėtros politikos bei šios politikos įgyvendinimo visose šalies ūkio srityse.

Prie Ūkio ministerijos įsteigta Inovatyvios ekonomikos taryba. Tarybos tikslas – stiprinti valstybės institucijų, verslo ir mokslo visuomenės bendradarbiavimą, sudaryti palankesnę aplinką diegti inovacijas versle siekiant darnios ūkio plėtros ir Lietuvos ūkio konkurencingumo didinimo. Įgyvendinant Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 m. programą siekiama ugdyti inovatyvią visuomenę, didinti verslo inovacinį potencialą, skatinti vertės tinklų kūrimą, plėtrą ir tarptautiškumą, didinti inovacijų politikos formavimo ir įgyvendinimo efektyvumą bei skatinti inovacijas viešajame

sektoriuje. Tikimasi, kad įgyvendinus programą Lietuvos suminis inovacijų indeksas 2020 m. prilygs 28 ES valstybių narių indekso vidurkiui.

Vykdoma aukštojo mokslo ir studijų reforma kompleksiškai peržiūrimas studijų programų skaičius, struktūra, kokybė ir ši veikla optimizuojama. 2013 m. akredituotos 355 vykdomos studijų programos ir 128 ketinamos vykdyti studijų programos. Atliekama Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registro duomenų analizė. Atliktas 12 aukštųjų mokyklų vertinimas. Vertinimo išvadose pateikta vertintų aukštųjų mokyklų analizė (tiek pagal vertintas sritis, tiek apibendrinta), siūlymai bei rekomendacijos dėl tolesnio veiklos vertinimo, rekomendacijos bei pastebėjimai.

2013 m. 25-64 metų amžiaus Lietuvos gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis truputėlį kilo, lyginant su 2012 m. 2013 m. fiksuotas 5,7 proc., 2012 m. – 5,2 proc.

2012 m. Seimas patvirtino Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, kurios tikslas – nustatyti pagrindinius Lietuvos energetikos sektoriaus tikslus ir jų įgyvendinimo kryptis iki 2020 metų ir numatyti Lietuvos energetikos sektoriaus plėtros gaires iki 2030 ir iki 2050 metų. Svarbiausias šioje strategijoje numatomų energetikos politikos krypčių ir veiksmų tikslas – Lietuvos energetinės nepriklausomybės iki 2020 metų užtikrinimas, sustiprinsiantis Lietuvos energetinį saugumą ir konkurencingumą. Lietuvos energetinė nepriklausomybė užtikrins galimybę laisvai pasirinkti energijos išteklių rūšį ir jų tiekimo šaltinius (įskaitant vietinę gamybą), labiausiai atitinkančius valstybės energetinio saugumo poreikius ir Lietuvos vartotojų interesus įsigyti energijos išteklius palankiausia kaina.

## 2 lentelė. Darbo užmokesčio, našumo ir vienetinių darbo sąnaudų prognozės

Vidutiniai metiniai pokyčiai, proc.	2014 m.	2015 m.
Vienetinės darbo sąnaudos	1,0	1,3
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	3,5	4,1
Darbo našumas	2,5	2,8

*Šaltinis: Lietuvos banko 2014 m. vasario mėn. prognozės.*

2014 m. numatomi panašūs kaip 2013 m. vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio (įskaitant individualiąsias įmones) augimo tempai, o vėliau, atsigavus užsienio paklausai ir šalyje toliau augant darbo jėgos paklausai, ir po truputį mažėjant darbo jėgos ištekliams, darbo užmokestis neišvengiamai pradės didėti sparčiau.

### 2013 m. daug dėmesio buvo skiriama šioms sritims:

- Verslo aplinkos gerinimo iniciatyvų įgyvendinimo stiprinimui – administracinės ir kitos reguliavimo naštos mažinimui, verslo priežiūros institucijų reformai.
- Inovatyvių įmonių ikiinkubacinės veiklos rėmimo mechanizmo sukūrimui, inovatyvios ekonomikos plėtojimo instrumentų, įskaitant inovacinių čekių schemos įgyvendinimui. Detalesnė informacija apie inovacijų politiką yra pateikiama IV dalyje, 4.1 skyriuje.
- Elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių pertvarkai pagal Europos Sąjungos III energetikos paketo nuostatas. Detalesnė informacija apie ES III energetikos paketo nuostatų įgyvendinimą yra pateikiama III dalyje, 3.6 skyriuje.
- Skaidrumo didinimui viešųjų pirkimų sistemoje ir centralizuotiems pirkimams.
- Švietimo ir mokymo sistemų lygio kėlimui.

### Verslo sąlygų gerinimas

Efektyvus verslo aplinkos sąlygų gerinimas yra svarbus Lietuvos ekonomikos augimo užtikrinimui.

2013 m. spalio 29 d. paskelbtame Pasaulio banko tyrime „Doing Business 2014“, vertinančiame verslo sąlygas 189 pasaulio valstybėse, Lietuva iš 27 vietos pakilo į 17 vietą. Lyginant su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis – Lietuva užima 6 vietą. Per vertinamąjį periodą 2012 m.



birželio – 2013 m. gegužės mėn. Lietuva įgyvendino keletą reformų verslo pradžios ir kreditų gavimo srityse, kurios turėjo didelę reikšmę verslo sąlygų gerinimui, o tuo pačiu ir Lietuvos šuoliui „Doing Business“ tyrime. Viena iš svarbiausių reformų – mažosios bendrijos – juridinio asmens formos, pasižyminčios paprasta steigimo tvarka ir valdymo struktūra, skirtos visų pirma smulkiąjam ir didelių investicijų nereikalaujančiam verslui, įteisinimas nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus Mažųjų bendrijų įstatymui. Taip pat buvo sutrumpintas PVM mokėtojų registre įmonės registravimo terminas nuo 13 iki 3 kalendorinių dienų. Nuo 2013 m. liepos 13 d. įsigaliojus Civilinio kodekso ir kitų teisės aktų pataisoms, pagal kurias antspaudas įmonėms nėra privalomas, jeigu pareiga turėti antspaudą nėra nustatyta įmonės steigimo dokumentuose ar įstatymuose, galutinai atsisakyta antspaudo juridiniams asmenims prievolės. Pastarojo pakeitimo, kaip ir dalies kitų Pasaulio bankas neįtraukė į 2014 m. „Doing Business“ ataskaitą, bet jie turėtų atsispindėti 2015 m. ataskaitoje.

Užsienio prekybos srityje verslo sąlygos pagerintos sumažinus reikalaujamų eksporto ir importo dokumentų skaičių, tuo sumažintos eksporto ir importo procedūrų išlaidos.

Pakeitus kai kuriuos statybų leidimų išdavimą reglamentuojančius teisės aktus, sutrumpėjo statybos leidimų išdavimo trukmę.

Kasmet rengiamomis Europos Smulkiojo verslo akto (toliau – SBA)<sup>2</sup> faktų suvestinėmis yra vertinama valstybių narių pažanga pagal dešimt SBA įtvirtintų principų, taip pat siekiama parodyti naujausias tendencijas ir nacionalinės politikos kryptis, kurios turi įtakos MVĮ. Remiantis „2013 m. SBA faktų suvestinė. Lietuvos atvejis.“ duomenimis, Lietuvoje yra sudaryta verslui palanki aplinka, kurią stiprina veiksmingas, įmonių poreikiais grindžiamas administravimas.

#### 2013 metais įgyvendinti darbai:

- VĮ Registrų centro duomenimis iki 2014 m. kovo 20 d. buvo įsteigtos ir veikė ~ 4 300 mažųjų bendrijų. Siekiant, kad mažosios bendrijos juridinio asmens forma išlaikytų savo populiarumą ir privalumus lyginant su kitomis juridinių asmenų formomis 2013 metais buvo rengiami pasiūlymai, kaip tobulinti teisinį bei apmokestinimo valstybinio socialinio draudimo įmokomis šios juridinio asmens formos reguliavimą. Ūkio ministerija pateikė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pasiūlymus dėl mažosioms bendrijoms taikytinų valstybinio socialinio draudimo įmokų palengvinimų. Siekiant padėti mažųjų bendrijų nariams, pasirinkusiems mažosios bendrijos valdymo modelį, kai mažojoje bendrijoje yra vienas asmenis valdymo organas – vadovas, sumažinti finansines bei laiko sąnaudas rengiant civilines sutartis su vadovais Ūkio ministerija parengė Vadovavimo mažajai bendrijai paslaugų teikimo sutarties pavyzdį.

- 2011–2014 metais VMI įgyvendinant projektą „e. VMI“, buvo realizuota elektroninė verslo liudijimų gyventojams išdavimo ir individualios veiklos registravimo sistema, kuri palengvino sąlygas pradantiesiems verslą. Vykdamas projektą sukurtos verslo liudijimų ir individualios veiklos įregistravimo elektroninės paslaugos.

- 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojus LR Vyriausybės nutarimo dėl poveikio vertinimo metodikos<sup>3</sup> naujai redakcijai, kuria buvo patvirtinti „Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos“ (toliau – Metodika) pakeitimai, susiję su naujų teisės aktų poveikio verslo sąlygoms vertinimu, buvo sudarytos galimybės detaliau įvertinti naujų teisės aktų poveikį MVĮ prieš priimant naujus verslo sąlygas reglamentuojančius teisės aktus.

- 2013 m. gegužės mėn. Ūkio ministerijos iniciatyva buvo parengta „Atvirų duomenų įgyvendinimo Lietuvoje galimybių studija“, kurioje buvo įvardinta atvirųjų institucijų duomenų nauda

<sup>2</sup> KOM (2008) 394 galutinis. Europos smulkiojo verslo aktas (*angl. Small Business Act*) yra Europos Sąjungos (ES) pavyzdinė iniciatyva mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) remti. Kasmet rengiamomis SBA faktų suvestinėmis siekiama parodyti naujausias tendencijas ir nacionalinės politikos strategijas, kurios turi įtakos MVĮ. 2013 metų SBA faktų suvestinė pateikia 2012 metų rezultatus.

<sup>3</sup> 2003 m. vasario 26 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 276 „Dėl sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“.

verslui, identifikuotos kliūtys ir suvaržymai, kurie sukelia sunkumus verslui pasinaudoti atvirų duomenų prieiga, taip pat pateiktos rekomendacijos ir siūlymai. Institucijų kaupiamais duomenimis naudojasi dauguma įmonių, todėl patogesnis būdas juos gauti ir jais pasinaudoti suteikia papildomą pridėtinę vertę, sudaro sąlygas kurtis naujiems verslams (angl. *start-ups*) ir tobulinti viešąsias paslaugas. Taip pat buvo sukurta interneto svetainė, kurioje pateikiama visa, su Atvirųjų duomenų iniciatyva susijusi informacija<sup>4</sup>.

- 2013 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas, kuris numato platesnės apimties administracinės naštos mažinimo darbus: ilgesnės trukmės (dviejų metų) naštos mažinimo verslui ir piliečiams priemonių tvirtinimą Vyriausybėje ir teikimą Seimui; pareigą savivaldybėms vertinti ir mažinti administracinę naštą, rengti administracinės naštos mažinimo planus; naštos vertinimui ir mažinimui prižiūrėti iš verslo ir valstybės institucijų atstovų sudaryta speciali Geresnio reguliavimo priežiūros komisija.

- 2013 m. vykdyta administracinės naštos verslui prevencija. Per metus Ūkio ministerija įvertino 50 valstybės institucijų pateiktų teisės aktų projektų, numatančių naujus ar keičiančius galiojančius informacinius įpareigojimus, ir administracinės naštos įvertinimo ataskaitų. Pateiktos pastabos atsisakyti dalies reikalavimų kaip nepagrįstų, tikslinti administracinės naštos apskaičiavimą. Administracinės naštos prevencija pradėta vykdyti 2012 metais, patvirtinus Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodiką. Įsigaliojus nutarimui, valstybės institucijos įpareigos vertinti visų teisės aktų projektų, numatančių naujus ar keičiančius galiojančius informacinius įpareigojimus, administracinę naštą ūkio subjektams ir teikti teisės aktų projektus kartu su administracinės naštos apskaičiavimu Ūkio ministerijai išvadoms gauti.

- Ūkio ministerija, įgyvendinant Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programą, taip pat Vyriausybės 2012–2016 metų programą ir vadovaudamasi Vyriausybės 2013 m. spalio 23 d. nutarimu „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ vykdė ūkinės veiklos licencijų peržiūrą. Peržiūros metu buvo įvertinta 12 ministerijų (Aplinkos, Energetikos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo, Susisiekimo, Vidaus reikalų, Teisingumo, Ūkio, Žemės ūkio ir joms pavaldžių institucijų ir įstaigų), taip pat Lietuvos banko pateikta informacija apie šių institucijų kompetencijai priklausančių licencijų išdavimo tvarkas ir šioms tvarkoms siūlomus taikyti licencijų išdavimo modelius, parengtos ir Vyriausybei pateiktos išvados ir pasiūlymai, kuriais buvo siekiama atsisakyti nebūtinų, neproporcingų licencijų ar reikalavimų, taikomų ūkio subjektams, siekiantiems gauti licenciją, supaprastinti ūkinės veiklos leidimų išdavimo tvarką ar, esant galimybei, pakeisti veiklos licencijavimą mažiau verslą ribojančia priemone – deklaravimu. 2014 m. vasario 5 d. Vyriausybė pritarė Ūkio ministerijos siūlymams dėl: 52 licencijų rūšių keitimo deklaracijomis, 10 licencijų rūšių naikinimo, 160 licencijų rūšių išdavimo tvarkos supaprastinimo. Ministerijos reikiamus teisės aktų pakeitimų projektus Vyriausybei turi pateikti iki 2014 m. gegužės 1 d.

#### 2014 m. planuojami darbai:

- 2014 metais planuojamas Lietuvos Respublikos nacionalinio plano dėl Jungtinių Tautų pagrindinių principų dėl verslo ir žmogaus teisių įgyvendinimo (toliau – Nacionalinis planas) parengimas bendradarbiaujant Užsienio reikalų ministerijai, Ūkio ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei Teisingumo ministerijai. Nacionaliniame plane panuojama pateikti esamos padėties žmogaus teisių ir verslo srityje aprašymą ir trumpą analizę bei nustatyti tikslus, uždavinius bei įgyvendinimo priemones susijusiose srityse;

- siekiant skatinti institucijas mažinti administracinę naštą, nustatytas naujas administracinės naštos mažinimo tikslas, taikomas individualiai kiekvienai ministerijai ar kitai Vyriausybei atskaitingai institucijai – bendras administracinės naštos, kurią uždeda ūkio subjektams šios institucijos

<sup>4</sup> <http://data.ukmin.lt/apie.html>

kompetencijai priklausantis teisinis reguliavimas, lygis per kiekvieniems kalendorinius metus turi išlikti nepakitęs arba mažėti. Siekiant šio tikslo, institucijos turės vertinti teisės aktų projektų sąlygojamą naštos pokytį. Naštos mažinimui užtikrinti bus parengtas 2014–2015 metų administracinės naštos ūkio subjektams, piliečiams ir kitiems asmenims mažinimo priemonių planas;

- 2014 metais planuojamas Socialinio verslo koncepcijos parengimas. Šiame dokumente ketinama pateikti socialinio verslo situacijos aprašymą Lietuvoje, kitose valstybėse, apžvelgti ES nuostatas socialinio verslo klausimu, teisinės aplinkos gerinimo pagrindus, galimas plėtros kryptis, tikslus ir uždavinius, poveikio vertinimo kriterijus, socialinio verslumo plėtros principus bei kryptis Lietuvoje.

#### Verslo priežiūros institucijų veiklos gerinimas:

Nuo 2009 m. Lietuvoje vykdoma ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pertvarka, kuria siekiama mažinti ūkio subjektams našta, tenkančią atliekant priežiūros funkcijas, mažinti korupcijos prielaidas, užtikrinti, kad priežiūros reikalavimai būtų suprantami, lengvai ir patogiai prieinami. Pagrindinis pertvarkos tikslas – priežiūros institucijos turi tapti verslo konsultantėmis, o ne baudėjomis.

#### Igyvendinamos priemonės:

- 46 ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų yra pasirašiusios deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“, įsipareigodamos pirmaisiais įmonės metais aktyviai teikti konsultacijas bei pagalbą, padedant laikytis teisės aktų, o ne skubėti skirti baudas;

- ūkio subjektų priežiūra grindžiama rizikos vertinimu. 40 verslo priežiūros institucijų vykdo rizikos vertinimu pagrįstą priežiūrą;

- tikrinimų supaprastinimui rengiami ir taikomi kontroliniai klausimynai. 2013 m. priežiūros institucijos taikė 116 kontrolinių klausimynų. Kontroliniai klausimynai apima 40 sričių – mažmeninę ir didmeninę prekybą, turgaus prekybą, viešojo maitinimo veiklą, kirpyklų ir grožio salonų paslaugas, statybą, darbo teisę ir darbuotojų saugą, mokesčių, ženklinimo, fasavimo, paslaugų, visuomenės sveikatos, radiacinės saugos ir kt.;

- nuo 2012 m. liepos mėn. yra vertinamas priežiūros institucijų atliekamos ūkio subjektų (objektų, ūkinių veiklų) priežiūros veiklos efektyvumas ir rezultatyvumas. Vadovaujantis Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ patvirtinto Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo IV skirsniu, priežiūros institucijos, vykdydamos savo veiklą ir siekdamos pagrindinių savo veiklos tikslų, turi įdiegti veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklius ir jais vadovautis – nustatyti periodiškumu skaičiuoti ir viešinti veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklių reikšmes;

- daugiau dėmesio skiriama konsultacinei pagalbai (2013 m. duomenimis, 13 priežiūros institucijų teikia vieningas konsultacijas telefonu, įrašant pokalbį);

- 46 priežiūros institucijos 2013 m. pabaigoje jau buvo pasirašiusios Memorandumą dėl mažareikšmių ženklinimo neatitikimų. Šios priežiūros institucijos įsipareigojo už mažareikšmių ženklinimo reikalavimų nesilaikymą verslininkams neskirti baudų ir nebereikalauti iš prekybos išimti prekių bei jas iš naujo paženklinti perklijuojant etiketes, kas neretai yra didesnė našta verslui nei baudos.

#### Planuojami darbai:

- priežiūros institucijų konsolidavimo plano įgyvendinimas;
- bendros priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (PAIS) kūrimo darbai;
- parengti ir išplatinti pirmąjį verslo priežiūros naujienlaiškio numerį;
- atnaujinti „Kontrolinio klausimyno rengimo ir naudojimo ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų veikloje“ gaires;
- atnaujinti „Vadovo“ turinį;

- parengti 7-ąją verslo priežiūros pertvarkos įgyvendinimo pažangos ataskaitą.

Įgyvendindama naujai priimtos Profesinių kvalifikacijų direktyvos 2013/55/EB nuostatas Lietuva šiuo metu atlieka reglamentuojamų profesijų peržiūrą. Pirmajame vykdomo abipusio vertinimo etape Lietuva Europos reglamentuojamų profesijų duomenų bazėje 2014 m. kovo 14 d. pateikė visą EK reikalaujamą informaciją (profesinės veiklos aprašymas, profesiją reglamentuojantys teisės aktai, kvalifikacinio lygio priskyrimas, privalomas sertifikavimas ir kt.) apie Lietuvoje reglamentuojamas profesijas. Siekiant kuo efektyviau atlikti Profesinių kvalifikacijų direktyvoje numatytą skaidrumo pratimą, Lietuva šiuo tikslu vykdo tyrimą. Tyrimo tikslas parengti tikslią reglamentuojamų profesijų apžvalgą ir atlikti jų reglamentavimo poveikio vertinimą. Tyrimą ketinama atlikti iki 2014 m. rugpjūčio mėn.

#### Planuojami darbai 2014 metams:

- bus sukurtas naujas portalo [www.verslovartai.lt](http://www.verslovartai.lt) dizainas, kuris bus pritaikytas patogiam ir aiškiai suprantamam naujos informacijos pateikimui atitinkant Kontaktinių centrų chartijos reikalavimus ir atsižvelgiant į verslo gyvavimo ciklą.
- bus sukurta verslo vertės nustatymo skaičiuoklė, kuri bus skirta verslininkams įvertinti parduodamą verslą.
- bus sukurtos 6 naujos išsamios verslo atmintinės, apimančios populiariausias veiklos rūšis tarp Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo. Atmintinių pagalba vienoje vietoje bus pateikiama informacija apie verslui pradėti reikalingas licencijas, keliamus reikalavimus gaminiams, paslaugoms ir veiklos patalpoms, įdarbinimą, taikomus mokesčius ir jų tarifus, apskaitos tvarkymą.
- administracinės procedūros, susijusios su daugiau nei 130 leidimų išdavimu, bus perkeltos į elektroninę erdvę. Tai leis sumažinti administracinę naštą tiek verslui, tiek institucijoms.

#### Aukštųjų mokyklų tinklo konsolidacija ir studijų kokybės gerinimas

Įgyvendinant „Nacionalinę studijų programą“, ir toliau vykdant Struktūrinių fondų finansuojamus projektus, atnaujinta arba naujai parengta 173 studijų programų, paremtų studijų rezultatais. Iki 2015 m. rudens planuojama dar atnaujinti arba naujai parengti apie 78 studijų programas. 2013 m. akredituotos 355 vykdomos studijų programos ir 128 ketinamos vykdyti studijų programos. Visos įvertintų studijų programų vertinimo išvados skelbiamos Studijų kokybės vertinimo centro tinklapyje: <http://pluto.skvc.lt/StudyProgramResults.aspx>. Atliktas 12 aukštųjų mokyklų įvertinimas. Vertinimų išvados skelbiamos įvertintų aukštųjų mokyklų tinklapiuose bei Studijų kokybės vertinimo centro tinklapyje: <http://www.skvc.lt/content.asp?id=619>. Iki 2014 m. pabaigos numatoma baigti vertinti visas Lietuvoje veikiančias aukštąsias mokyklas. 2013 m. įvyko pirmieji mokymai, skirti aukštųjų mokyklų darbuotojams, atsakingiems už kokybės užtikrinimą.

### **5.1.2. Užimtumo didinimas**

Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemonių įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.3 skyriuje, IV dalyje, 4.7 skyriuje ir 2, 3 priede.

### **5.1.3. Viešųjų finansų tvarumo didinimas**

Svarbiausias strateginis vidutinio laikotarpio fiskalinės politikos uždavinys – toliau konsoliduoti viešuosius finansus. Išsami finansų politikos strategija, siekiant šių tikslų ir įgyvendinant valdžios sektoriaus finansų konsolidavimo ir ūkio gaivinimo priemones, pateikiama Lietuvos konvergencijos 2014 metų programoje.

Prie viešųjų finansų tvarumo didinimo prisideda šios Lietuvoje įgyvendinamos reformos: valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas, valstybės valdomų įmonių reforma, sveikatos apsaugos sistemos valdymo tobulinimas.

#### Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas

2012 m. pabaigoje priimtos valstybinį socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų pataisos, kuriomis numatyta, kad Lietuvos darbo biržos ir jos padalinių išlaikymo sąnaudos nuo 2014 m. sausio 1 d. perduodamos valstybės biudžetui. Taip pat įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo numatyta, kad nors sveikatos draudimas ir toliau lieka viena iš socialinio draudimo rūšių, tačiau jis vykdomas Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka ir nuo 2013 m. sausio 1 d. nebeįtraukiamas į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto apskaitą. Be to, numatyta, kad valstybinio socialinio draudimo įmokos ir išlaidos pagal atskiras valstybinio socialinio draudimo rūšis, neįvertinus Fondo veiklos sąnaudų bei neatgautinų ir abejotinai atgautinų sumų, kasmet bus teikiamos papildomose lentelėse kartu su Fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniu. Taip pat numatyta, kad po 2014 m. sausio 1 d. paimtų paskolų, siekiant vykdyti įsipareigojimus apdraustiesiems, palūkanos bus dengiamos iš valstybės biudžeto lėšų.

#### Valstybės valdomų įmonių reforma

Detalesnė informacija apie valstybės valdomų įmonių reformos įgyvendinimą pateikta III dalyje, 3.5 skyriuje.

#### Sveikatos apsaugos sistemos valdymo tobulinimas

Siekiant efektyvaus nacionalinės sveikatos priežiūros įstaigų sistemos funkcionavimo, 2014 m. numatoma parengti ir įgyvendinti kito sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo etapo planą.

2013 m. pradėta kurti Integruotos sveikatos priežiūros arba funkcinių klasterių sistema, tuo siekiama kuo greičiau pradėti kokybišką gydymą sunkiomis ligomis sergantiems pacientams, efektyviau valdyti pacientų srautus, efektyvinti ligoninių veiklą

2013 m. lapkričio 1 d. pradėjo veiklą Onkologinės pagalbos prieinamumo Kauno krašto gyventojams gerinimo ir ligonių srautų valdymo bandomasis projektas, o nuo 2014 m. vasario 1 d. Vilniaus krašto gyventojams gerinimo ir ligonių srautų valdymo bandomasis projektas. Tikimasi, kad tai padės sumažinti onkologinės pagalbos netolygumus ir pagerinti paslaugų prieinamumą regionuose.

2014 m. pradėjo veiklą Insulto gydymo centrai, kuriuose vienoje vietoje koncentruoti žmogiškieji ir materialieji resursai, atliekami koordinuoti, operatyvūs veiksmai, taikomas standartizuotas gydymas, atitinkantis šiuolaikinius įrodymais grįstos medicinos reikalavimus, ūminio galvos smegenų insulto atveju.

Funkcinius ligoninių klasterius numatoma plėtoti onkologijos, kardiologijos, insultų diagnostikos ir gydymo, mirtingumo dėl išorinių mirties priežasčių mažinimo, perinatologijos, vaikų ligų ir intensyviosios terapijos srityse.

### **5.1.4. Finansinio stabilumo stiprinimas**

Įgyvendinant pakto „Euro Plus“ įsipareigojimus finansinio stabilumo stiprinimo srityje, Lietuvos bankas ir kitos atsakingos institucijos įgyvendino įvairias finansų sektoriaus rizikos mažinimo priemones. Iš jų svarbu išskirti Lietuvos banko nuveiktus darbus kredito unijų sektoriaus stabilumo užtikrinimo srityje: nustatyti detalesni kredito unijų teikiamų paskolų vertinimo reikalavimai, parengti reikalavimai kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikos valdymo sistemoms (tvarkai). Įsigaliojo sugriežtinti kredito unijų riziką ribojantys normatyvai (kapitalo pakankamumo, likvidumo, maksimalios paskolos sumos). Be to, buvo sugriežtinti reikalavimai kredito unijų steigimui.

2014 m. numatoma priimti Kredito unijų įstatymo pakeitimus, kurie padėtų užtikrinti saugią ir patikimą kredito unijų veiklą, nustatant tinkamą pusiausvyrą tarp kredito unijų veiklos plėtros ir jų galimybių amortizuoti su rizikos prisiėmimu susijusius nuostolius. Priėmus įstatymą bus sustiprintas kredito unijų kapitalas ir valdymas, įtvirtinti reikalavimai rizikos prisiėmimo apribojimams, sustiprintos priežiūros institucijos galios, sumažinta administracinė našta kredito unijoms supaprastinant licencijavimo procedūrą ir reikalavimus informacijos atskleidimui. Kadangi minėtieji Kredito unijų įstatymo pakeitimai neišsprendžia visų struktūrinių sektoriaus problemų, Lietuvos bankas taip pat numato pateikti konceptualius pasiūlymus dėl kredito unijų sektoriaus reformos.

Be to, dar viena numatoma priemonė finansinio stabilumo stiprinimo srityje – 2014 m. (Seimo pavasario sesijoje) patvirtinti Lietuvos banko įstatymo pakeitimus, kuriais Lietuvos bankui bus suteikti makroprudencinės politikos formavimo ir vykdymo Lietuvoje įgaliojimai. Makroprudencinės politikos tikslas – prisidėti prie finansų sistemos stabilumo apsaugos, įskaitant finansų sistemos atsparumo stiprinimą ir sisteminės rizikos susidarymo mažinimą, taip siekiant užtikrinti tvarų finansų sektoriaus įnašą į ekonomikos augimą. Lietuvos bankas, formuodamas ir vykdydamas makroprudencinę politiką, taikys teisės aktuose nustatytas makroprudencinės politikos priemones, reikalingas Lietuvos banko formuojamos ir vykdomos makroprudencinės politikos tikslui pasiekti ir nustatančias reikalavimus finansų sistemai arba atskiroms finansų įstaigoms, kad būtų užkirstas kelias šalies finansų sistemos stabilumui kylančiai grėsmei arba ji būtų sumažinta.

Kitas svarbus 2014 m. numatomas įgyvendinti žingsnis finansinio stabilumo stiprinimo srityje – ES kredito įstaigų ir investicinių įmonių kapitalo reikalavimų direktyvos (CRD IV) perkėlimas į nacionalinę teisę. Direktyvoje numatytos makroprudencinės politikos priemonės (pvz., anticiklinio kapitalo rezervo, sisteminės rizikos kapitalo rezervo reikalavimai ir kt.), skirtos šalies finansiniam stabilumui stiprinti. Perkėlus direktyvą į Lietuvos teisę ir padarius numatomus Lietuvos banko įstatymo, bankų įstatymo ir kitų įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų pakeitimus, Lietuvos bankas taps šiuos makroprudencinės politikos įrankius administruojantis ir taikantis subjektas. Perkėlus minėtosios direktyvos nuostatas, bus papildytas Lietuvos banko valdomų finansinio stabilumo užtikrinimo priemonių spektras.

## **5.2. Metinės augimo apžvalgos prioritetų įgyvendinimas**

2013 m. lapkričio 13 d. EK paskelbė komunikatą „2014 m. Metinė augimo apžvalga“, kurioje pateikti prioritetai (tęsti diferencijuotą augimui palankų fiskalinį konsolidavimą; atkurti įprastas skolinimo ekonomikai sąlygas; skatinti augimą ir konkurencingumą; mažinti nedarbą ir krizės sukeltus socialinius padarinius ir modernizuoti viešąjį administravimą), padėsiantys valstybėms narėms įveikti krizę ir skatinti ekonomikos augimą.

### **5.2.1. Tęsti diferencijuotą ir ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą**

Detalesnė informacija apie vykdomas reformas, siekiant įgyvendinti šį prioritetą, pateikiama: dėl fiskalinės konsolidacijos – III dalyje, 3.1 skyriuje ir Lietuvos konvergencijos 2014 metų programoje; dėl investicijų didinimo į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą – IV dalyje, 4.1 skyriuje; dėl investicijų į energetiką – III dalyje, 3.6 skyriuje bei IV dalyje, 4.4 ir 4.5 skyriuje; dėl darbo rinkos politikos veiksmingumo priemonių – III dalyje, 3.3 skyriuje ir IV dalyje, 4.7 skyriuje.

### **5.2.2. Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų**

Viena iš krypčių, kuriomis gali būti skatinama grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų, – didinti finansinį stabilumą, užtikrinant, kad makroprudencinė politika būtų sėkmingai įgyvendinta

atskirose valstybėse narėse ir koordinuojama visos ES mastu (detalesnė informacija pateikiama 5.1.4 skirsnyje).

2013 m. buvo priimtas Informuotiesiems investuotojams skirtų kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas, kuriuo sudarytos palankesnės teisinės sąlygos veikti tik profesionaliems investuotojams skirtiems kolektyvinio investavimo subjektams, sukuriant atskirą, lankstesnį šių subjektų veiklos teisinį reguliavimą. Minėtu įstatymu siekama paskatinti kapitalo valdytojus investuoti Lietuvoje ir taip paskatinti Lietuvos kapitalo rinkos vystymąsi ir sudaryti alternatyvą bankiniam finansavimui.

Skatinant verslo plėtrą Lietuvoje ir siekiant pagerinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų priėjimą prie išorinio finansavimo šaltinių šiuo metu smulkus ir vidutinis verslas (toliau – SVV) gali pasinaudoti tokiomis finansinės paramos priemonėmis:

#### Lengvatinės paskolos

Valstybė Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms yra suteikusi lėšų paskoloms SVV subjektams teikti:

- Maži kreditai II etapas (UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA) fondo priemonė) pagal kurią SVV subjektams teikiamos iki 350 000 Lt paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 908 paskolos už 178,65 mln. Lt. Priemonei skirta 95 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų, kurias bankai gali naudoti ne ilgiau kaip iki 2014 m. gruodžio 31 d.

- Atviras kreditų fondas (INVEGOS fondo priemonė), pagal kurią paskolos SVV subjektams teikiamos iki 1,5 mln. Lt iš fondo (+ 25 proc. banko lėšų) paskolos lengvatinėmis palūkanų normomis. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 365 paskolos už 174,24 mln. Lt (kartu su bankų lėšų dalimi). Priemonei skirta 150 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Pasidalintos rizikos paskolos (INVEGOS fondo priemonė), pagal kurią SVV subjektams teikiamos paskolos iki 16,5 mln. Lt (maksimalus paskolos dydis priklausomo nuo bankui skirtos priemonės lėšų sumos) investicijoms, apyvartinėms lėšoms papildyti, jei dėl tokio finansavimo plečiama SVV subjekto veikla. Bankai prie šios priemonės vykdymo turi prisidėti 50 proc. savų lėšų. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. SVV subjektams suteiktos 626 paskolos už 474,8 mln. Lt (kartu su bankų lėšų dalimi). Priemonei skirta 379,8 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

#### Garantijos

- Garantijų fondas. INVEGA teikia valstybės garantijoms prilyginamas garantijas (iki 80 proc. paskolos sumos) kredito įstaigoms už SVV subjektų investicines paskolas arba apyvartines paskolas, susijusias su verslo plėtra, tokiu būdu sprendžiant nepakankamo ar nepatrauklaus bankui užstato problemą. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. už SVV subjektų paskolas išduotos 2 427 garantijos (išduotų garantijų suma siekia 698,8 mln. Lt). Priemonei skirta 129 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Portfelinės garantijos (INVEGOS fondo priemonė). Priemonė skirta paskatinti paskolas, garantuojant iki 80 proc. SVV subjektų paskolos sumos ir taip siekiant sumažinti įmonėms kliūtis gauti finansavimą, kai trūksta užstato. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. į garantuotų paskolų portfelį įtraukta 280 garantijų už SVV subjektų paskolas (garantijų suma siekia 86,8 mln. Lt). Priemonei skirta 24,17 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Portfelinės garantijos lizingui (INVEGOS fondo priemonė). Suteikiama finansinė garantija (iki 80 proc. lizingo sumos) naujiems SVV lizingo sandoriams (maksimali sandorio suma 6,47 mln. Lt). Iki 2013 m. gruodžio 31 d. į garantuotų lizingo sandorių portfelį įtraukta 100 garantijų už SVV subjektų lizingo sandorius (garantijų suma siekia 24,15 mln. Lt). Priemonei skirta 20,71 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

### Rizikos kapitalo priemonės

- Rizikos kapitalo fondai: 2010 m. įsteigti du rizikos kapitalo fondai: KŪB „Lithuania SME Fund“ („BaltCap“) ir KŪB „LitCapital I“, siekiantys investuoti į dideliu augimo potencialu pasižyminčias įmones, kartu pritraukiant ne mažiau kaip 30 proc. privačių investuotojų lėšų. Fondų investicijos dydis – iki 10,35 mln. Lt į vieną tikslinę įmonę. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. šie rizikos kapitalo fondai į 13 įmonių investavo 52,2 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Šiems fondams skirta 108,8 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų (KŪB „Lithuania SME Fund“ („BaltCap“) skirta 48,34 mln. Lt, KŪB „LitCapital I“ skirta 60,42 mln. Lt).

- Bendrai investuojantis fondas („verslo angelai“) (JEREMIE kontroliuojančiojo fondo priemonė). 2010 m. įsteigtas bendrai investuojantis fondas „Verslo angelų fondas I“ kartu su „verslo angelais“ (privačiais investuotojais) investuoja į SVV įmones (iki 1,38 mln. Lt į vieną įmonę). Investicija į įmonės kapitalą – ne daugiau kaip 45 proc. iš bendrai investuojančio fondo ir ne mažiau kaip 55 proc. iš privačių investicijų, iš kurių bent 5 proc. turi investuoti pats tarpininkas (valdytojas), o likusią dalį „verslo angelas“. Investuotojai dalinasi sukauptomis žiniomis bei patirtimi, padėdami įmonėms tobulinti verslo valdymo įgūdžius ir sėkmingai veikti ilgalaikėje perspektyvoje. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. fondas į 25 įmones investavo 28,4 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Priemonei skirta 27,6 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- Pradinės stadijos rizikos kapitalo ir rizikos kapitalo fondai (JEREMIE kontroliuojančiojo fondo priemonė). Priemonė apima atskirus Pradinės stadijos rizikos kapitalo ir Rizikos kapitalo fondus, kuriuos valdo vienas fondo valdytojas – UAB „Practica Capital“. Pradinės stadijos rizikos kapitalo fondas („Practica Seed Capital“) teikia išimtinai pradinės stadijos rizikos kapitalą (iki 690 560 Lt per 3 m.), o Rizikos kapitalo fondas („Practica Venture Capital“) – pradinės stadijos, pradinį ir plėtros kapitalą (iki 5 179 200 Lt per 12 mėn.). Iki 2013 m. gruodžio 31 d. „Practica Seed Capital“ fondas į 15 įmonių investavo 7 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis), o „Practica Venture Capital“ fondas į 2 įmones investavo 2,8 mln. Lt (kartu su privačių investuotojų lėšomis). Priemonei skirta 58,7 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

- 2012 m. rugsėjo 26 d. Europos investicijų fondas ir trijų Baltijos šalių atstovai pasirašė sutartį dėl Baltijos inovacijų fondo įkūrimo. Baltijos inovacijų fondas – tai investicinis fondų fondas, skirtas paskatinti trijų Baltijos valstybių (Lietuvos, Latvijos ir Estijos) rizikos kapitalo rinkų vystymąsi. Fondo investicijos bus orientuotos į Baltijos regione veikiančias didelį augimo potencialą turinčias įmones. Per ateinančius ketverius metus Baltijos inovacijų fondas, kaip „fondų fondas“, investuos 100 mln. eurų į Baltijos šalyse veikiančius privataus kapitalo ir rizikos kapitalo fondus, taip paskatindamas rizikos kapitalo investicijas į MVĮ ir jų augimą. INVEGA į šią priemonę investuos 20 mln. eurų INVEGOS fondo lėšų, Latvijos ir Estijos nacionalinės agentūros į priemonę investuos po 20 mln. eurų, o likusią 40 mln. eurų sumą investuos Europos investicijų fondas.

### Dalinis paskolų palūkanų kompensavimas (valdytojas – INVEGA)

Valstybė gali kompensuoti dalį SVV subjektų už paskolas ir finansinės nuomos (lizingo) sutartis sumokėtų palūkanų. Norint pasinaudoti šia priemone, INVEGAI reikia pateikti nustatytos formos prašymą iš dalies kompensuoti palūkanas.

- Kompensuojama iki 50 proc. sumokėtų paskolų palūkanų, bet ne daugiau kaip 5 proc. metinių palūkanų, kurios kompensuojamos toms investicinėms ar apyvartinėms paskoloms, už kurias kredito įstaigoms yra suteikta INVEGA garantija.

- Paskoloms, suteiktoms iš „Verslumo skatinimo fondo“, kompensuojama 95 proc. sumokėtų palūkanų, bet ne daugiau kaip 30 proc. paskolos sumos.

- 2012 m. buvo išplėsta priemonės aprėptis. Šiuo metu daliniu palūkanų kompensavimu gali pasinaudoti ir tie SVV subjektai, kuriems paskolos grąžinimo ar finansinės nuomos (lizingo) sutarties įvykdymui nėra suteikta INVEGOS garantija. Dalis palūkanų bus kompensuojamos toms įmonėms,



kurios investuos į aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų gamybą ir įsigijimą, į naują ar naudotą gamybos įrangą, kompiuterinę techniką, licencijas, programinę įrangą, specialiąją techniką ir dalį transporto priemonių. Dėl dalinio palūkanų kompensavimo pagal atnaujintas priemonės sąlygas gali kauptis tie SVV atstovai, kurie bus pasirašę ar pasirašys sutartis dėl investicinės paskolos ar finansinės nuomos (lizingo) nuo 2012 m. kovo 1 d. iki 2014 m. gegužės 31 d. Iki 2013 m. gruodžio 31 d. 3643 SVV subjektams kompensuota palūkanų už 44,86 mln. Lt. Priemonei skirta 56 mln. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

#### Verslumo skatinimo fondas (valdytojas – INVEGA)

Verslumo skatinimo fondo tikslas – sudaryti sąlygas labai mažoms ir mažoms įmonėms, fiziniams asmenims pradėti savo verslą, taip pat socialinėms įmonėms plėtoti savo verslą, naudojantis finansų inžinerijos priemone, tuo skatinant verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą. Priemonės įgyvendinimas (paskolų iki 86 tūkst. Lt teikimas) derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Programa finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis (pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą). Šiuo metu Verslumo skatinimo fondo dydis – 50 mln. Lt.

### **5.2.3. Skatinti augimą ir konkurencingumą**

Siekiant skatinti augimą ir konkurencingumą Lietuvoje numatytos šios pagrindinės veiksmų kryptys: naujovių ir naujų technologijų kūrimo skatinimas ir viešojo bei privačiojo sektoriaus investicijų į MTEP didinimas, Kūrybinių industrijų skatinimas, švietimo ir mokymo sistemų lygio kėlimas, verslo aplinkos gerinimas, ekologiškos ekonomikos skatinimas (patobulintas atliekų tvarkymas, vandentvarka ir antrinis perdirbimas).

Informacija apie konkurencingumo didinimą pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje; apie investicijų didinimą į MTEP – IV dalyje, 4.1 skyriuje; apie švietimo ir mokymo sistemų kokybės gerinimo priemones – V dalyje, 5.1.1 skyriuje; apie verslo aplinkos gerinimą – V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

Siekiant aktyviau skatinti naujų kūrybos produktų ir paslaugų žinomumą pasaulinėse rinkose nuo 2013 m. vykdoma prioritetinga Lietuvos Respublikos Vyriausybės priemonė „Didinti Lietuvos kūrybinių industrijų žinomumą pristatant kūrybinių industrijų produktus ir paslaugas specializuotuose šalies ir užsienio valstybių tarptautiniuose renginiuose“. Priemone siekiama sudaryti sąlygas Lietuvos kūrybinių industrijų plėtrai, pristatyti jų pasiekimus šalyje ir užsienyje, skatinti jų veiklos tarptautiškumą bei kūrybos produktų eksportą ir tarpsektorinį bendradarbiavimą, siekiant kurti naujus produktus ar paslaugas, atitinkancias tvarios ir darnios plėtros principus. 2013 m. dalinai finansuoti 7 projektai, kuriuos įgyvendinant Lietuvos kūrybinių industrijų įvairių sričių įmonės pristatė savo produkciją 10 pasaulinės bei Europinės reikšmės tarptautinėse mugėse, verslo misijose, festivaliuose. Jų metu sudaryta 140 bendradarbiavimo sutarčių ar ketinimo protokolų.

#### Ekologiška ekonomika (atliekų tvarkymas, vandentvarka, antrinis perdirbimas)

Vandentvarkos ir atliekų tvarkymo srityje 2013 m. vykdytos 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ ir „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“.

Pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ per 2013 m. buvo įgyvendinama 118 projektų (iš jų 2013 m. baigti 27), kuriems skirta 1,796 mlrd. Lt paramos. Pagal 118 vandentvarkos projektų finansavimo ir administravimo sutartis atlikta: pastatyta/rekonstruota 111 vnt. nuotekų valymo įrenginių, pastatyta/rekonstruota 12 vnt. vandens gerinimo įrenginių, nutiesta 1 597 km naujų vandentiekio tinklų, nutiesta 2 169 km naujų nuotekų

tinklų, rekonstruota 19 km vandentiekio tinklų, rekonstruota 14 km nuotekų tinklų, įsigyta 26 transporto priemonės dumbliui transportuoti ir pastatyta 19 dumblo apdoravimo įrenginių.

Pagal pasirašytas projektų finansavimo ir administravimo sutartis planuojama, kad prie nuotekų tinklų bus prijungti 145 000 gyventojai. 2013 m. pabaigoje prijungti 53 932 gyventojai. Planuojama, kad 334 gyvenvietėse bus modernizuota vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra. 2013 m. pabaigoje infrastruktūra modernizuota 213 gyvenvietėse.

Pagal priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ per 2013 m. buvo įgyvendinami 27 projektai (senų sąvartynų (šiukšlynų) uždarymas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimas, pavojingų atliekų sąvartyno statyba, biologiškai skaidžių atliekų apdoravimo įrenginių statyba) kuriems skirta 654,6 mln. Lt paramos. Per 2013 m. užbaigti įgyvendinti 4 projektai.

Senųjų sąvartynų ir šiukšlynų uždarymo darbai vyko sklandžiai (planuojama darbų pabaiga – 2014 m. II ketv.). Projektų, numatančių didelių gabaritų atliekų surinkimo bei žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimą, įgyvendinimas užtruko dėl neparengtų planavimo dokumentų, kitų statybas pradėti leidžiančių dokumentų rengimo ir derinimo. Įrengus visas planuojamas žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles numatyta apdoroti iki 130 tūkst. t. žaliųjų atliekų.

2013 m. buvo uždaryti 124 seni sąvartynai ir šiukšlynai (numatyta iš viso uždaryti 341), įrengtos 15 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (numatyta iš viso įrengti 52), įrengta 5 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių (numatyta iš viso įrengti 40), numatyta įrengti 1 pavojingų atliekų sąvartyną.

Panaudojant Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšas 2013 m., vystyta komunalinių atliekų rūšiavimo infrastruktūra:

- naudojant programos lėšas savivaldybės nupirko ir išdalino gyventojams virš 55 tūkst. vnt. pakuočių atliekų surinkimo iš gyvenamųjų individualių namų kvartalų konteinerių. Aplinkos ministerija 2013 m. skyrė dotacijas savivaldybėms virš 54 tūkst. vnt. pakuočių atliekų surinkimo iš gyvenamųjų individualių namų kvartalų konteinerių įsigijimui (4,55 mln. Lt), 24 vnt. pakuočių atliekų surinkimo priemonių (pusiau požeminių konteinerių) įsigijimui (161,6 tūkst. Lt);
- 10-tyje komunalinių atliekų tvarkymo regionų viešose vietose pastatyta 1000 vnt. konteinerių, skirtų elektros ir elektroninės įrangos atliekoms surinkti;
- 105 institucijoms/įstaigoms išdalintos 985 (90 l talpos) ir 525 (180 l talpos) specialiosios pakuotės atliekų rūšiavimui skirtos dėžės.

#### Planuojami darbai:

2014 m. atliekų tvarkymo srityje planuojama sukurti ir įdiegti atliekų valdymo ir tvarkymo modelį, orientuotą į atliekų susidarymo mažinimą, atliekų rūšiavimą, kompostavimą, perdirbimą ir jų panaudojimą energijai gauti:

- parengti Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų projektus dėl mokesčio už sąvartynuose šalinamas atliekas nustatymo, siekiant padidinti perdirbamų atliekų kiekį ir sumažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį;
- parengti Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų projektus dėl privalomojo užstato vienkartinėms gėrimų pakuotėms nustatymo, siekiant padidinti komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų surinkimą (rūšiavimą) ir jų perdirbimą;
- parengti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų projektus dėl atliekų tvarkymo sistemos valdymo tobulinimo savivaldybėse ir dėl savivaldybių atskaitomybės ir atsakomybės už komunalinių atliekų tvarkymo užduočių vykdymą užtikrinimo, siekiant padidinti perdirbamų atliekų kiekį, sumažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį, padidinti komunalinių atliekų sraute susidarančių biologiškai skaidžių atliekų kompostavimą, atliekų panaudojimą energijai gauti.

### 3 lentelė. Atliekų tvarkymo rodikliai

Pagrindiniai rodikliai (svarbiausi rezultatai)	Siektina 2013 metų reikšmė	Siektina 2014 metų reikšmė
Panaudotų (perdirbtų) komunalinių atliekų dalis nuo susidariusio komunalinių atliekų kiekio, proc.	30	35

2014 m. vandentvarkos srityje planuojama pertvarkyti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemą, kad kuo daugiau atitinkamo regiono vartotojų vienodomis sąlygomis ir kainomis gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančias geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas:

- parengti pasiūlymus dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2016–2022 metais plėtros, siekiant užtikrinti, kad kuo daugiau vartotojų vienodomis sąlygomis ir kainomis gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkančias geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugas;
- užtikrinti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo (jį priėmus) įgyvendinimą, parengiant įgyvendinamuosius teisės aktų projektus, numatančius:
  - geriamojo vandens tiekimo įmonių stambinimą;
  - vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencijavimo reikalavimus, kainodaros ir atsiskaitymo už paslaugas principus, paslaugų plėtros finansavimo prioritetus, atsakomybę už paslaugų kokybės reikalavimų pažeidimus, vartotojų, abonentų ir paslaugų teikėjų teises ir pareigas;
  - ES struktūrinių fondų lėšomis finansuosime geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros ir renovacijos projektus, siekdami gerinti viešųjų geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą.

### 4 lentelė. Vandentvarkos rodikliai

Pagrindiniai rodikliai (svarbiausi rezultatai)	Siektina 2013 metų reikšmė	Siektina 2014 metų reikšmė
1. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas gyventojams, procentais	77/ 70	79/ 72
2. Gyvenviečių, kuriose modernizuota vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, skaičius, vnt.	258	379
3. Namų ūkių, prijungtų prie naujų nuotekų surinkimo tinklų, gyventojų skaičius, vnt.	18 243	37 499

#### 5.2.4. Mažinti nedarbą ir šalinti socialinius krizės padarinius

*Siekiant spartesnio aktyvių darbo rinkos priemonių diegimo, ypač aktyvus bedarbių rėmimo ir mokymo numatoma:*

Skatinti vyresnio amžiaus darbuotojus ilgiau likti darbo rinkoje. Numatoma sudaryti palankias sąlygas dirbti sulaukus pensinio amžiaus, skatinti vyresnio amžiaus darbuotojų mokymąsi taikant lanksčias suaugusiųjų mokymo formas, suteikti vyresnio amžiaus bedarbiams įgūdžių atnaujinimo ir perkvalifikavimo galimybę, taikyti tikslines paskatas įdarbinti vyresnio amžiaus darbuotojus, remti vyresnių asmenų įgytos darbo patirties perdavimą jaunimui panaudojant įvairias patirties perdavimo formas;

Sudaryti galimybes bedarbiams, ypač ilgalaikiams ir žemos kvalifikacijos, grįžti į darbo rinką. Numatoma didinti darbo rinkos paslaugų prieinamumą atsižvelgiant į individualius poreikius, tobulinti

bedarbių įvertinimo ir profiliavimo sistemą, vykdyti ilgalaikių bedarbių aktyvinimo priemonės, motyvuojančias dirbti, didinti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimą, jų aprėptį ir veiksmingumą, taikyti lanksčius ilgalaikių ir žemos kvalifikacijos bedarbių perkvalifikavimo modelius, kad bedarbiai per trumpą laiką būtų apmokyti tam tikros specialybės, skatinti bedarbius pradėti savarankiškai dirbti, ypač kaimo gyvenamosiose vietovėse.

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Gerinant valstybinių užimtumo tarnybų rezultatus numatoma:

Informacija pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas

Vykdyti Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad jaunimas darbo rinkai būtų rengiamas tikslingai, atsižvelgiant į šalies ūkio poreikius, kokybiškų studijų, profesinio mokymo procese įgytą tinkamą kompetenciją ir kvalifikaciją, o baigęs mokymus ar netekęs darbo turėtų galimybių per keturis mėnesius gauti jų kvalifikaciją atitinkančių darbo pasiūlymų, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės formą, atlikti gamybinę praktiką ar stažuotę.

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Užtikrinant, kad darbo užmokesčio kitimas būtų susijęs su našumu, būtų šalinamas darbo rinkos susiskaidymas, ypač modernizuojant darbo vietų apsaugos teisės aktus, numatoma:

Išanalizuoti darbo užmokesčio kitimo tendencijas Lietuvoje bei įvertinti ryšį tarp mažą darbo užmokesčių gaunančių gyventojų grupių ir bedarbių (ieškančių darbo asmenų) darbinės motyvacijos bei pateikti siūlymus dėl darbo biržose užsiregistravusių asmenų darbinės motyvacijos didinimo, kuriant darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinio-administracinio modelio projektą;

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Skatinant darbo vietų kūrimą, numatoma:

Sudaryti palankesnes verslo pradžios sąlygas, užtikrinti stabilią mokestinę aplinką, mažinti bendrą reguliavimo našumą ir didinti darbo santykių lankstumą;

Skatinti investicijas ir darbo vietų augančiuose ekonomikos sektoriuose, kurie sukuria didesnę pridėtinę vertę ir kurioms reikia aukštesnės kvalifikacijos specialistų. Numatoma toliau tęsti investicijų pritraukimo iniciatyvas, akcentuojant atskirų regionų privalumus, plėtoti privačioms investicijoms reikalingą infrastruktūrą, skatinti klasterių plėtrą regionuose;

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Modernizuojant švietimo ir mokymo sistemas, numatoma:

Užtikrinti kokybiškų įgūdžių įgijimą švietimo ir mokymo sistemoje. Numatoma modernizuoti profesinį mokymą, tobulinti studijų turinį ir procesą, gerinti praktinio mokymo kokybę, sudaryti sąlygas įgyti daugiau praktinių įgūdžių realiose darbo vietose, optimizuoti profesinio mokymo įstaigų tinklą ir programų pasiūlą atsižvelgiant į regionų ūkio poreikius ir perspektyvas, taip pat planuoti priėmimą į profesines ir aukštąsias mokyklas remiantis specialistų pasiūlos ir paklausos darbo rinkoje prognozių duomenimis;

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Stiprinant socialinės pagalbos ir aktyvinimo priemonių tarpusavio ryšį ir stengiantis supaprastinti ir geriau orientuoti išmokas numatoma:

Socialinės pašalpos skyrimo funkciją, kaip savarankišką, perduoti visoms savivaldybėms, kurios turės daugiau teisių ir atsakomybės skirdamos socialinę pašalpą nepasiturintiems gyventojams.

Daugiau informacijos pateikiama III ir IV dalyse, 3.3 ir 4.7 skyriuose.

Informacija apie užimtumo didinimą ir socialinės atskirties mažinimą pateikiama IV dalyje, 4.7 ir 4.8 skyriuose.

### 5.2.5. Modernizuoti viešąjį administravimą

Sumažėjusios viešųjų finansų apimtys tapo nauju postūmiu modernizuoti viešąjį administravimą. Įgyvendinant Metinės augimo apžvalgos 2014 m. viešojo administravimo modernizavimo prioritetą, numatomos šios veiksmų kryptys: e. viešųjų pirkimų plėtojimas, administracinės naštos mažinimas, viešojo administravimo skaitmeninimo užtikrinimas, geresnis ES struktūrinių fondų panaudojimas.

Informacija apie administracinės naštos mažinimą pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

#### Viešųjų pirkimų efektyvumo ir skaidrumo didinimas

Siekiant viešųjų pirkimų sistemos skaidrumo, efektyvumo ir centralizuotų viešųjų pirkimų plėtros, 2012 m. lapkričio 9 d. buvo įsteigta viešoji įstaiga CPO LT, kuriai nuo 2013 m. sausio 1 d. suteikta teisė atlikti centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas nacionaliniu lygmeniu. CPO LT elektroninis katalogas nuolat plečiamas ir papildomas naujais pirkimų moduliais. Šiuo metu per CPO LT elektroninį katalogą galima įsigyti šias prekes, paslaugas ir darbus: vaistus, biuro reikmenis, kompiuterinę ir biuro įrangą, mobiliuosius telefonus, judrųjį ryšį, degalus degalinėse, degalus talpyklose, elektros energiją, pastatų modernizavimą su projektavimu, pastatų modernizavimą be projektavimo, statinio statybos techninę priežiūrą, energinius sertifikatus ir investicijų planus bei techninio projekto ekspertizės paslaugas. 2014 m. centrinės perkančiosios organizacijos elektroninis katalogas bus išplėstas šiais naujais pirkimų moduliais: spausdinimo įrangos ir aptarnavimo paslaugomis, kilimėlių nuomos ir keitimo paslaugomis, valymo paslaugomis, projektavimo paslaugomis, apsaugos paslaugomis ir tarnybinių kelionių organizavimo paslaugomis. Šiuo metu centrinės perkančiosios organizacijos elektroniniame kataloge yra užsiregistravę daugiau nei 2200 perkančiųjų organizacijų.

Pažymėtina, kad centralizuoti viešieji pirkimai Lietuvoje vykdomi ne tik per centrinę perkančiąją organizaciją, bet ir žinybiniu mastu (Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Valstybinė ligonių kasa ir kt.). Bendra centralizuotų viešųjų pirkimų vertė 2013 m. preliminariai sudarė 9,7 proc. bendros viešųjų pirkimų vertės.

Siekiant racionaliai naudoti valstybės biudžeto lėšas, didinti skaidrumą, mažinti korupcijos apraiškas viešuosiuose pirkimuose bei toliau plėtoti pirkimus per centrinės perkančiąsias organizacijas, 2013 m. buvo pakeistas Viešųjų pirkimų įstatymas, pagal kurį nuo 2014 m. sausio 1 d. perkančiosioms organizacijoms, išskyrus Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes, konsulines įstaigas užsienyje ir Lietuvos Respublikos atstovybes prie tarptautinių organizacijų, nustatyta pareiga įsigyti prekes, paslaugas ir darbus iš centrinės perkančiosios organizacijos arba per ją, kai centrinės perkančiosios organizacijos kataloge siūlomos prekės, paslaugos ar darbai atitinka perkančiosios organizacijos poreikius ir perkančioji organizacija negali jų atlikti efektyvesniu būdu racionaliai naudodama tam skirtas lėšas.

Siekiant kovoti su korupcijos apraiškomis viešuosiuose pirkimuose ir užkirsti kelią viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimams, kad sudarant pirkimo sutartį ar ją vykdant nebūtų pakeičiamos laimėjusio dalyvio pasiūlyme nurodytos sąlygos, 2013 m. priimtame Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatyme numatyta papildoma priemonė didesniai viešųjų pirkimų sistemos skaidrumui užtikrinti: nustatyta pareiga perkančiajai organizacijai skelbti sudarytą pirkimo sutartį, laimėjusio dalyvio pasiūlymą ir vėlesnius pirkimo sutarties pakeitimus. Ši priemonė padės užtikrinti tiekėjų lygiateisiškumo principo laikymąsi ir sudarys sąlygas mažinti korupcijos pasireiškimo galimybes viešuosiuose pirkimuose.

Siekiant didinti viešųjų išlaidų efektyvumą 2013 m. priimtame Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatyme įtvirtinta nuostata, skatinanti perkančiąsias organizacijas plačiau taikyti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų, t.y. numatyta galimybė supaprastintuose pirkimuose vertinti darbuotojų kvalifikaciją ir patirtį, išrenkant ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą.

Ateityje numatoma viešųjų pirkimų reguliavimo reforma. Įsigaliojus Direktyvai dėl viešųjų pirkimų, Direktyvai dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų ir Direktyvą dėl koncesijos sutarčių suteikimo Europos Sąjungos valstybės narės turės per du metus jas perkelti į savo nacionalines teises (orientacinis terminas iki 2016 metų pradžios).

#### Elektroniniai viešieji pirkimai

Elektroninių viešųjų pirkimų apimtys siekia apie 90 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės.

Svarbią reikšmę turi elektroninių sąskaitų naudojimas atliekant mokėjimus pagal sudarytas viešųjų pirkimų sutartis. Siekiant sudaryti sąlygas tiekėjams viešuosiuose pirkimuose atsiskaityti naudojant elektroninę sąskaitą, o Viešųjų pirkimų tarnybai ir Centrinei perkančiajai organizacijai elektroniniu būdu gauti informaciją apie viešųjų pirkimų sutarčių vykdymą ir sąskaitų faktūrų pateikimą bei apmokėjimą, Finansų ministerija kartu su partneriais – Ūkio ministerija ir VĮ „Registru centras“ – vykdo projektą „Elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ sukūrimas“. Projektu siekiama sukurti ir 2014 m. įdiegti informacinę sistemą, kurios funkcionalumas užtikrintų elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ teikimą.

Vykdydama EK komunikato „Visiškai elektroniniai viešieji pirkimai viešajam administravimui modernizuoti“ priemones, Lietuva 2014 m. planuoja pradėti rengti Nacionalinę perėjimo prie visiškai elektroninių viešųjų pirkimų strategiją.

Siekiant nacionaliniu mastu skatinti elektroninių priemonių taikymą viešuosiuose pirkimuose 2015 metais planuojamos šios prioritetinės priemonės:

- įteisinti prievolę nurodytoms perkančiosioms organizacijoms nustatytuose viešuosiuose pirkimuose teikti tik elektronines sąskaitas faktūras (įgyvendinimo terminas – 2015 m. II ketv.);
- įteisinti prievolę perkančiosioms organizacijoms visų tarptautinių pirkimų skelbimus, konkursų sąlygas, susirašinėjimo dokumentus, tiekėjų pasiūlymus teikti tik elektroninėmis priemonėmis (įgyvendinimo terminas – 2015 m. IV ketv.).

#### Viešojo administravimo skaitmeninimas

2013 m. augo pagrindinių viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis, kuris pasiekė 91 proc. (2012 m. – 87 proc.). Verslui skirtos paslaugos perkeliamos sparčiau nei skirtos gyventojams – verslui skirtų paslaugų perkėlimo lygis 2013 m. siekė 98 proc., gyventojams – 86 proc. Sumažėjo gyventojų, kurie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą lankėsi viešųjų institucijų interneto svetainėse, dalis – 2013 m. – 34 proc. (2012 m. – 39 proc.).

Viešosios ir administracinės paslaugos, perkeltos į elektroninę erdvę visiško pasiekiamumo internetu brandos lygiu 2013 m. sudarė 81 procentą (2012 m. – 74,2 proc., 2011 m. – 69,1 proc., 2010 m. – 59 proc., 2009 m. – 62,5 proc.).

Siekiant viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę, 2013 m. įgyvendinti šie projektai:

- Geležinkelių transporto valstybinės priežiūros viešųjų elektroninių paslaugų sukūrimas;
- Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos elektroninių paslaugų sistema;
- Aplinkosauginės informacijos elektroninių paslaugų išvystymas;
- Lietuvos dokumentinis kinas Internete (e-kinas).

2013 m. sukurtos ir teikiamos naudotojams šios naujos paslaugos:

- Elektroninės varžytynių paslaugos;
- Elektroninių pranešimų ir dokumentų pristatymo elektroninės paslaugos;
- Elektroninės Lietuvos teismų paslaugos;
- Elektroninės aplinkos informacijos valdymo paslaugos;
- Elektroninės statistinių verslo duomenų parengimo ir perdavimo paslaugos;
- Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos elektroninės paslaugos.

Siekiant viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę, numatyta tęsti jau pradėtų projektų įgyvendinimą:

- Centralizuotas savivaldybių paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę;
- Mokesčių mokėtojų elektroninio švietimo, konsultavimo ir informavimo paslaugų sistemos (ESKIS) sukūrimas;
- Nacionalinis atviros prieigos mokslo informacijos duomenų archyvas;
- Apdraustųjų, išmokų gavėjų ir draudėjų informavimo ir konsultavimo interaktyvių elektroninių paslaugų sistemos sukūrimas ir įdiegimas (ADIS);
- Suaugusiųjų švietimo programų ir objektų saugykla – elektroninių mokymosi paslaugų priemonė;
- Žemės ūkio ministerijos reguliavimo sričiai priskirtų institucijų ir įstaigų žemės ūkio subjektams teikiamų paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę;
- „e-Seimas“ – elektroninės demokratijos priemonių plėtojimas Seime;
- Gyventojų perspėjimo ir informavimo, naudojant viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūrą, sistema;
- Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių asmens dokumentų išdavimo ir kitų elektroninių paslaugų kūrimas;
- E. sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros plėtra;
- Nacionalinės medicininių vaizdų archyvavimo ir mainų informacinės sistemos ir jos pagrindu teikiamų elektroninių paslaugų sukūrimas;
- Elektroninės paslaugos „Elektroninis receptas“ plėtra.

Siekiant kuo daugiau viešųjų ir administracinių paslaugų perkelti į elektroninę erdvę ir siekti, kad paslaugos būtų teikiamos centralizuotai, numatytos priemonės:

- pasitelkiant informacinių ryšių technologijas (toliau – IRT) plėtoti valstybės ir savivaldos lygmens sprendimus, skirtus elektroninėms sveikatos paslaugoms tobulinti;
- plėtoti valstybės ir savivaldos lygmens sprendimus, skirtus elektroninės demokratijos plėtrai;
- pasitelkiant IRT plėtoti viešųjų ir administracinių paslaugų tobulinimo sprendimus, siekiant skatinti paslaugų naudojimą ir paslaugų teikimą per centralizuotą elektroninės valdžios vartų ([www.epaslaugos.lt](http://www.epaslaugos.lt)) portalą.
- Siekdama plėtoti tarpvalstybines elektronines paslaugas, Lietuva dalyvavo ES didelės apimties projekte STORK ir dalyvauja projekte STORK2 ([www.eid-stork2.eu](http://www.eid-stork2.eu)).

2011 m. ES valstybės narės pritarė naujai e. valdžios paslaugų stebėsenos metodikai, kuri pakeitė nuo 2002 m. taikytą pagrindinių e. valdžios paslaugų vertinimą ES valstybėse narėse ir asocijuotose narėse (27+). Pagal naują metodiką, ES Komisijos užsakymu, 2012 m. buvo įvertintos ES valstybių narių ir asocijuotų narių (28+) e. valdžios paslaugos ir pagrindiniai tokias paslaugas įtakojantys aspektai (angl eGovernment Benchmarking). Rezultatai pasiekiami pagal šią nuorodą: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/ict-enabled-benefits-eu-society-analysis-and-data>). Pažymėtina, kad dauguma Lietuvos pagrindinių e.valdžios rodiklių viršijo Europos Sąjungos (28+) rodiklių vidurkį. Tuo pačiu, yra sričių, kuriose matomas žymus atsilikimas nuo ES vidurkio (ePristatymo (angl. eDelivery)) sistemos nebuvimas. Šiuo metu Lietuva įgyvendina elektroninio pristatymo projektą, kuriam pasibaigus turėtų žymiai pagerėti viešojo administravimo efektyvumas ir veiksmingumas.

Pažymėtina, kad Lietuva sėkmingai įgyvendina nuoseklią elektroninio dokumento ir elektroninio parašo naudojimo politiką. Nuo 2011 m. Vyriausybė savo nutarimus pradėjo skelbti tik elektronine forma, nuo 2014 m. sausio 1 d. pradėjo veikti eSeimas elektroninė sistema ir visi nauji teisės aktai skelbiami tik elektroniniu būdu ([www.e-tar.lt](http://www.e-tar.lt)).

### 5.3. Strategijos „2020 m. Europa“ pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimas

Kad būtų įgyvendinti strategijos „2020 m. Europa“ tikslai, reikia imtis veiksmų nacionaliniu, regioniniu ir ES lygmeniu. Kartu su strategija „2020 m. Europa“ EK paskelbė septynias pavyzdines iniciatyvas, skirtas pažangai pagal kiekvieną prioritetinę temą paskatinti: „Inovacijų sąjunga“, „Judus jaunimas“, „Europos skaitmeninė darbotvarkė“, „Tausiai išteklius naudojanti Europa“, „Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“, „Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“ ir „Europos kovos su skurdu planas“. Prie šių iniciatyvų įgyvendinimo taip pat prisideda ES Baltijos jūros regiono strategijos veiksmų plane numatytos prioritetinės sritys ir projektai:

([http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cooperate/baltic/documents\\_en.cfm#1](http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/documents_en.cfm#1))

#### 5.3.1. Inovacijų sąjunga

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – perorientuoti MTEP ir inovacijų politiką ir sutelkti dėmesį į mūsų visuomenei svarbius tokius uždavinius kaip klimato kaita, energetika, tausiai naudojami išteklių, sveikata ir demografiniai pokyčiai. Turėtų būti sustiprinta kiekviena inovacijų grandinės grandis – nuo fundamentinių mokslinių tyrimų iki komercinimo.

Inovacijos sveikatos priežiūros srityje padeda spręsti tvarumo uždavinį šiame sektoriuje atsižvelgiant į demografinius pokyčius. Todėl numatoma plėtoti inovacijas įgyvendinant programas, skirtas sergamumui širdies ir kraujagyslių ligomis ir mirtingumui nuo jų mažinti, ankstyvai onkologinių susirgimų diagnostikai ir visaverčiam jų gydymui užtikrinti, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūrai gerinti.

Siekiant pagerinti sveikatos priežiūros efektyvumą ir kokybę, 2014 m. numatoma įdiegti inovatyvių sveikatos priežiūros technologijų vertinimą, diegimą ir taikymą, siekiant pagerinti sveikatos priežiūros efektyvumą ir kokybę. 2014 m. II ketv. pradės veikti Sveikatos priežiūros technologijų vertinimo komitetas, kuris sieks užtikrinti sveikatos priežiūros technologijų vertinimo, diegimo ir taikymo koordinavimą bei plėtrą.

Detalesnė informacija apie vykdomą inovacijų politiką ir šios iniciatyvos įgyvendinimą pateikiama IV dalyje, 4.1 skyriuje ir V dalyje, 5.1.1 skyriuje.

#### 5.3.2. Judus jaunimas

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – siekti geresnių Europos aukštojo mokslo įstaigų rezultatų ir stiprinti jų tarptautinį patrauklumą, gerinti visų lygių mokymo ir švietimo kokybę ES, derinant kompetenciją ir lygias galimybes, skatinant studentų ir stažuotojų judumą, ir gerinti jaunimo užimtumo padėtį.

Detalesnė informacija apie investicijas į švietimo ir mokymo sistemas ir ankstyvąjį jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos pateikiama IV dalyje, 4.2 ir 4.3 skyriuose, apie nacionalines kvalifikacijų sistemas geriau pritaikant įgytas kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių – IV dalyje, 4.7 skyriuje, jaunimo integraciją į darbo rinką – III dalyje, 3.3 skyriuje, IV dalyje 4.7 skyriuje.

Siekiant stiprinti Lietuvos aukštojo mokslo įstaigų tarptautinį patrauklumą, įgyvendinama Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programa.

##### Įgyvendinamos priemonės:

- 2013 m. finansuotas 18 jungtinių studijų programų parengimas ir įgyvendinimas;
- 2013 m. skirta parama 75 dėstytojų užsieniečių vizitams Lietuvos aukštosiose mokyklose finansuoti;
- sukurtas internetinis puslapis [www.studyinlithuania.lt](http://www.studyinlithuania.lt);
- įgyvendinant decentralizuotą užsienio kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo modelį Lietuvoje ir vykdant ES struktūrinių fondų finansuojamą projektą KAPRIS (Užsienio institucijose



įgytų, susijusių su aukštuoju mokslu, kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos tobulinimas), parengtas leidinys „Užsienio kvalifikacijų pripažinimas“ (Papildomi dokumentai), organizuoti išplėstiniai užsienio kvalifikacijų vertintojų mokymai, įsigyti užsienio kvalifikacijų vertinimui ir pripažinimui būtini informaciniai leidiniai bei prieigos prie duomenų bazių, atlikta Lietuvos ir užsienio praktikos dėl pažymių pervedimo analizė, parengta techninė specifikacija elektroninės pripažinimo erdvės sukūrimui, įdiegimui ir priežiūrai;

- skirtas finansavimas 3 ES lėšomis finansuojamiems projektams užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrų veiklos stiprinimui;
- paskirstytos 6 Lietuvos valstybinės Kazimiero Būgos stipendijos lietuvių kalbą užsienio šalių aukštosiose mokyklose studijuojantiems užsienio šalių piliečiams;
- paskirta parama 151 lietuvių kilmės ir išeivijos studentui, studijuojančiam Lietuvos aukštosiose mokyklose (2013–2014 studijų metų rudens semestru).

#### Planuojami darbai:

- 2014 m. I ketvirtį bus skirta parama atrinktų užsieniečių dėstytojų vizitams finansuoti;
- 2014 m. I ketvirtį paskelbtas Lietuvos valstybinių Kazimiero Būgos stipendijų konkursas;
- 2014 m. I ketvirtį bus skiriama parama lietuvių kilmės ir išeivijos studentams, studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose (2013–2014 studijų metų pavasario semestru);
- bus vykdomas projekte „Užsienio institucijose įgytų, susijusių su aukštuoju mokslu, kvalifikacijų akademinio pripažinimo sistemos tobulinimas“ (KAPRIS) numatytos veiklos: infrastruktūros sukūrimas ir tobulinimas; tarptautinės praktikos perėmimas; metodinių priemonių parengimas; specialiųjų profesinių įgūdžių tobulinimas; elektroninės pripažinimo erdvės sukūrimas; aukštųjų mokyklų pasirengimas pripažinimo procedūros diegimui; tikslinis informavimas apie pasikeitimus sistemoje;
- užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrai kartu su Lietuvos mokslo ir studijų institucijomis vykdys bendradarbiavimo projektuose numatytas veiklas.

### **5.3.3. Europos skaitmeninė darbotvarkė**

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – užtikrinti, kad skaitmeninė bendroji rinka, grindžiama sparčiuoju ir itin sparčiu internetu ir sąveikiomis taikomosiomis programomis, suteiktų tvarios ekonominės ir socialinės naudos ir padėtų pasiekti iškelto tikslo, kad iki 2020 metų visi Europos gyventojai turėtų galimybę naudotis gerokai spartesniu (30 Mbps ir spartesniu) internetu, taip pat siekti, kad 50 proc. ar daugiau Europos namų ūkių naudotųsi spartesniu nei 100 Mbps interneto ryšiu.

Įgyvendinant Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programą (toliau – Programa), kurios strateginis tikslas – pagerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę ir įmonių veiklos aplinką naudojantis informacinių ryšių technologijų (IRT) teikiamomis galimybėmis ir pasiekti, kad iki 2019 m. ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu, 2013 metais buvo įgyvendinamos šios priemonės:

- elektroninių universalių ir mokslinės informacijos duomenų bazių viešosioms bibliotekoms prenumeravimas;
- plėtojamas mokslo ir studijų kompiuterių tinklas LITNET;
- plėtojami valstybės ir savivaldos lygmens sveikatos paslaugoms tobulinti skirti elektroniniai sprendimai;
- plėtojami valstybės informacinių išteklių sąveikumui užtikrinti skirti sprendimai;
- plėtojami valstybės ir savivaldos lygmens elektroninės demokratijos plėtrai skirti sprendimai;
- pasitelkiant IRT plėtojami kultūros paveldo objektų skaitmeninimo ir jų prieinamumo sprendimai;

- vykdomas centralizuotas bibliotekų infrastruktūros, reikalingos kompiuterių ir interneto viešosios prieigos paslaugoms teikti atnaujinimas;
- plėtojama elektroninių ryšių tinklų infrastruktūra, sudarant galimybes šalies gyventojams, viešojo administravimo institucijoms, verslo įmonėms naudotis plačiajuosčiu interneto ryšiu;
- siekiant skatinti paslaugų naudojimą ir paslaugų teikimą per centralizuotą elektroninės valdžios vartų ([www.epaslaugos.lt](http://www.epaslaugos.lt)) portalą plėtojami viešųjų ir administracinių paslaugų tobulinimo sprendimai.

Taip pat šiuo metu yra įgyvendinamos Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje 2009–2013 metų programos priemonės, kurios prisideda prie Programos tikslų pasiekimo. Siekiant įgyvendinti šias priemones šiuo metu yra vykdomi šie projektai:

- kuriama Integruotų Lietuvių kalbos ir raštijos išteklių, produktų ir paslaugų internetinė svetainė;
- kuriama Lietuvių kalbos sintaksinės semantinės analizės sistema;
- kuriamos lietuvių šneka valdomos paslaugos;
- lokalizuojama visuomenei aktuali programinė įranga;
- kūriami IRT sprendimai padėsiantys išsaugoti lietuvių kalbą viešajame erdvėje;
- kuriama Anglų-lietuvių-anglų ir prancūzų-lietuvių-prancūzų kalbų mašininio vertimo, paremto statistiniais metodais, sistema.

Prie Programos įgyvendinimo taip pat prisidėjo šių paslaugų sukūrimas:

- sukurta Automobilių registravimo viešoji administracinė paslauga;
- sukurta Socialinės apsaugos paslaugų sudedamoji paslauga – Socialinės stipendijos;
- įgyvendinamas projektas „e-paslaugų plėtra žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo procese“.

Atsižvelgiant į Europos skaitmeninę darbotvarkę, 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programą bei į 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos veiksmų programos 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ veiklas, 2013 metais buvo nuspręsta peržiūrėti Programą, todėl Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuri parengė Programos atnaujinimą – Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“, kurioje numatomi šie tikslai: Lietuvos gyventojų skaitmeninės atskirties mažinimas, technologškai pažangių, gyventojų poreikius atitinkančias viešųjų ir administracinių elektroninių paslaugų kūrimas, visuomenės poreikius atitinkančių kultūrinio ir lietuvių rašytinės ir sakytinės kalbos sąsajomis pagrįsto skaitmeninio turinio kūrimas, skaitmeninių produktų ir elektroninių paslaugų plėtojimas, skatinimas naudoti IRT verslo plėtrai, geografiškai tolygios sparčiojo plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros užtikrinimas, saugios, patikimos, sąveikios IRT infrastruktūros plėtros užtikrinimas.

Įgyvendinant skaitmeninės darbotvarkės nuostatas pripažįstama strateginė autorių teisių svarba bendrosios skaitmeninės rinkos plėtrai, kartu atkreipiamas dėmesys, kad modernizuojant autorių teisių apsaugą ir sudarant palankesnes sąlygas autorių teisių ir gretutinių teisių licencijavimui, turi būti užtikrintas aukštas intelektinės nuosavybės apsaugos lygis, skatinama kūrybinė veikla ir kultūrų įvairovė. Atsižvelgiant į Europos skaitmeninės darbotvarkės tikslus, žinių visuomenės plėtrą bei įvertinus Europos Sąjungos teisės aktus, susijusius su autorių teisių ir gretutinių teisių modernizavimu, 2013 m. pradėta įgyvendinti Kūrybinės veiklos, autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programa, kurią įgyvendinant siekiama užtikrinti teisėtą literatūros, mokslo ir meno kūrinių prieigą internete, taip pat duomenų bazių kūrimą, kuriose surinkta ir susisteminta informacija apie kūrinius, jų panaudojimo sąlygas ir skaitmeninis autorių teisių valdymas.

Užtikrinant teisinės sistemos įgyvendinimą, kurią taikant būtų palengvintas kultūros kūrinių skaitmeninimas ir platinimas Europoje 2014 m. numatyta parengti teisės aktų projektus, leidžiančius viešosioms bibliotekoms, muziejams, archyvams, kino paveldo institucijoms ir visuomeniniams

transliuotojams taikant specialų autorių teisių apribojimą skaitmeninti ir naudoti nenustatytų autorių teisių kūrinis. Užtikrinti šių kūrinių registravimą vieningoje Europos Sąjungos duomenų bazėje ir sudaryti sąlygas teisių turėtojams gauti atitinkamą kompensaciją už šių kūrinių naudojimą, panaikinus nenustatytų autorių teisių kūrinių statusą, tuo būdu sustiprinant teisių turėtojų ir naudotojų pusiausvyrą skaitmeninėje visuomenėje.

#### 5.3.4. Tausiai išteklius naudojanti Europa

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – remti perėjimą prie tausiai išteklius naudojančio ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ūkio, tausiai naudojančio visus išteklius. Siekiama atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir energijos vartojimo, sumažinti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, stiprinti konkurencingumą ir skatinti didesnę energetinį saugumą.

Aplinkos ministerijos užsakymu 2013 m. atliktas tyrimas „Mokesčių, skatinančių aplinkos apsaugą, identifikavimas bendroje mokesčių sistemoje. Pasiūlymai dėl aplinkos apsaugą skatinančių mokesčių didinimo ir naujų mokesčių įvedimo, atitinkamai mažinant kitų rūšių mokesčius“. Atlikus šį užsakomąjį darbą, buvo parengti pasiūlymai dėl naujų aplinkosauginių mokesčių nustatymo. Parengta išvada dėl Eurostato duomenų apie Lietuvos aplinkosauginius mokesčius, jų apskaičiavimo dydžius. Nustatyta, kad prie aplinkosauginių mokesčių nepriskaičiuojami mokesčiai už valstybinius gamtos išteklius, naftą ir nukirstą medieną. Šių mokesčių nepriskyrimas prie kitų aplinkosauginių mokesčių lemia tai, kad Lietuva pagal Eurostato statistikos duomenis priskiriama prie vienos iš mažiausių aplinkosauginius mokesčius turinčios šalies.

2013 m. įgyvendinant priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“ Vilniaus ir Klaipėdos miestų savivaldybių administracijos įsigijo 30 (atitinkamai 18 ir 12) ekologiškų viešojo transporto priemonių (autobusai, naudojančios dujas). Kauno miesto savivaldybės administracija įgyvendindama projektą „Dviračių tako Neries krantinė - Jotvingių g. įrengimas“ įrengė 2,1 km dviračių tako.

##### Planuojami darbai:

2014 m. planuojamas vykdyti užsakomasis darbas „Aplinkai žalingų subsidijų įvardinimas, jų vertės bendroje šalies mokesčių sistemoje nustatymas. Aplinkai žalingų subsidijų nustatymo metodikos parengimas“.

Vilniaus miesto savivaldybės administracija įsigis 19 naujų ekologiškų viešojo transporto priemonių (autobusai, naudojančios dujas);

Klaipėdos, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių miestų savivaldybės įrengs dviračių infrastruktūrą (apie 23,21 km dviračių takų);

Kauno miesto savivaldybės administracija planuoja įrengti troleibusų kontaktinį tinklą (kontaktinio tinklo ilgis 4,78 km).

Remiant perėjimą prie tausiai išteklius naudojančio ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ūkio, modernizuojant transporto infrastruktūrą, siekiama atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir energijos vartojimo, sumažinti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, stiprinti konkurencingumą ir skatinti didesnę energetinį saugumą. Šiam siekiui įgyvendinti numatoma:

- pritaikyti miestų gatves viešojo transporto poreikiams („A“ juostų konvertavimas į BRT sistemas);
- įsigyti naujas ekologiškas viešojo transporto priemones;
- diegti pažangias priemones, skatinančias darnaus judumo plėtrą (Darnaus judumo planų (SUMP) rengimas);

- sukurti viešojo ir privataus transporto sąveikos sistemas (Park & Ride, Bike & Ride aikštelės, viešųjų dviračių sistemos (Bike Sharing) ir kt.);
- diegti intelektines sistemas didinant viešojo transporto sistemos efektyvumą (viešojo transporto pirmumo sistemos, intermodalinio susisiekimo sistemos, elektroninės bilietų sistemos, kelionės tęstinumo užtikrinimas ir kokybės gerinimas diegiant multimodaliųjų maršrutų planavimo ir paieškos sistemas, gerinant viešojo transporto informacijos paieškos ir sklaidos sistemas, didinant transporto sistemos prieinamumą žmonėms su specialiaisiais poreikiais ir kt.);
- plėtoti geležinkelių transporto infrastruktūrą (elektrifikuoti geležinkelių linijas);
- sukurti elektromobilių pakrovimo infrastruktūrą;
- diegti elektroninę transporto priemonių eilių reguliavimo sistemą.

### **5.3.5. Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika**

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – kurti geresnę verslo aplinką, visų pirma mažoms ir vidutinėms įmonėms, remti tvirtos ir tvarios pramonės bazės kūrimą, kad galėtume konkuruoti pasauliniu mastu.

Detalesnė informacija apie verslo aplinkos gerinimą, administracinės naštos mažinimą pateikiama V dalyje, 5.1.1 skyriuje, apie intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimą – IV dalyje, 4.1 skyriuje.

### **5.3.6. Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė**

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – sudaryti sąlygas modernizuoti darbo rinkas, kad būtų didinamas užimtumo lygis ir užtikrinimas mūsų socialinių modelių tvarumas. Tai reiškia sudaryti geresnes sąlygas įgyti naujų įgūdžių, kurie leistų mūsų nūdienos ir ateities darbo jėgai prisitaikyti prie naujų sąlygų ir prireikus keisti profesiją, mažinti nedarbą ir didinti darbo našumą.

Detalesnė informacija apie užimtumo politiką, nacionalines kvalifikacijas pateikiama IV dalyje, 4.7 skyriuje, apie mokesčių sistemos kompleksinę peržiūrą III dalyje, 3.1 skyriuje, apie aktyvios senatvės politiką III dalyje, 3.2 skyriuje, lyčių lygybės didinimą – IV dalyje, 4.8 skyriuje.

### **5.3.7. Europos kovos su skurdu planas**

Pavyzdinės iniciatyvos tikslas – užtikrinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą remiantis patirtimi, įgyta per kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metus, kad būtų didinamas informuotumas ir pripažintos žmonių, kenčiančių nuo skurdo ir socialinės atskirties, pagrindinės teisės, kad jie galėtų gyventi oriai ir aktyviai dalyvauti visuomenėje.

Siekiant įgyvendinti strategijos „2020 m. Europa“ tikslą – iki 2020 m. sumažinti žmonių, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, skaičių bent 20 mln., nemažas vaidmuo turėtų tekti 2012 m. lapkričio mėnesį Europos Komisijos pateiktam siūlymui dėl Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (toliau – Fondas) įsteigimo. Šis Fondas iš dalies pakeistų Maisto iš intervencinių atsargų tiekimo labiausiai nepasiturintiems Bendrijos gyventojams programą. Fondo tikslinė grupė – labiausiai skurstantys asmenys, kaip tai apibrėžia nacionaliniai teisės aktai (šiai asmenų kategorijai taip pat priskiriami benamiai ir skurstantys vaikai). Lietuvos atveju prie labiausiai skurstančiųjų asmenų bus priskiriami tie šalies gyventojai, kurių vidutinės mėnesinės pajamos siekia iki 1,5 dydžio valstybės remiamų pajamų (t.y., 525 Lt) su galimomis išimtimis. Tokių asmenų, kurie galėtų gauti Fondo paramą būtų apie 400 tūkst. Bendras Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo biudžetas sudaro 276,15 mln. Lt, iš jų: 236,51 mln. Lt – ES lėšos ir 39,64 mln. Lt – valstybės biudžeto lėšos.

Detalesnė informacija apie skurdo ir socialinės atskirties mažinimo politikos įgyvendinimą pateikiama IV dalyje, 4.8 skyriuje.

Siekiant užtikrinti visuomenės sveikatos prieinamumą bendruomenės lygiu nuo 2014 m. savivaldybėms perduotos šios valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos: visuomenės sveikatos priežiūra savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose, visuomenės sveikatos stiprinimas, visuomenės sveikatos stebėseną.

Pastebimas nepakankamas dėmesys vaiko, kaip paties pažeidžiamiausio visuomenės nario, sveikatos politikos formavimui ir įgyvendinimui. Atsižvelgiant į tai, 2014 metai paskelbti „Vaikų sveikatos metais“. Jų metu visas dėmesys bus skirtas vaikų sveikatos gerinimui ir sveikesnės gyvensenos ugdymui.

#### **5.4. Strategijos „2020 m. Europa“ tikslų įgyvendinimo finansavimas ES struktūrinių fondų lėšomis 2014–2020 m. periodu**

Šiuo metu yra parengti 2014–2020 m. Partnerystės sutarties ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos projektai, kuriuose atsižvelgiama į Europos Sąjungos reglamentų reikalavimus bei Europos Sąjungos Tarybos rekomendacijas.

2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos (toliau – Veiksmų programa) projekto prioritetai nustatyti atsižvelgiant į 2014–2020 m. ES sanglaudos politikos reglamentuose nustatytą 11 teminių tikslų, atitinkančių strategiją „2020 m. Europa“, sąrašą. 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos projekte numatyti tokie pagrindiniai prioritetai:

1. Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas;
2. Informacinės visuomenės skatinimas;
3. Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas;
4. Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir naudojimo skatinimas;
5. Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos;
6. Tvaraus transporto, pagrindinių tinklų infrastruktūros skatinimas;
7. Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas;
8. Socialinės įtraukties didinimas ir parama kovai su skurdu;
9. Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas;
10. Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas.

Prie strategijos „2020 m. Europa“ tikslo didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą daugiausia prisidės veiksmų programos prioritetas „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“, tikslų mažinti ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos ir didinti jaunimo su aukštuoju išsilavinimu dalį – „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ prioritetas, tikslų didinti atsinaujinančių energijos išteklius, didinti energijos vartojimo efektyvumą didinimas ir riboti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį – „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir naudojimo skatinimas“, o tikslų didinti užimtumą ir mažinti socialinę atskirtį – „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ ir „Socialinės įtraukties didinimas ir parama kovai su skurdu“ prioritetai.

Remiantis EK 2014 m. vasario 1 d. pateiktais duomenimis, pagal 2007–2013 m. ES fondų lėšų panaudojimą Lietuva išlieka viena iš lyderių tarp visų ES valstybių narių – panaudota beveik trečdaliu lėšų daugiau nei ES vidurkis (ES vidurkis – 53 proc., Lietuvos – 68 proc.), Lietuva užima penktą vietą po Belgijos, Portugalijos, Estijos ir Suomijos.

Nuo 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo pradžios iki 2013 m. gruodžio 31 d. įgyvendinamų (įgyvendintų) projektų skaičius 2013 m. pabaigoje viršijo 8,1 tūkst., jų vertė 30,4 mlrd. Lt. Projektams paskirstytos beveik visos 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu Lietuvai numatytos ES fondų lėšos – 23,1 mlrd. Lt (98,9 proc. nuo visų Lietuvai numatytų ES fondų lėšų). ES fondų lėšų

panaudojimo tempas išlieka didelis: 2013 m. panaudota daugiau kaip 3,6 mlrd. Lt. ES fondų lėšų (15,6 proc. nuo visų Lietuvai numatytų ES fondų lėšų). Išlaikius tokią 2007–2013 m. ES fondų lėšų panaudojimo spartą 2007–2013 m. veiksmų programų lygiu, kaip per pastaruosius tris 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo metus, iki 2015 m. pabaigos būtų užtikrintas 2007–2013 m. ES fondų lėšų, skirtų Lietuvai einamuoju programavimo laikotarpiu, panaudojimas pilna apimtimi.

### **2014-2020 m. ES struktūrinių fondų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimas:**

#### *1 prioritetas*

Pagal 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos 1-ą prioritetą „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ Ūkio ministerija planuoja skirti apie 1,13 mlrd. Lt mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų veiklų aktyvumo privačiame sektoriuje didinimui, įskaitant klasterių ir kitų partnerysčių kūrimosi ir plėtros skatinimą, įmonių inovatyvumo, plėtojant inovacijoms kurti ir diegti palankią aplinką, didinimui ir viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (MTEPI) srityje skatinančių institucijų (technologijų centrų) MTEPI infrastruktūros, ypač skirtos eksperimentinės plėtros veiklai ir jos rezultatų komercinimui, atnaujinimui ir plėtrai.

Įgyvendinant veiksmų programos prioritetą „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ bus prisidėta prie strategijos „2020 m. Europa“ tikslo didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą. Lietuvos MTEP sistemos sėkmingai plėtrai užtikrinti reikia toliau stiprinti šalies mokslo ir studijų institucijų bei įmonių potencialą vykdyti aukšto lygio MTEP veiklas, kurti, modernizuoti technologijas, stiprinti žinių ir technologijų perdavimo gebėjimus. Šios investicijos ne tik sustiprins mokslo ir studijų institucijų gebėjimus atliepti ūkio poreikius, bet ir didins privataus sektoriaus imlumą žinioms. Kitas svarbus poreikis, kurį patenkins investicijos į MTEP infrastruktūros plėtrą – būtinybė ugdyti bendrus MTEP sistemos dalyvių gebėjimus tiek komerciškai, tiek nekomerciškai išnaudoti MTEP rezultatus, kad didėtų ekonominis MTEP poveikis ir gerėtų viešojo gyvenimo kokybė.

Iš viso numatoma investuoti beveik 789 mln. Lt. Bus investuojama į mokslinių tyrimų ir inovacijų infrastruktūros tobulinimą, į ekscelencijos, atviros prieigos centrus, informacinius tinklus ir skaitmeninę įrangą, Lietuvos mokslo ir tyrimų infrastruktūros integravimą į Europos struktūras ir kt.

#### *3 prioritetas*

Pagal Veiksmų programos 3 prioritetą „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ verslumo lygio, MVĮ tarptautiškumo ir produktyvumo, MVĮ investicijas į eko-inovacijas ir kitas, efektyviai išteklius naudojančias technologijas, didinimui planuojama skirti apie 1,84 mlrd. Lt.

#### *4 prioritetas*

Prisidedant prie vieno iš pagrindinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslo: „Tvarus augimas – tausiau išteklius naudojančio, ekologiškesnio ir konkurencingesnio ūkio skatinimas“, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu planuojama skirti ženkliai ES struktūrinių fondų finansinės paramos dalį numatytą aplinkos apsaugos ir energetikos sritims.

Įgyvendinant strategijoje „2020 m. Europa“ numatytą tikslą – padidinti energijos vartojimo efektyvumą 20 proc., 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos 4-ojo prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos ir naudojimo skatinimas“ 4.3.1 uždaviniui „Mažinti energijos suvartojimą viešosios paskirties pastatuose ir daugiabučiuose namuose“ yra numatyta skirti 1,1 mlrd. Lt ES paramos, gyvenamųjų namų ir viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms įgyvendinti.

Taip pat planuojama skirti apie 3 mlrd. Lt atsinaujinančių energijos išteklių plėtrai ir energijos efektyvumo skatinimui. To pasekoje bus užtikrintas nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų įgyvendinimas.

Ūkio ministerija planuoja skirti apie 86,9 mln. Lt atsinaujinančios energijos išteklius naudojančių energijos gamybos pajėgumų įrengimui, naujų atsinaujinančių energijos išteklių efektyvesnio panaudojimo technologijų diegimui pramonės įmonėse, siekiant naudoti energiją tik vienos ar kelių pramonės įmonių vidiniams poreikiams tenkinti, jos netiekiant į šalies energetinius tinklus. Taip pat numatomas tinkamų technologinių sprendimų pritaikymas gamybos procese ir energetinio audito atlikimas, kurie leis didinti pramonės įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir mažinti energijos vartojimo intensyvumą.

#### *5 prioritetas*

Pagal Veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ uždavinį „Didinti kultūros ir gamtos paveldo aktualumą, lankomumą ir žinomumą, visuomenės informuotumą apie juos supančią aplinką“ Ūkio ministerija numato finansuoti prioritetinių turizmo plėtros regionų, produktų ir trasų rinkodaros veiklas, kurioms skiriama apie 120,9 mln. Lt.

Skatinant racionalų gamtos išteklių naudojimą, numatyta skirti 2,5 mlrd. Lt ES paramos. Ši finansinė parama, prisidedant prie strategijos „2020 m. Europa“ tikslų įgyvendinimo, padės mažinti dėl klimato kaitos atsirandančius nuostolius, užtikrinti Europos Sąjungos aplinkos *acquis* reikalavimų atliekų ir vandens sektoriuose įgyvendinimą, tausoti gamtos išteklius, išsaugoti kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, mažinti oro ir dirvožemio užterštumą.

#### *6 prioritetas*

Pagal Veiksmų programos 6-o prioriteto „Tvaraus transporto, pagrindinių tinklų infrastruktūros skatinimas“ uždavinį „Sumažinti priklausomybę nuo vienintelio energijos importo šaltinio“ planuojama skirti apie 530 mln. Lt paramos vidiniams elektros ir dujų tinklams stiprinti. Šie tinklai yra reikalingi tarpvalstybinių elektros ir dujų jungčių, naikinančių Lietuvos energetinę izoliaciją, pilnavertei integracijai į vidaus rinką. Tai ženkliai dalimi prisidės prie rekomendacijos „Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant tiek elektros energijos, tiek dujų tinklų jungtis su ES šalimis“ įgyvendinimo Lietuvoje.

#### *7 prioritetas*

2014–2020 m. periodu planuojama skirti ženklią ES struktūrinių fondų dalį strategijos „2020 m. Europa“ tikslų ir Tarybos skirtų rekomendacijų užimtumo ir socialinės įtraukties bei skurdo mažinimo srityse. Strategijoje „2020 m. Europa“ nustatytam užimtumo didinimo tikslui siekti planuojama skirti virš 960 mln. Lt ES fondų lėšų pagal 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos 7 prioritete „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“ numatytus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kompetencijos srities uždavinius bei priemones.

#### *8 prioritetas*

Strategijoje „2020 m. Europa“ numatytam skurdo ir socialinės atskirties mažinimui tikslui siekti planuojama skirti beveik 874 mln. Lt ES fondų lėšų pagal 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos veiksmų programos 8 prioritete „Socialinės atskirties didinimas ir parama kovai su skurdu“ numatytus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kompetencijos srities uždavinius bei priemones.

Detalesnė informacija apie užimtumo didinimą ir socialinės atskirties mažinimą pateikiama III dalyje, 3.3 skyriuje, IV dalyje, 4.7 ir 4.8 skyriuose, V dalyje, 5.3.7 skyriuje.

#### *9 prioritetas*

Pagal Veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ uždavinį „Padidinti dirbančių žmogiškųjų išteklių konkurencingumą“ Ūkio ministerija planuoja sukurti ir įdiegti vaučerių sistemą, skirtą SVV subjektų žmogiškųjų išteklių kompetencijų tobulinimo paramai, teikti paramą investuotojų žmogiškųjų išteklių kompetentingumo didinimui ir sektorių kompetencijų ugdymo projektams, taip pat sukurti žmogiškųjų išteklių

paklausos prognozavimo sistemą, kvalifikacijų posistemę ir užtikrinti tyrimų rezultatų sklaidą. Veikloms skiriama apie 368,9 mln. Lt.

Šis prioritetas prisidės prie strategijos „2020 m. Europa“ tikslų mažinti ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos ir didinti jaunimo su aukštuoju išsilavinimu dalį, taip pat apskritai prie mokymosi visą gyvenimą plėtros. Per 720 mln. Lt numatoma skirti švietimo ir mokymo (įskaitant aukštąjį mokslą) infrastruktūros tobulinimui ir jos prieinamumo gerinimui. Beveik 643 mln. Lt bus skirti aukštojo ir lygiaverčio lygmens mokslo kokybei, veiksmingumui ir atvirumui (mobilumo galimybėms) gerinti, kad būtų pritraukta daugiau studentų ir didėtų pažangumas. Beveik 292 mln. Lt bus skirti galimybių mokytis visą gyvenimą didinimui, darbo jėgos įgūdžių ugdymui ir kvalifikacijos kėlimui bei atitiktis darbo rinkos poreikiams gerinimui. Beveik 269 mln. Lt numatoma skirti mokyklos nebaigiančių asmenų skaičiaus mažinimui ir iškritimo prevencijai bei išsilavinimo kokybei užtikrinti.

## **VI. TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS IR SOCIALINIŲ- EKONOMINIŲ PARTNERIŲ ĮTRAUKIMAS**

Apie planuojamą 2014 metų NRD atnaujinimą Ūkio ministerija informavo raštu įvairias interesų grupes atstovaujančias visuomenines organizacijas, socialinius ir ekonominius partnerius (Lietuvos Respublikos Trišalės tarybos sekretoriatas, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos darbo federacija, Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos verslo konfederacija „ICC Lietuva“, Lietuvos bankų asociacija, Asociacija „Investors‘ Forum“, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos studentų sąjunga, Nevyriausybinių organizacijų koalicija (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras), Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos asociacija, Lietuvos energijos konsultantų asociacija) bei pasiūlė teikti savo siūlymus dėl strategijos „2020 m. Europa“ tikslų pasiekimo.

2014 m. Nacionalinės reformų darbotvarkės projektas rengimo metu buvo patalpintas Ūkio ministerijos internetinėje svetainėje, kuriam pastabas galėjo teikti suinteresuoti asmenys ir institucijos. Į gautus pasiūlymus buvo dalinai atsižvelgta.

2014 m. kovo 25 d. Nacionalinės reformų darbotvarkės projektas buvo pristatytas Lietuvos Respublikos Trišalės tarybos (ekonominės socialinės tarybos) posėdyje. Trišalė taryba sudaryta iš LR Vyriausybės, darbdavių ir profesinių sąjungų atstovų. Po pristatymo buvo diskutuojama socialinės politikos ir konkurencingumo didinimo klausimais.

## **VII. 2013 M. NACIONALINĖS REFORMŲ DARBOTVARKĖS ĮGYVENDINIMAS**

Siekiant nustatytų nacionalinių kiekybinių tikslų ir papildomai prisiimtų pakto „Euro plus“ įsipareigojimų bei įgyvendinant Tarybos rekomendacijas Lietuvai, buvo įgyvendinamos struktūrinės reformos, kurių apibendrinimas pateiktas šiame skyriuje, o detali informacija pateikta 2014 m. NRD ir jos 2 ir 3 prieduose EK pasiūlytu formatu.

Struktūrinės reformos buvo įgyvendinamos šiose svarbiausiose srityse: viešųjų finansų, inovacijų ir verslo aplinkos gerinimo, konkurencingumo skatinimo, darbo rinkos, energetikos sektoriaus, valstybės valdomų įmonių, švietimo, pensijų.

Griežta fiskalinė politika padėjo stabilizuoti viešuosius finansus, atkurti ūkio konkurencingumą ir išsaugoti investuotojų pasitikėjimą. Išankstiniais vertinimais, 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo iki 2,1 proc. BVP. Planuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas 2014 m. neviršys 1,9 proc. BVP, o 2015 m. – 0,9 proc. BVP. Reformos, susijusios su viešaisiais finansais, detaliau aprašytos Lietuvos konvergencijos 2014 m. prognozoje.

2013 m. BVP, palyginti su 2012 m., padidėjo 3,3 proc., eksporto augimas buvo vienas sparčiausių Europos Sąjungoje (2013 m. eksporto augimas siekė 6,5 proc. lyginant su 2012 m.).



Aktyvios darbo rinkos priemonės leido stabilizuoti padėtį darbo rinkoje. 2013 m. aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis pasinaudojo 65,5 tūkst. darbo ieškančių asmenų. Nedarbo lygis (15-74 m.) šalyje 2013 m. sumažėjo 1,6 procentinio punkto ir sudarė 11,8 proc. 20-64 metų amžiaus gyventojų, užimtumo lygis per metus padidėjo 1,4 procentinio punkto ir sudarė 69,9 proc. Nors 2013 m. buvo užfiksuotas žymus nedarbo lygio sumažėjimas, tačiau jis dar išlieka pakankamai aukštas. Tolesnis ekonomikos augimas didele dalimi priklausys ne tik nuo Lietuvos sugebėjimo įgyvendinti reikiamas struktūrines reformas, bet ir nuo išorės veiksnių, pirmiausia nuo koordinuotų pastangų užtikrinant Europos Sąjungos ekonomikos atsigavimą.

Nedarbo, ypač jaunimo, mažinimas yra vienas svarbiausių Vyriausybės veiklos prioritetų 2013–2014 metų laikotarpiu. 2013 m. į aktyvios darbo rinkos politikos priemones nusiųsti 12 585 jauni bedarbiai iki 25 m. amžiaus. Jaunuoliai iki 25 m. amžiaus sudarė 67,5 proc. darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės dalyvių bei 31,4 proc. dalyvavusių profesiniame mokyme.

2013 m. buvo tęsiama nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. įgyvendinama priemonė „Parama pirmajam darbui“, finansuojama iš Europos socialinio fondo lėšų. Darbdaviai skatinami įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis.

Jaunimas (iki 29 metų) yra viena iš prioritetinių grupių, turinčių galimybę pasinaudoti finansų inžinerijos priemone „Verslumo skatinimas“, finansuojama iš Europos socialinio fondo lėšų.

Teritorinės darbo biržos nuolat rengia motyvacinius seminarus socialiai pažeidžiamam, nekvalifikuotam, nemotyvuotam jaunimui, siekiant padidinti jų galimybes įsitvirtinti ir lygiaverčiai konkuruoti darbo rinkoje. 2013 m. vyko 518 motyvacinių seminarų, kuriuose dalyvavo 4,4 tūkst. asmenų.

Ilgamečių pastangų rezultatas – Lietuva pirmą kartą pakilo į antrą vietą ES pagal asmenų su aukštuoju išsilavinimu dalį. Kompleksiškai peržiūrėtas studijų programų skaičius, struktūra ir kokybė. Doktorantūros absolventų skaičius tūkstančiui 25-34 m. gyventojų buvo 3,03 (planuota 1,05) – sustiprėjo mokslinis potencialas.

Siekiant aukštojo mokslo konkurencingumo vertinta aukštųjų mokyklų kokybė. Teigiamai įvertinti 3 universitetai, 5 kolegijos, neigiamai – 3 universitetai ir 1 kolegija. Padidinta į dalines studijas užsienyje pagal Erasmus programą išvykusių studentų dalis nuo 3 iki 3,3 proc. Pradėtos įgyvendinti 4 naujos jungtinių studijų programos, iš viso finansuota 18 jungtinių studijų programų parengimas ir įgyvendinimas.

Pagal Europos Sąjungos Trečiojo energetikos paketo nuostatas įgyvendinama elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių pertvarka. Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarka atlikta įgyvendinant perdavimo veiklos atskyrimo nuo skirstymo, tiekimo ir gamybos veiklos principą. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 2013 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu konstatavo, kad AB LITGRID perdavimo veiklos atskyrimas atitinka Elektros energetikos direktyvos, Elektros energetikos įstatymo nuostatas ir bendrovė gali būti paskirta perdavimo sistemos operatoriumi. Trečiojo energetikos paketo įgyvendinimas dujų sektoriuje vyksta pagal grafiką. perdavimo veiklos ir kontrolės atskyrimui pasirinkta reorganizavimo procedūra. 2013 m. birželio 11 d. pradėtas gamtinių dujų perdavimo veiklos atskyrimas nuo AB „Lietuvos dujos“. Gamtinių dujų perdavimo veiklai vykdyti įkurta nauja AB „Amber Grid“, kuri 2013 m. rugpjūčio 1 d. tapo gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriumi.

Vykdoma Valstybės valdomų įmonių pertvarka, kurios dėka šių įmonių veikla tapo skaidresnė ir efektyvesnė, rezultatai geresni – VVI pardavimo pajamos per 2013 m. siekė 7,5 mlrd. litų, arba 3,1 proc. daugiau nei prieš metus.

2013 m. įgyvendintos paskutinės valstybės valdomų įmonių pertvarkos programos priemonės. Vyriausybės nutarimu nustatyta prievolė VVI kartu su metinių finansinių ataskaitų rinkiniu teikti valstybei atstovaujanciesiems institucijai informaciją apie jų vykdomus specialiuosius įpareigojimus:

finansinę informaciją apie sąnaudas, pelną, investicijas, turtą, priskirtą specialiesiems įpareigojimams vykdyti. Tai leis geriau įvertinti valstybės valdomų įmonių veiklos specifiką, aiškiai išskirti kiekvienos valstybės valdomos įmonės vykdomus specialiuosius įpareigojimus, jų įtaką valstybės valdomos įmonės veiklos rodikliams, šių įpareigojimų apimtį.

Vyriausybė Seimui pateikė Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo pakeitimo projektą. Siūlomais pakeitimais siekiama padidinti šių įmonių valdybų kompetencijas, nepriklausomumą ir motyvaciją.

Pasaulio ekonomikos forumo 2013–2014 m. konkurencingumo ataskaitoje Lietuva užėmė 48 vietą tarp 148 pasaulio valstybių.

Vyriausybė kryptingai gerino verslo sąlygas, 2013 m. spalio 29 d. paskelbtame Pasaulio banko tyrime „Doing Business 2014“, vertinančiame verslo sąlygas 189 pasaulio valstybėse, Lietuva iš 27 vietos pakilo į 17 vietą. Lyginant su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis Lietuva užima 6 vietą.

Pagal 2014 m. paskelbtos Inovacijų sąjungos švieslentės (*angl. „Innovation Union Scoreboard 2013“*) rodiklius, Lietuvos suminis inovatyvumo indeksas 2013 m. siekė 0,289 (2012 m. – 0,280). Lietuva, kartu su Italija, Ispanija, Portugalija, Čekija, Graikija, Slovakija, Vengrija, Kroatija, Lenkija ir Malta, priklauso nuosaikių novatorių grupei (*angl. moderate innovators*).

Verslo sąlygų gerinimo srityje naujoms verslo reglamentavimo nuostatoms taikoma dviejų datų taisyklė. Įgyvendinant verslą prižiūrinčių institucijų reformą, 46 priežiūros institucijos pasirašė deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“, kontrolė grindžiama rizikos vertinimu, kontrolės supaprastinimui rengiami ir taikomi 116 kontroliniai klausimynai (40 sričių), vis daugiau dėmesio skiriama konsultacinei pagalbai. Sukurtos galimybės steigti įmones internetu iš esmės sutrumpinant įmonės steigimo trukmę.

Siekiant viešųjų pirkimų sistemos skaidrumo, efektyvumo ir centralizuotų viešųjų pirkimų plėtros, 2012 m. lapkričio 9 d. buvo įsteigta viešoji įstaiga CPO LT, kuriai nuo 2013 m. sausio 1 d. suteikta teisė atlikti centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas nacionaliniu lygmeniu. Pažymėtina, kad centralizuoti viešieji pirkimai Lietuvoje vykdomi ne tik per centrinę perkančiąją organizaciją, bet ir žinybiniu mastu (Vidaus reikalų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Valstybinė ligonių kasa ir kt.). Bendra centralizuotų viešųjų pirkimų vertė 2013 m. preliminariai sudarė 9,7 proc. bendros viešųjų pirkimų vertės.

Lietuva daug dėmesio skiria elektroninių viešųjų pirkimų plėtrai, įskaitant elektroninių viešųjų pirkimų sąskaitų klausimus. Pastaraisiais metais pasiekta nemaža pažanga dėl elektroninių viešųjų pirkimų procedūrų. Elektroninių viešųjų pirkimų apimtys siekia apie 90 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės.

2013 m. priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,5 mln. Lt. Įskaičiuojant visas įgyvendintas administracinės naštos mažinimo priemones nuo 2009 m., administracinės naštos sumažėjimas siekia 4 mln. Lt. Pilna apimtimi įgyvendinus visus administracinės naštos mažinimo veiksmus, kuriems pritarta Vyriausybėje 2012 m. vasario 13 d., administracinė našta ūkio subjektams sumažėtų ~25 proc. (iš siekiamų įgyvendinti 30 proc.).

Skatinant verslo plėtrą, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų priėjimą prie finansavimo šaltinių, pradėtos taikyti naujos priemonės: pirmųjų metų verslo krepšeliai, smulkių ir vidutinių įmonių finansavimas iš rizikos kapitalo fondų, klasterizacijos skatinimo priemonės, priemonės skirtos MTEP ir inovacijoms skatinti (inovaciniai čekiai, slėnių infrastruktūros stiprinimas), toliau įgyvendinamos priemonės, skirtos užsienio investicijoms pritraukti.

**1 priedas. Dabartiniai ir 2015, 2020 metais planuojami nacionaliniai kiekybiniai rodikliai**

Rodiklis	Esama situacija	2015 metais	2020 metais	ES tikslas 2020 metais
<b>Pažangus ekonomikos augimas</b>				
Investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, BVP procentais	0,90 *	1,25	1,9	3
18–24 metų asmenų, įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių, grupė, procentais	6,3 **	ne daugiau kaip 9	ne daugiau kaip 9	10
30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, grupė, procentais	51,3 **	48,7	48,7	40
<b>Tvarus ekonomikos augimas</b>				
Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas, procentais	21,7 *	22	23	20
Sutaupyta galutinės energijos kiekis, GWh	1 602 *	2 600	8 606	20 %
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimų pokytis nuo 2005 metų lygio (procentais ir mln. tonų CO <sub>2</sub> ekvivalentu) ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose	- 0,9 * 15,86 mln. tonų	+14,7 13,65 mln. tonų	ne daugiau kaip +15 (pagal naujus perskaičiavimus 2013 m. spalio mėn. Komisijos įgyvendinamajame sprendime 2013/634/ES +5,5) 15,46 mln. tonų	sumažinti 20%
<b>Integracinis ekonomikos augimas</b>				
20–64 metų gyventojų užimtumo lygis, procentais	69,9 **	69	72,8	75
Gyventojai, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį, tūkstančiais	975 *	928	814	sumažinti 20%

\* - 2012 metais

\*\* - 2013 metais

## 2 priedas. Rekomendacijų Lietuvai ir pagrindinių NRD numatytų struktūrinių reformų įvertinimas

1 lentelė. Priemonės ir jų poveikis (kokybiniai rodikliai)											
Informacija apie įgyvendintas ir planuojamas įgyvendinti priemones											
Rekomendacija Nr. (1)	Rekomendacijos sub-kategorija (2)	Priemonės (3)	Pagrindinių priemonių, tiesiogiai susijusių su rekomendacijomis ir jų įgyvendinimu, aprašymas					Strategijos „2020m. Europa“ tikslai	Iššūkiai/ Rizikos	Poveikis biudžetui	Kokybiniai rodikliai
			Pagrindiniai politiniai tikslai ir ryšys su Rekomendacija (4)	Priemonės aprašymas (5)	Teisiniai/ Administraciniai instrumentai (6)	Per paskutinius 12 mėn. pasiekta pažanga (datos) (7)	Numatomi tolimesni veiksmai (8)	Priemonės įtaka strategijos „2020 Europa“ tikslų pasiekimui (9)	Specifiniai iššūkiai / rizikos susijusios su priemonių įgyvendinimu (10)	Bendras ir metinis valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų pokytis (mln. LT) ES fondų lėšos (šaltinis ir suma) (11)	Numatomas kokybinis poveikis ir įgyvendinimo laikotarpis (12)
1 Rekomendacija: Viešieji finansai, perviršinio deficito ištaisymas	a) <i>Pirmenybę teikti ekonomikos augimą skatinančioms išlaidoms</i>	Priemonė 1: Ekonomikos augimą skatinančių išlaidų didinimas	Viešųjų finansų tvarumo užtikrinimas ateityje	2014 m. biudžete numatyta, kad išlaidos investicijoms bus 0,2 p. p. BVP didesnės nei 2013 m, taip pat numatyta 0,4 p. p. BVP padidinti valstybės garantijas investiciniams projektams.	2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas						
	b) <i>Užtikrinti ekonomikos augimui palankių fiskalinių konsolidavimą ir įgyvendinti, kaip planuota, biudžeto strategiją.</i>	Priemonė 1: Laikytis Fiskalinės drausmės įstatymo (FDĮ) reikalavimų ribojančių išlaidų augimą.	Siekti, kad 2015–2017 metais valdžios sektoriaus balanso rodiklis gerėtų apie vieną procentinį punktą BVP kaset,				Griežtai laikytis FDĮ; Atsižvelgti į Stabilitumo ir augimo pakto įpareigojimą vidutiniu laikotarpiu siekti subalansuoto valdžios sektoriaus.			Kad 2014 m. valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 1,9 proc. BVP, valstybės biudžeto asignavimai be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, palyginti su 2013	

<p><i>vykdant struktūrinio koregavimo priemones, kurios leis Lietuvai pasiekti vidutinės trukmės laikotarpio tikslą.</i></p>		<p>kaip numatyta Fiskalinės drausmės įstatyme, ir 2017 metais pasiektų 1,1 procento BVP perteklių.</p>							<p>m., padidėjo 711 mln. Lt (iš kurių įgyvendinant Konstitucinio Teismo 2013-07-01 nutarimą atkuriamai darbo užmokesčio daliai ir susijusioms įmokoms bei kitoms išmokoms mokėti – 235,6 mln. Lt; valstybinėms pensijoms, šalpos ir kitoms socialinės paramos išmokoms atkurti – 110 mln. Lt; skatinamosioms įmokoms į pensijų kaupimo fondus mokėti – 90 mln. Lt). ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos sumažėjo 113,9 mln. Lt.</p>	
<p><i>c) Peržiūrėti mokesčių sistemą ir apsvarstyti galimybę padidinti tuos mokesčius, kurie mažiausiai kenkia ekonomikos augimui, kaip antai periodinius turto ir aplinkos mokesčius, be kita ko, įvesti automobilių mokesčius, kartu toliau</i></p>	<p>Priemonė 1: Su aplinkos apsauga susiję mokesčiai</p>	<p>Didinti aplinkos apsaugą skatinančius mokesčius, atitinkamai mažinant kitų rūšių mokesčius</p>		<p>Parengtas mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimas ir pateiktas Seimui dėl sąvartyno mokesčio nustatymo, kuris įsigalios nuo 2016 m.</p>	<p>2013 m. išanalizuota mokesčių sistema ir galimybės didinti aplinkos apsaugą skatinančius mokesčius, atitinkamai mažinant kitų rūšių mokesčius. Identifikuoti mokesčiai, skatinantys aplinkos apsaugą. Parengta išvada dėl Eurostato duomenų apie</p>	<p>2014 m. bus aiškinamasi dėl teisingos metodikos taikymo vertinant aplinkosauginius mokesčius.</p>				

	<i>gerinant mokestinių prievolių vykdymą.</i>					Lietuvos aplinkosauginių mokesčius, jų apskaičiavimo dydžius. Nustatyta, kad prie aplinkosauginių mokesčių nepriskaičiuojami mokesčiai už valstybinius gamtos išteklius, naftą ir nukirstą medieną. Šių mokesčių nepriskaičiavimas prie kitų aplinkosauginių mokesčių lemia, kad Lietuva pagal Eurostato statistikos duomenis priskiriama prie vienos iš mažiausių aplinkosauginių mokesčius turinčios šalies. 2013 m. atlikta analizė apie naftos ir dujų mokesčio tarifų dydžius.					
	Priemonė 2: Mokesčių administravimo gerinimas	Mokestinių prievolių vykdymo gerinimas	Siekiant toliau gerinti mokestinių prievolių vykdymą 2014 metams numatyti 0,2 procento BVP mokesčių administravimo gerinimo užduotį.				Komisijos valstybės ekonominės bei finansinės kontrolės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui koordinuoti 2014 metų uždavinių ir priemonių, kontroliuojant šešėlinės ekonomikos reiškinius,				

							vykdymas; taip pat VMI strategijos vykdymas skatinant mokesčių mokėtojų mokesčių prievolių vykdymą ir mokesčių surinkimo užtikrinimą.				
	Priemonė 3: Padidinti akcizai	Padidinti mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančius mokesčius	Padidinti akcizai cigaretėms, cigarams ir cigarilėms; etilo alkoholiui ir kitiems alkoholiniams gėrimams		Akcizų tarifai cigaretėms bei cigarams ir cigarilėms nuo 2014 m. kovo 1 d.; etilo alkoholiui ir visiems alkoholiniams gėrimams nuo 2014 m. balandžio 1 d.					Dėl padidinto akcizų tarifo cigaretėms, cigarams ir cigarilėms, poveikis pajamoms (+21 mln. Lt) dėl padidinto akcizų tarifo alkoholio produktams, poveikis pajamoms (+28 mln. Lt)	
	Priemonė 4: Protokolo dėl neteisėtos prekybos tabako gaminiiais panaikinimo ratifikavimas	Mokesčių prievolių vykdymo gerinimas	Inicijuotas prisijungimas prie tarptautinių dokumentų, stiprinančių kovą su nelegalia prekyba tabako gaminiiais ir jų kontrabanda		2013 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 1K-1680 „Dėl teikimo Seimui ratifikuoti Protokolą dėl neteisėtos prekybos tabako gaminiiais panaikinimo“ Seimui buvo pateiktas ratifikuoti 2012 m. lapkričio 12 d. Seule priimtas Protokolas dėl neteisėtos prekybos tabako gaminiiais panaikinimo.						

		Priemonė 5: Prisijungimas prie Konvencijos dėl savitarpio administracinės pagalbos	Mokestinių prievolių vykdymo gerinimas	Priimti teisės aktai, reikalingi prisijungti prie Konvencijos dėl savitarpio administracinės pagalbos mokesčių srityje.		2013 m. lapkričio 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Konvencijos dėl savitarpio administracinės pagalbos mokesčių srityje ir Protokolo, kurio iš dalies pakeičiama Konvencija dėl savitarpio administracinės pagalbos mokesčių srityje, ratifikavimo Nr. XII-597.				
		Priemonė 6: Perėjimas prie žemės apmokestinimo nuo žemės rinkos vertės.	Padidinti mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančius mokesčius.	2013 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos žemės mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymas, pagal kurį pakeista žemės mokesčio apskaičiavimo tvarka – mokestis skaičiuojamas ne nuo nominalios, o nuo žemės vidutinės rinkos vertės.	2011 m. gruodžio 21 d. Lietuvos Respublikos žemės mokesčio įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI- 1829.	Žemės mokestis, už žemės sklypus, kurių vertė, lyginant su verte, taikyta skaičiuojant žemės mokestį už 2012 metus, padidėjo, už 2014 metus skaičiuojamas nuo 20 proc. didesnės žemės vertės nei už 2013 metus.	Žemės mokestis, už žemės sklypus, kurių vertė, lyginant su verte, taikyta skaičiuojant žemės mokestį už 2012 metus, padidėjo, už 2015 metus bus skaičiuojamas nuo 20 proc. didesnės žemės vertės nei už 2014 metus.			Poveikis nacionalinio biudžeto pajamoms iš esmės priklauso nuo atskirų savivaldybių mokesčio tarifų politikos. 2013 m. lyginant su 2012 m. surinkta 8 proc.(4,6 mln. Lt) daugiau pajamų iš žemės mokesčio.
<b>2 Rekomendacija: Priimti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų reformos</b>	a) Priimti ir įgyvendinti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos	Priemonė 1 Visapusiška pensijų reforma	Išlaikyti adekvačias pensininkų pajamas, kartu užtikrinant pensijų sistemos finansinį tvarumą.	Įgyvendinta pensijų kaupimo sistemos pertvarka, ateityje leis užtikrinti pensijų pakankumą.	2011 m. gegužės 24 d. Seimo nutarimu patvirtintos Socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairės; 2011 m. birželio 8 d. Vyriausybės nutarimu patvirtintas Gairių įgyvendinimo	2012 m. atliktas mokslinis tyrimas, kurio rezultatas – pateiktos konkrečios rekomendacijos dėl pensijų reformos įgyvendinimo krypčių.	Laikantis Vyriausybės patvirtinto plano, 2015 m. rengiami teisės aktų projektai, reikalingi nacionalinei pensijai įdiegti, labiau susieti socialinio draudimo išmokų dydį su			Įtaka valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui ir valstybės biudžetui bus įvertinta, apsisprendus dėl konkretaus nacionalinės pensijos diegimo modelio.



					priemonių planas.		asmens įmokomis; nustatyti aiškia, objektyviais kriterijais pagrįstą pensijų indeksavimo tvarką.				
	b) Nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles	Priemonė 1 Teisės aktų pakeitimai					Teisės aktų dėl valstybinių pensijų sistemos reformos bei socialinio draudimo pensijų skaičiavimo būdo pakeitimo rengimas (parengimo terminą žr. punkte a.)				
	c) Pagerinti papildomo kaupimo sistemas	Priemonė 1 Pagerinti pensijų kaupimą	Užtikrinti pensijų pakankamumą	Nustatyta nauja pensijų kaupimo finansavimo tvarka (žiūrėti 1 lentelę Pensijų kaupimo įmokos)	2012 m. lapkričio 13 d. priimtas Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimas 2012 m. lapkričio 14 d.: Pensijų sistemos reformos įstatymo pakeitimo įstatymas.	Įgyvendinimo pradžia 2013 m. Priemonė įvykdyta.				Lėšų poreikis 2014 m. – 90 mln. Lt.	
	d) Pensijų reformą pagrįsti priemonėmis, kuriomis didinamos vyresnio amžiaus žmonių galimybės įsidarbinti	Priemonė 1. Įgyvendinti projektus, kuriais būtų padedama įsidarbinti vyresnio amžiaus asmenims.	Pensijų reformą pagrįsti priemonėmis, kuriomis didinamos vyresnio amžiaus žmonių galimybės	Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos šeimos gerovės srityje įgyvendinimo 2014–2015 m. veiksmų planas.	2014 m. pradėtas naujas Lietuvos darbo biržos įgyvendinamas projektas „Išlik darbo rinkoje“, kurio viena tikslinių grupių – vyresnio amžiaus asmenys. Numatoma, jog projekto veiklose (įdarbinime subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir darbo rotacijoje) dalyvaus 6,3 tūkst. vyresnių kaip 50 metų darbingo amžiaus bedarbių.	Teritorinėse darbo biržose vyko verslo pradmenų mokymai ir konsultacijos apie individualios veiklos galimybes (dalyvavo apie 7,7 tūkst. vyresnio amžiaus asmenų), sveikatos srityje buvo vykdomos programos padedančios tiksliau diagnozuoti			Visuomenėje nepakankamai suvokiamas aktualumas		Projekto vertė – 81,2 mln. Lt

						vyresnio amžiaus žmonėms lėtines neužkrečiamąsias ligas ir gerinti jų gydymą (širdies ir kraujagyslių ligų patologijos, atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio ir kt.), buvo remiama vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių organizacijų veikla ir kt.					
Darbo rinka, spręsti didelio nedarbo, visų pirma jaunimo, problemą  3 Rekomendacija:	a) Spręsti didelio žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikio nedarbo lygio problemą	Priemonė 1: „Pagalba įsidarbinant“	Skatinti ir spartinti ilgalaikių bedarbių ir bedarbių, kuriems gresia ilgalaikis nedarbas, ypač socialiai pažeidžiamų, sugrįžimą ir įsitvirtinimą darbo rinkoje	Įgyvendinant projektą vykdoma darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įdarbinimo subsidijuojant veikla	Administracinė programa	2013 m. II pusm. darbo įgūdžių įgijimo rėmimo veikloje dalyvavo – 1235 asmenys, įdarbinant subsidijuojant – 3503 asmenys. Priemonėms panaudota 7,34 mln. Lt.	ESF projektas įgyvendinamas iki 2014 m. rugsėjo 30 d.			31,5 mln. Lt. Valstybės biudžetas (Užimtumo fondas) ir ESF	Projekto įgyvendinimo metu 2013–2014 m. darbo įgūdžių įgijimo rėmimo veikloje dalyvaus – 1 500 ir įdarbinimo subsidijuojant veikloje – 4 950 asmenų  Numatoma, jog įgyvendinant Užimtumo didinimo 2014–2020 m. plėtros programą, kurioje numatytos priemonės siejasi ir su 3 rekomendacijos įgyvendinimu, užimtumo lygis (20-64 m.) amžiaus grupėje 2016 m. pasieks 70,7 proc. Šios programos Tarpinstituciniame veiklos plane planuojama, jog užimtųjų (15-64 metų) skaičius 2014 m.
		Priemonė 2: Žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatymas	Priartinanti bedarbius, ypač žemos kvalifikacijos, prie darbo rinkos, prisidedanti prie jų užimtumo stiprinimo.	Remiantis įstatymo nuostatomis asmenys gali teikti laikinas arba vienkartinės žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas, kurioms teikti nereikalingi specialūs įgūdžiai, kvalifikacija,	Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatymas.	2013 m. II-IV ketvirtį buvo parduotos 3015 žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų kvitų knygelės; 3946 draudėjai paslaugas, teikiamas pagal paslaugų kvitą; 22905 asmenys teikė žemės	2014 m. bus vykdoma teisinio reguliavimo stebėseną.				

			leidimai, pažymėjimai, mokymai ar kursai. Teikiantys šias paslaugas asmenys, jei jie yra registruoti teritorinėse darbo biržose, išsaugo savo turimą statusą		ūkio ir miškininkystės paslaugas pagal žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų kvitą.					padidės, palyginti su 2012 metais (1 247 tūkst.), 4,4 proc. Prognozuojama, jog metinis nedarbo lygis (15-74 m.) amžiaus sumažės 1,3 procentinio punkto iki 10,5 proc.
b) Nukreipti išteklius į aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir gerinti jų veiksmingumą.	Priemonė 1: ADRP priemonių efektyvumo vertinimo metodika	Vykdyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių efektyvumo vertinimą.	ADRP efektyvumą apibrėžia integracijos į darbo rinką, tiesioginės naudos, netiesioginės naudos, registracijos darbo biržoje, rentabilumo rodikliai.		Vadovaudamasi šia metodika valstybinė užimtumo tarnyba (darbo birža) 2013 metais vykdo aktyvios darbo rinkos politikos priemonių efektyvumo vertinimą.	Metodika įdiegta 2013 m.				
	Priemonė 2: Bendradarbiavimo su darbdaviais tvarkos aprašas.	Padidinti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių dalyvių įsadarbinimo lygį	Aprašas reglamentuoja darbo su darbdaviais organizavimą teritorinėje darbo biržoje.	2013 m. birželio 18 d. Lietuvos darbo biržos (LDB) direktoriaus įsakymas Nr. V-322.	2013 m. parengtas.					
	Priemonė 3: Valstybinės užimtumo tarnybos (darbo biržos) priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo bei vertinimo tvarkos aprašas.	Užtikrinti, jog lėšos darbo vietų steigimui bei įdarbinimo kaštams kompensuoti, būtų panaudojamos veiksmingai ir efektyviai	Aprašas reglamentuoja priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo tvarką, nustato rodiklius ir jų skaičiavimo metodus.	2013 m. spalio 31 d LDB direktoriaus įsakymas Nr. V-605.	2013 m. parengtas.					
c) Didinti jaunimo galimybes įsadarbinti, pavyzdžiui, pagal	Priemonė 1: „Parama pirmajam darbui“	Didinti jaunimo užimtumą, sudarant darbdaviams	Darbdaviai skatinami įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsadarbinusių, dar	Administracinė programa	Iki 2013 m. gruodžio 31 d. išmokėta 10 mln. Lt už 9062 įdarbintus jaunuolius,	Priemonė įgyvendinama				32 mln. Lt ESF lėšos

jaunimo garantijų programą.		papildomas finansines paskatas įdarbinti jaunimą.	nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis.		paremta 1714 įmonių.					
	Priemonė 2: „Jaunimo užimtumo didinimas“.	Skatinti jaunimo užimtumą. Turintiems kvalifikaciją įgyti trūkstamų darbo įgūdžių tiesiogiai darbo vietoje.	Įgyvendinant projektą vykdoma darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir įdarbinimo subsidijuojant veikla.	Administracinė programa	Projektas baigtas įgyvendinti 2013 m. gruodžio 1 d. Į projekto veiklas buvo įtraukti 6600 jauni iki 29 metų asmenys. 86 proc. įsidarbino per 6 mėnesius po dalyvavimo programoje.				20 mln. Lt ESF lėšos (per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. iki 2013 m. lapkričio 30 d.).	
	Priemonė 3: „Verslumo skatinimo“ priemonė	Skatinti verslumą ir savarankišką užimtumą bei naujų darbo vietų kūrimą. Taip pat siekiama prisidėti prie nedarbo mažinimo.	Finansų inžinerijos priemonė „Verslumo skatinimas“ – paskolų (mikrokreditų) teikimas iš Verslumo skatinimo fondo savam verslui pradėti ir dalinis paskolų palūkanų kompensavimas.	Administracinė programa	Jaunimas iki 29 metų yra viena iš prioritetinių grupių, turinčių galimybę pasinaudoti priemone, finansuojama iš Verslumo skatinimo fondo. Jos įgyvendinimas derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, 2013 m. dalyvavo 266 jauni asmenys, išduotos 88 paskolos jaunimui 130 naujų darbo vietų.	Projektas įgyvendinamas			50 mln. Lt ESF lėšos	
	Priemonė 4: Motyvaciniai seminarai socialiai pažeidžiamam, ne kvalifikuotam, nemotyvuotam	Siekiami padidinti socialiai pažeidžiamam, ne kvalifikuotam, nemotyvuotam	Motyvacinius seminarus rengia teritorinės darbo biržos.		2013 metais vyko 518 motyvacinių seminarų, kuriuose dalyvavo 4,4 tūkst. asmenų.	Nuo 2013 metų spalio 1 d. jaunimo motyvavimui ir aktyvinimui bei individualaus darbo su				

		jaunimui	nemotyvuoto jaunimo galimybes įsitvirtinti ir lygiaverčiai konkuruoti darbo rinkoje.			Apie 480 jaunuolių nebuvo registruoti darbo biržoje, bet priklausė socialinės rizikos grupei, todėl buvo įtraukti, siekiant suteikti efektyvią pagalbą. 63,7 proc. dalyvavusių vėliau įsidarbino, dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse ar kitose programose (2012 metais – 63,0 proc.). Pagal motyvacinių seminarų programą „Aš galiu“ per 2013 metų IV ketvirtį įvyko 98 užsiėmimai, kuriuose dalyvavo per 700 jaunuolių.	jaunimo tobulinimui įdiegta nauja intervencinė priemonė nemotyvuotam ir nekvalifikuotam jaunimui: konsultavimas grupėms „Aš galiu“ (pakeitė motyvacinių seminarų programą).				
		Priemonė 5: Nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa.	Sudaryti sąlygas dalyvauti savanoriškoje veikloje ir įgyti asmeninių, socialinių, profesinių kompetencijų ir darbo patirties, tam, kad galėtų taip padedant jiems	Per 18 mėnesių programos įgyvendinimo laikotarpį 200 priimančių viešųjų organizacijų priims iki 6 savanorių 3-6 mėnesių laikotarpiui. Dalyviai įgis kompetencijų, reikalingų labiau sąmoningai ir savarankiškai organizuoti		2013 m. pradėta įgyvendinti				2,04 mln. Lt	

			pasirinkti profesiją, reintegruoti s į formaliojo švietimo sistemą ar pasirengti įsilieti į darbo rinką.	asmeninį gyvenimą, taip pat tų kompetencijų, kurių dažniausiai reikalauja darbdaviai bei konkretaus darbo konkrečioje organizacijoje ar įstaigoje patirties.							
	Priemonė 6: Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa	Siekama paskatinti socialiai pažeidžiamus jaunos žmones įsitraukti į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą	Tikslinė grupė – 16–25 metų asmenys, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Numatoma išplėsti Jaunimo darbo centrų paslaugų spektrą socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugų organizavimu darbo biržoje registruotiems ir neregistruotiems jaunuoliams. Darbuotojams bus suteiktos dirbti su jaunimu reikalingos kompetencijos priemonės, mobilumo galimybės.	Programa patvirtinta Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. A1-169.	Pagal programą 2013 m. pabaigoje pradėtas projektas „Pasitikėk savimi“.	Į projektą planuojama įtraukti 2 tūkst. jaunuolių				4 mln. Lt.	
	Priemonė 7: Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas.	Jaunimo nedarbo problemos sprendimas ir jaunimo užimtumo skatinimas	Užtikrinti, kad visi jaunuoliai iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis,	Planas patvirtintas 2013 m. gruodžio 16 d. socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-692.	Jaunimo garantijų įgyvendinimo planas 2013 m. gruodžio 18 d. pateiktas Europos Komisijai.						

				įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atlikti praktiką arba stažuotę.							
d) Gerinti gamybinės praktikos schemų vykdymą ir jų veiksmingumą	Priemonė 1: Užimtumo rėmimo įstatymo pakeitimai	Tobulinti profesinio mokymo sistemą, įtraukiant naują aktyvios darbo rinkos politikos priemonę, skirtą jaunimui – darbo įgūdžių įgijimą pagal dvišales darbo įgūdžių įgijimo sutartis.	Užimtumo rėmimo įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama įteisinti darbo įgūdžių įgijimą pagal dvišales sutartis, kuomet nėra sudaroma darbo sutartis ir nėra mokamas atlyginimas, o dalyviui nebūtina kvalifikacija, yra parengti ir pateikti Seimui.	Įstatymo pakeitimas.	2013 m. pabaigoje Seimui pateikti Užimtumo rėmimo įstatymo pakeitimų projektai: 1) Parengtas Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos (numatyta, kad dalyviai draudžiami sveikatos bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu valstybės lėšomis). 2) Parengtas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (draudimo nenumatoma).						
	Priemonė 2: Pameistrystės mokymo formų plėtojimas	Apmokyti asmenis ir parengti rekomendacijas dėl pameistrystės mokymo formos taikymo.	Projekto vykdytojas – Viešoji įstaiga Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras.							2,5 mln. Lt	201–2014 m. bus apmokyta 900 asmenų ir parengtos rekomendacijos dėl pameistrystės mokymo formos taikymo.

		Priemonė 3: Praktikos organizavimo sistemos vadybos ir ekonomikos programų studentams kūrimas.	Siekiami spręsti specialistų rengimo problemas	Sukurtos praktikų organizavimo priemonės padės įmonėms, studentams ir universitetams efektyviai vykdyti praktikas: įmonėms – rasti tinkamus praktikantus ir parinkti jiems užduotis, studentams – susirasti naudingos praktikos vietas, universitetams – administruoti praktikų procesą. Parengti detalūs įvairių sričių specialistų praktikų planai, vieninga ataskaitų rengimo, vertinimo dokumentacija, praktikantų adaptavimo knyga ir kt.	Lietuvos verslo darbdavių konfederacija	Atlikus universitetų ir įmonių atstovų bei studentų poreikių tyrimą, parengta praktikos organizavimo sistema, sukurtas tinklalapis <a href="http://www.gerapraktika.lt">www.gerapraktika.lt</a> , planuojami įmonių ir universitetų darbuotojų mokymai.	Kuriama praktikas organizuojančių įmonių sertifikavimo sistema, kuri darbdaviams padės siekti kokybiško praktikų įgyvendinimo, o studentams – pasirinkti tinkamą praktikos vietą				
e) Spręsti nuolatinės specialistų paklausos ir pasiūlos neatitikties problemą	Priemonė 1: Specialistų kvalifikacijų žemėlapis	Siekiant nustatyti specialistų poreikį, jų perspektyvas darbo rinkoje ir išsiaiškinti, kurias studijų ir mokymo programas baigusieji yra reikalingiausi. Kvalifikacijų žemėlapiui neprireiks kurti naujos	Kvalifikacijų žemėlapiorezultatai bus naudojami priimant sprendimus dėl švietimo, žmogiškųjų išteklių plėtros ir darbo rinkos politikos formavimo.	Specialistų kvalifikacijų žemėlapi rengia Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Ūkio ministerija.	Nuo 2013 m. lapkričio 1 d. pradėti kaupti duomenys apie darbuotojų profesijas. Darbdaviai priimdami į darbą darbuotojus privalo pateikti duomenis apie darbuotojų profesijas. Profesijos kodavimui taikomas Ūkio ministerijos parengtas Lietuvos profesijų	Surinkta informacija bus naudojama rengiant Specialistų kvalifikacijų žemėlapi. Nuasmeninti kvalifikacijų žemėlapio duomenys bus prieinami suinteresuotoms valstybinėms institucijoms bei ekspertinėms institucijoms, o apibendrinta informacija bus naudinga stojantiems,				Specialistų kvalifikacijų žemėlapio duomenys leis stebėti absolventų karjerą, įsidarbinamumą ir remiantis šiais duomenimis priimti sprendimus dėl švietimo, žmogiškųjų išteklių plėtros ir darbo rinkos politikos formavimo.	



			duomenų rinkimo sistemos, o bus naudojami jau esančios informacinės sistemos.			klasifikatorius. Šiam tikslui numatytas 4 mėnesių laikotarpis, t.y. iki 2014 m. kovo 1 d.	darbdaviams, švietimo įstaigoms ir kitoms suinteresuotoms grupėms.				
	f) Konsultuojantis su socialiniais partneriais peržiūrėti darbo teisės aktų tinkamumą, kiek tai susiję su lanksčiomis sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka.	Priemonė 1: darbo kodekso pakeitimai	Darbo santykių lankstumo didinimas	Konsultuojantis su socialiniais partneriais atlikta darbo teisės aktų nuostatų, susijusių su lanksčiomis darbo sutarčių sąlygomis, atleidimo nuostatomis ir lanksčia darbo laiko tvarka, peržiūra bei parengti teisės aktų pakeitimo projektai.	Įstatymo pakeitimas	Pritarta Darbo kodekso pakeitimo ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo įstatymų projektams ir jie pateikti Seimui.					
4 Rekomendacija: Darbo rinka, didinti paskatas dirbti ir socialinės paramos sistemos reformą geriau susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis	a) Įgyvendinti konkrečias tikslines priemones, skirtas skurdui ir socialinei atskirčiai mažinti	Priemonė 1: Mokestinės naštos mažiau uždirbantiems mažinimas	Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas	Priimtas Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas, kuriuo padidinamas neapmokestinamas pajamų dydis; padidintas už pirmą vaiką taikomas papildomas neapmokestinamas pajamų dydis		Nuo 2014 m. pradėti taikyti Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimai	Vykdoma stebėseną	Prisideda prie nustatyto nacionalinio tikslo - 2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką / materialinius nepriteklus / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.	Nenumatyta	170 mln. Lt per metus (tiek valstybės biudžetas praranda pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio).	Minimalų darbo užmokestį gaunančių darbuotojų pajamos padidėjo 2,5 procento. Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nustatyto NPD ir PNPD padidinimas turės teigiamą įtaką socialinei aplinkai, nes papildomas pajamas asmenys galės nukreipti prekių ir paslaugų įsigijimui.
	b) Didinti paskatas dirbti ir socialinės paramos sistemos reformą	Priemonė 1: Aktyvumą skatinančios priemonės	Integruoti socialinių pašalpų gavėjus į darbo rinką bei padidinti socialinės	Tobulinamas papildomos socialinės pašalpos mokėjimo teisinis reguliavimas numatant, kad	2013 m. gegužės 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos pinigines socialinės paramos	2013 m. birželio 1 d. įsigaliojo Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams	2014 m. vykdoma stebėseną.				2012 m. nedarbo socialinio draudimo išmokų ir socialinės pašalpos gavėjai sudarė 35,8 proc.

	geriau susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis, ypač kalbant apie pažeidžiamiausias asmenis.		paramos gavėjų, paskatas ir galimybes dalyvauti aktyvios įtraukties priemonėse.	įsidarbinus ilgalaikiams paramos gavėjams, socialinė pašalpa mokama papildomai neatsižvelgiant į tai, ar jie augina vaikus.	nepasiturintiems gyventojams įstatymo 2, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas	įstatymo pakeitimai, kuriais numatyta, kad socialinė pašalpa papildomai mokama įsidarbinus ilgalaikiams paramos gavėjams, neatsižvelgiant į tai, ar jie augina vaikus.					
	Priemonė 2	Didinti ilgalaikių paramos gavėjų paskatas dirbti	<p>Įsidarbinus, papildomai skiriama socialinė pašalpa; Nedirbantiems, darbingo amžiaus asmenims, socialinė pašalpa bus palaipsniui mažinama.</p> <p>Bandomasis (pilotinis) projektas, kurio tikslas veiksmingiau ir tikslingiau paskirstyti pinigines socialinę paramą, vykdomas 5 savivaldybėse.</p> <p>Nuo 2014 m. sausio 1 d. socialinės pašalpos nepasiturintiems gyventojams teikimas perduotas 55 nebandomosioms savivaldybėms vykdyti kaip savarankiškoji savivaldybių funkcija</p>	<p>2013 m. gegužės 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 2, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas</p> <p>2013 m. lapkričio 26 d. priimtas Lietuvos Respublikos pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 4, 23 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas</p>	<p>2012 m. socialinė pašalpa papildomai buvo išmokėta 930 asmenų, tuo tarpu 2013 m. – 2383 asmenims, t. y. 2,6 karto daugiau.</p> <p>2012 m. socialinei pašalpai papildomai mokėti buvo išleista 312,3 tūkst. litų, 2013 m. – 649,9 tūkst. litų, t. y. virš 2 kartų daugiau.</p> <p>Socialinė pašalpa papildomai mokama įsidarbinus ilgalaikiams paramos gavėjams, neatsižvelgiant į tai, ar jie augina vaikus.</p> <p>Iki 12 mėnesių sutrumpintas</p>	Įgyvendinama.	2014 m. bus apsispręsta dėl vienodo pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams modelio taikymo šalyje (visose savivaldybėse).	Prisideda prie nustatyto nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad 20-64 metų gyventojų grupės užimtumo lygis pasiektų 72,8 procento.	Priemonės taikymą riboja darbo vietų stoka		Socialinės pašalpos vidutinio metinio gavėjų skaičiaus sumažėjimas, palyginti su 2012 metais sudarys: 2013 m. - 1,8 proc., 2014 m. -14,6 proc.; 2015 m. -18,3 proc.

						<p>socialinės pašalpos gavimo laikotarpis, nuo kurio ši pašalpa pradedama mažinti darbingo amžiaus darbingiems, bet nedirbantiems asmenims (jų šeimoms), išskyrus socialinę pašalpą vaikams.</p> <p>Socialinė pašalpa nemažinama, jeigu Lietuvos teritorinė darbo birža ar kitos valstybės valstybinė įdarbinimo tarnyba socialinės pašalpos teikimo laikotarpiu asmeniui nepasiūlė darbo arba nepasiūlė dalyvauti aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse.</p> <p>2013 metais, lyginant su 2012 metais, socialinės pašalpos gavėjų skaičius bandomosiose savivaldybėse sumažėjo 18,7 proc. (nuo 15,5 iki 12,6 tūkst.</p>				
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

						<p>asmenų), o išlaidos socialinei pašalpai mokėti sumažėjo 26,8 proc. (nuo 38,1 iki 27,9 mln. litų).</p> <p>Tuo tarpu 55 nebandomosios e savivaldybėse per 2013 metus socialinei pašalpai mokėti išleista 480,2 mln. litų. Palyginti su 2012 metais, išlaidos socialinei pašalpai šiose savivaldybėse mokėti sumažėjo 14,5 proc. (t. y. nuo 561,4 iki 480,2 mln. Lt). Per 2013 metus 55-iose savivaldybėse socialinę pašalpą gavo 177,4 tūkst. asmenų. Palyginti su 2012 metais, socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo 14,1 proc. (nuo 206,4 iki 177,4 tūkst. asmenų)</p>				
	Priemonė 3 Minimalaus mėnesinio atlyginimo padidinimas	Didinti paskatas dirbti ir sumažinti dirbančiųjų skurdą	Nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. minimalus mėnesinis atlyginimas buvo padidintas iki 850 LT (246 EUR), anksčiau buvo 800 Lt.	Vyriausybės nutarimas (2012-06-20)	Įgyvendinta. Stebima padėtis šalies ūkyje. 2013 m. socialiniai partneriai konkrečių pasiūlymų dėl MMA didinimo	Seimas 2013 m. birželio 27 d. priėmė Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo ir	Prisideda prie nustatyto nacionalinio tikslo - 2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką /			

				Nuo 2013 m. sausio 1 d. MMA padidintas 18 proc. iki 1000 LT (290 EUR).		Trišalei tarybai neteikė.	papildymo įstatymą, kuriuo nuo 2014 m. sausio 1 d. neapmokestina masis pajmų dydis padidintas nuo 470 iki 570 Lt per mėnesį, dėl to 2014 m. minimalų darbo užmokestį gaunančių darbuotojų pajamos padidės 2,5 procento.	materialinius nepriteklius / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.			
c) Mažinti skurdą ir socialinę atskirtį	Priemonė 1: Piniginės socialinės paramos pakeitimai	Užtikrinti pakankamas pajamas ir socialinę įtrauktį	Vykdamas teisės aktų stebėseną, numatyta, kad įvertinusi asmenų gyvenimo sąlygas, savivaldybės administracija turi teisę skirti socialinę pašalpą, kai asmenys atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus, tačiau jų pajamos viršija valstybės remiamų pajamų dydį ne daugiau kaip 20 procentų.	2013 m. gegužės 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 2, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas	Numatyta, kad įvertinusi asmenų gyvenimo sąlygas, savivaldybės administracija turi teisę skirti socialinę pašalpą, kai asmenys atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus, tačiau jų pajamos viršija valstybės remiamų pajamų dydį, lygų 350 litų, ne daugiau kaip 20 procentų.	2014 m. vykdoma stebėseną.	Prisideda prie nacionalinio tikslo - 2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.				Pensijų atkūrimas į prieškrisinį lygį palies apie 447 tūkst. senatvės pensininkų, apie 86 tūkst. netekto darbingumo (invalidumo) pensininkų ir apie 239,3 tūkst. našlių ir našlaičių pensijų gavėjų. Šiam tikslui prireiks 495 mln. Lt.

		Priemonė 2 Pensijų lygio atstatymas	Užtikrinti pakankamas pajamas ir socialinę įtrauktį	Nuo 2012 m. sausio 1 d. pensijos atstatytos iki prieškrizinio lygio (senatvės, netekto darbingumo (invalidumo), našlių ir našlaičių valstybinio socialinio draudimo pensijos), kurios laikinai, dvejimėms metams, buvo sumažintos dėl sunkmečio.	Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinasis įstatymas (2009-12-09)			Prideda prie nacionalinio tikslo-2020 m. pabaigoje pasiekti, kad gyventojų, patiriančių skurdo riziką / materialinius nepriteklius / gyvenančių bedarbių ar labai mažo užimtumo namų ūkiuose, sumažėtų iki 814 tūkst.			
<b>5 Rekomendacija:</b> Įgyvendinti valstybės valdomų įmonių reformą ir užtikrinti, kad būtų atskirtos nuosavybės ir reguliavimo funkcijos bei komercinė ir nekomercinė veikla	a) Užbaigti VVI reformą, visų pirma užtikrinti, kad būtų atskirtos nuosavybės ir reguliavimo funkcijos ir įdėmiai stebėti, kad būtų laikomasi reformos reikalavimų					2013 m. darbai buvo įgyvendinti paskutiniai VVI reformos aspektai					
<b>6 Rekomendacija:</b> Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energetinis efektyvumas, skatinami energijos tinklų konkurencingumą	a) Imtis veiksmų, kad būtų pagerintas pastatų energetinis efektyvumas, be kita ko, šalinant kliūtis ir sparčiai įgyvendinant kontroliuojančiojo fondo iniciatyvą	Priemonė 1: Nustatyti reikalavimai energijos beveik nevarojantiems pastatams		Energinio naudingumo reglamentavimas patobulintas, numatant pastatų energetinio naudingumo skaičiavimams taikyti galiojančią Europos standartais paremtą metodiką	LR aplinkos ministro 2012 m. rugpjūčio 21 d. įsakymas Nr. D1-674	Parengta statybos techninio reglamento STR 2.01.09:2005 „Pastatų energetinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikatai“ nauja redakcija STR 2.01.09:2012	Nuo 2013-01-09 taikoma vertinant gyvenamųjų ir negyvenamųjų namų (jų dalių) energinį naudingumą ir rengiant energetinio naudingumo sertifikatus	ES standartus atitinkantis pastatų energetinis naudingumas vertinimas		Investicijos į daugiabučių namų modernizavimą 2005–2013 m. – 420,7* mln. Lt, iš jų 202,8* mln. Lt valstybės biudžeto ir ES lėšomis suteikta valstybės parama.  * įskaitant daugiabučių namų modernizavimo projektus, finansuojamus pagal savivaldybių patvirtintas programas, tarp jų savivaldybių - probleminių teritorijų plėtros programas (koordinuoja Vidaus reikalų ministerija)	Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų mažėjimas daugiabučiuose namuose, pastatytose pagal galiojusius iki 1993 metų statybos techninius normatyvus (nuo 2005 metų) 2011 m. – 150 GWh per metus 2012 m. – 213 GWh per metus, 2013 m. – 244 GWh per metus  Santykinis sumažėjimas 2013 m. palyginti su 2005 m. yra 4,89 proc.
		Priemonė 2 Atnaujinta Pastatų energetinio naudingumo sertifikavimo		Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2010/31/ES dėl pastatų energetinio	2013 m. liepos 11 d. sutartis dėl Pastatų energetinio naudingumo sertifikavimo programos	Užtikrintas tikslesnės informacijos apie šiluminės energijos sąnaudas ir jų	Atnaujinta kompiuterinė programa bus papildomai testuojama, pateikiama	Gerinamas pastatų energetinis efektyvumas			

		kompiuterinė programa		naudingumo ir atsižvelgus į naują pastatų energinio naudingumo vertinimo metodiką, atnaujinta Pastatų energinio naudingumo sertifikavimo kompiuterinė programa	atnaujinimo	mažinimo galimybes pastatų savininkams pateikimas	pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertams naudojimui, atliekant pastatų energinio naudingumo vertinimus					* įskaitant daugiabučių namų modernizavimo projektus, finansuojamus pagal savivaldybių patvirtintas programas, tarp jų savivaldybių - probleminių teritorijų plėtros programas (koordinuoja Vidaus reikalų ministerija)
		Priemonė 3 Nustatyti reikalavimai pastatų energinio naudingumo projektavimui		Nustatyti aukštesni ir suderinti su kitų teisės aktų nuostatomis reikalavimai pastatų projektavimui, parengiant statybos techninio reglamento STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“ pakeitimus	Aplinkos ministro 2013 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. D1-909 patvirtintas statybos techninis reglamentas STR 2.05.01:2013 "Pastatų energinio naudingumo projektavimas			Gerinamas pastatų energinis efektyvumas				
		Priemonė 4 Skatinti savivaldybių iniciatyvą rengti ir įgyvendinti daugiabučių namų energinio efektyvumo didinimo programas		Nustatytos lankstesnės sąlygos įgyvendinti daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektus pagal savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas, lengvatinių kreditų daugiabučiams atnaujinti teikimas savivaldybių paskirtiems fiziniams ar juridiniams asmenims	2013 m. gegužės 16 d. Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo 2, 13, 15 straipsnių pakaitimo ir papildymo įstatymas		Įgyvendinami daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai pagal savivaldybių programas	Sudaromos palankesnės sąlygos atnaujinti (modernizuoti) daugiabučius namus				

		Priemonė 5 Nustatyta valstybės paramos teikimo tvarka		Nustatyta valstybės paramos teikimo tvarka įgyvendinant daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektus pagal naująjį modernizavimo modelį (pagal savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programas)	Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 708		Įgyvendinami daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai	Gerinamas pastatų energinis efektyvumas			
		Priemonė 6 Patobulinta modernizavimui suteikto kredito apmokėjimo nepasiturintiems gyventojams tvarka		Patobulinta kredito, paimto daugiabučiam namui modernizuoti, ir palūkanų apmokėjimo už asmenis, turinčius teisę į būsto šildymo išlaidų kompensaciją, tvarka, teisę į kredito ir palūkanų kompensavimą nepasiturintiems gyventojams susiejant su jų dalyvavimu priimant sprendimą dėl namo atnaujinimo (modernizavimo) investicijų plano tvirtinimo ir jo įgyvendinimo.	Aplinkos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2013 m. rugsėjo 11 d. įsakymas Nr. D1-665/A1-508		Teikiama valstybės parama nepasiturintiems gyventojams, įgyvendinant daugiabučių namų modernizavimo projektus	Skatinami gyventojai aktyviau dalyvauti atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinime			
		Priemonė 7 Sudarytos palankesnės sąlygos gyventojams įgyvendinti daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo)		Nustatyta pavyzdinė pavedimo organizuoti daugiabučio namo atnaujinimą (modernizavimą) sutarties forma	LR aplinkos ministro 2013 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. D1-495		Įgyvendinami daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai pagal savivaldybių programas	Paspartintas daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimas			



		) projektus.									
		Priemonė 8 Atrinkti neefektyviausiai energiją naudojančios daugiabučiai namai I daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) pagal savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programos etapui		Atrinkti 914 daugiabučiai namai savivaldybėse, sudarytos bendradarbiavimo sutartys su 56 savivaldybėmis, parengti ir įvertinti investicijų planai			Igyvendinami daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai pagal savivaldybių programas	Paspartintas daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimas			
		Priemonė 9 2014 m. planuojama koordinuoti savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programų rengimą, rengti investicijų planus		Bus koordinuojamas savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programų, skirtų daugiabučių namų modernizavimo II etapui, rengimas, rengiami savivaldybių atrinktų daugiausia energijos naudojančių daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) investicijų planai				Paspartintas daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimas			
		Priemonė 10 2014 m. planuojama vykdyti atnaujintų (modernizuotų) daugiabučių namų stebėseną		Bus atliktas atrinktų modernizuotų daugiabučių namų energinis auditas ir įgyvendintų energinį efektyvumą didinančių priemonių ekspertizė,			Toliau bus vykdoma atnaujintų (modernizuotų) daugiabučių namų stebėseną	Paspartintas daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimas			

				siekiant įvertinti projektinių sprendinių ir statybos rangos darbų kokybę, energinį ir techninį efektyvumą						
	Priemonė 11 2014 m. planuojama CPO LT elektroniniame kataloge sukurti naujus atnaujinimo (modernizavimo) darbų ir paslaugų modulius		CPO LT elektroniniame kataloge bus sukurti atnaujinimo (modernizavimo) rangos darbų ir atskirai projektavimo paslaugų moduliai, kurie užtikrins taupesni, efektyvesni ir greitesni atnaujinimo (modernizavimo) darbų ir projektavimo paslaugų pirkimą			Atnaujinimo (modernizavimo) paslaugų ir darbų pirkimai bus vykdomi per CPO LT elektroninį katalogą	Paspartintas daugiabučių namų modernizavimo projektų įgyvendinimas			
b) Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant tiek elektros energijos, tiek dujų tinklų jungtis su ES šalimis	Priemonė 1 Suskystintų gamtinių dujų terminalo pastatymas Klaipėdoje iki 2014 m. pabaigos	Skatinti energijos tinklų konkurenciją gerinant elektros energijos ir dujų tinklų jungtis su kitomis valstybėmis narėmis	Terminalas užtikrins dujų tiekimo alternatyvą, taip skatinant konkurenciją ir vystant rinkos santykius.	2012 m. birželio 12 d. Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymas Nr. XI-2053; 2012 m. vasario 15 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 199 „Dėl Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo įgyvendinimo“	Baigtos teritorijų planavimo procedūros, pasirašyta ilgalaikės paskolos sutartis, pasirašytos sutartys su infrastruktūros (dujotiekio ir krantinės) įrengimo rangovais. Lietuvai statomas laivo – saugyklos, statomo Pietų Korėjoje, darbai beveik baigti	2014 m. I-ąjį pusmetį planuojama pasirašyti pirmąją SGD tiekimo sutartį. Terminalo veiklos pradžia numatoma 2014 m. gruodžio mėn.	Terminalas užtikrins dujų tiekimo diversifikavimo galimybę, sudarys sąlygas formuoti konkurencijai dujų tiekimo sektoriuje			
	Priemonė 2 Elektros jungčių	Skatinti energijos	LitPol Link ir Nord Balt jungtys		Jungčių su Švedija ir	2014 m. numatoma	Veikiančios jungtys			

		su Lenkija („LitPol Link“) ir Švedija („NordBalt“) nutiesimas iki 2015 m.	tinklų konkurenciją gerinant elektros energijos ir dujų tinklų jungtis su kitomis valstybėmis narėmis	reikalingos siekiant integruotis į Europos Sąjungos elektros infrastruktūrą ir kuriant bendrą Europos elektros rinką.		Lenkija projektai įgyvendinami pagal grafiką. Šiuo metu yra atliktos poveikio aplinkai vertinimo procedūros, patvirtinti specialieji planai, atrinkti rangovai pagrindiniams darbams, ruošiami techniniai projektai, gauti leidimai, pradėti realūs statybos darbai.	pradėti statybos darbus. Veiklos pradžia numatoma 2015 m. pabaigoje.	panaikins Lietuvos elektros energetikos sektoriaus izoliaciją ir integruos į ES elektros energetikos sistemą: bus sudarytos sąlygos prekiauti elektra su Skandinavijos ir kontinentinės Europos šalimis, padidės regiono elektros sistemos saugumas ir patikimumas, leis vystyti Baltijos regiono elektros rinką.		
--	--	---	---	---	--	--	--	---	--	--

### 3 priedas. Nacionalinių strategijos „2020 m. Europa“ tikslų ir pagrindinių įsipareigojimų ateinantiems 12 mėnesių įvertinimas

Tikslų įgyvendinimo pažanga	Tikslų įgyvendinimo priemonės	Priemonių poveikis (kokybinis ir/ar kiekybinis)
<i>Nacionaliniai strategijos „2020 m. Europa“ tikslai</i>		
<p><b>Užimtumo lygis, 20-64 m. gyventojų grupėje – 72,8 proc.</b>  <b>Esama situacija: 2013 m. – 69,9 proc. (2012 m. - 68,5 proc.)</b></p>	<p>Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės</p>	<p>2013 m. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse dalyvavo 65,5 tūkst. asmenų. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių aprėptis 2013 m. siekė 19,7 proc., priemonėms finansuoti buvo skirta 171,1 mln. Lt (15 mln. Lt daugiau nei 2012 m.). Iš jų 29,2 proc. tenka profesiniam mokymui, 11,3 proc. – darbo įgūdžių įgijimo rėmimui, 19,5 proc. – įdarbinimui subsidijuojant, 16,2 proc. – darbo vietų steigimo rėmimui, 25,7 proc. – viešiesiems darbams.</p> <p>Per 2013 m. profesinio mokymo priemonėje dalyvavo 11 206 (95 proc. per 6 mėn. po priemonės įsidarbino), įdarbinimo subsidijuojant – 13 138 (88,5 proc.), darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje – 5007 (90,3 proc.).</p> <p>Įdiegta nauja ADRP priemonių efektyvumo vertinimo metodika, kuria vadovaudamasi valstybinė užimtumo tarnyba (darbo birža) vykdo aktyvios darbo rinkos politikos priemonių efektyvumo vertinimą.</p> <p>Efektyviai taikant ADRP pasiekta, jog nedarbo lygis (15-64 m.) sumažėjo nuo 13,6 proc. iki 12,0 proc.</p>
	<p>Naujo teisinio reglamentavimo ir programinių dokumentų parengimas</p>	<p>Parengtas ir Seimui pateiktas Užimtumo rėmimo įstatymo projektas, kuriuo koreguojamas profesinio mokymo įgyvendinimas, tobulinama įdarbinimo subsidijojant priemonė bei įtvirtinama nauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonė, skirta jaunimui (darbo įgūdžių įgijimas pagal dvišales sutartis).</p> <p>2013 m. gruodžio 16 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministrės 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. A1-692 patvirtintas Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas. Šiuo dokumentu siekiama užtikrinti, kad visi jaunuoliai iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atlikti praktiką arba stažuotę. Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas 2013 m. gruodžio 18 d. pateiktas Europos Komisijai.</p> <p>Patvirtintas Vyriausybės 2013 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. 878 „Dėl Užimtumo didinimo 2014-2020 m. programos patvirtinimo“, kurio vienas iš uždavinių - sudaryti galimybes bedarbiams, ypač ilgalaikiams ir žemos kvalifikacijos, grįžti į darbo rinką.</p> <p>Buvo pradėtas rengti Užimtumo didinimo 2014-2020 metais programos Tarpinstitucinis veiksmų planas, numatant veiksmus, kuriais bus didinamos žemos kvalifikacijos bei ilgalaikių bedarbių galimybės integruotis į darbo rinką (patvirtintas 2014 m. vasario 26 d.).</p> <p>Parengtas valstybinės užimtumo tarnybos (darbo biržos) priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo bei vertinimo tvarkos aprašas, reglamentuojantis priežiūros veiklos sritis, priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo matavimo tvarką, nustatantis priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo rodiklius ir jų</p>

		skaičiavimo metodus. Nuo 2013 m. balandžio 1 d. įsigaliojo Žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatymas, prisidedantis prie bedarbių artinimo prie užimtumo ir darbo rinkos.
	Pameistrystės mokymo formų plėtojimas	Informacija pateikiama 2 priede (3 rekomendacija)
	Mokestinė parama arba dalies darbo užmokesčio kompensavimas pirmą sykį įsidarbinantiems asmenims	2013 metais buvo tęsiamas nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. įgyvendinamas projektas „Parama pirmajam darbui“. Kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Iki 2013-12-31 yra pateikti ir išnagrinėti 13 345 darbdavių prašymai kompensacijoms gauti, iš jų 10 564 prašymai įvertinti teigiamai. Išmokėta 10 mln. Lt už 9 062 įdarbintus jaunuolius, paremta 1714 įmonių.
	Verslumo skatinimo priemonių įgyvendinimas	Iš Verslumo skatinimo fondo 2013 m. gruodžio 31 d. išduotos 662 paskolos verslui pradėti. Naujų verslų deka sukurtos 1 373 naujos darbo vietos. 2013 m. rugpjūčio 23 d. patvirtintas „2007–2013 m. Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos visuotinės dotacijos priemonės „Subsidijos verslumui skatinti“ aprašas. Projektams pagal šią priemonę finansuoti planuojama skirti 10 mln. Lt Europos socialinio fondo lėšų. Ši priemonė susijusi su kita Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojama priemone „Verslumo skatinimas“. Pagal priemonę gautos 272 paraiškos, iš jų priimti 253 teigiami sprendimai dėl darbo užmokesčio išlaidų dalies kompensavimo 835 darbuotojams (rezervuota maksimali galima skirti suma sudaro daugiau nei 5 mln. litų).
	Studentų praktikų organizavimo modelių (sistemų) kūrimas, praktikų ir stažuocių paieškos ir organizavimo portalų plėtros rėmimas.	Vykdyti projektą „Nacionalinės Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų ir dėstytojų tarptautinės praktikos ir stažuocių sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas“ ir „Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų, pirmos ir antros pakopų studentų tarptautinių praktikų (stažuocių) užsienyje (ES, ELPA ir NATO šalyse) reziduojančiose įmonėse ir tarptautinėse organizacijose modelio sukūrimas“ sukurtų studentų praktikų modelių testavimai, taip pat praktikų ir stažuocių paieškos ir organizavimo portalų plėtros darbai.
	„Gebėjimų ir kompetencijos paklausos ir pasiūlos neatitikimo mažinimas“, 2010–2014 metais	Sudarytos prielaidos geresnei profesinio mokymo ir darbo rinkos poreikių dermei: atliktas Profesinių kvalifikacijų poreikio tyrimas energetikos ūkio sektoriuje ir Energetikos sektoriaus profesinis standartas. Oficialiai atidaryti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose.
	„Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų susiejimas“ 2012–2013 m.: Pasiiekti, kad Lietuvoje teikiamos kvalifikacijos atitiktų Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sandaros reikalavimus.	Pradėtas Lietuvos ir Europos kvalifikacijų sandarų diegimas švietimo srityje: parengta Lietuvos kvalifikacijų sandaros susiejimo su Europos kvalifikacijų sandara ir Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara ataskaita. Planuojama parengti metodines rekomendacijas dėl bendrojo ugdymo, profesinio mokymo programų ir aukštojo mokslo studijų programų ir teikiamų kvalifikacijų priskyrimo Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sąrangos lygiui.
	Jaunimo nedarbo mažinimas	Jaunimo (15–24 metų amžiaus asmenų) nedarbo lygis 2013 m. sumažėjo 4,8 procentinio punkto ir sudarė 21,9 procento. 2013 m. 15–24 metų amžiaus bedarbių buvo 27,4 tūkst. – palyginti su 2012 m., jų skaičius sumažėjo 4,8 tūkst., arba 14,9 procento. Per 2013 m. įdarbinti 35 568 jauni bedarbiai iki 25 m. amžiaus (52,3 proc. įregistruotų

jaunų bedarbių), 3,8 proc. daugiau nei 2012 metais, kai buvo įdarbinti 34274 (46,2 proc. įregistruotų jaunų bedarbių).

Per 2013 m. į aktyvios darbo rinkos politikos priemones nusiųsti 12 585 jauni bedarbiai iki 25 m. amžiaus (daugiau kaip 21 proc. iš visų naujai nusiųstų asmenų). Iš jų: 2,9 tūkst. nusiųsti į profesinį mokymą, 2,4 tūkst. – į darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonę. 3,7 tūkst. buvo įdarbinti subsidijuojant, 2,2 tūkst. dirbo viešuosius darbus. Jaunuoliai iki 25 m. amžiaus sudarė 67,5 proc. darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonės dalyvių bei 31,4 proc. dalyvavusių profesiniame mokyme.

2013 metais buvo tęsiamas nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. įgyvendinamas projektas „Parama pirmajam darbui“ Darbdaviai skatinami įdarbinti jaunimą, kompensuojama pirmą kartą įsidarbinusių, dar nedirbusių pagal darbo sutartį asmenų nuo 16 iki 29 metų, įdarbintų visai darbo dienai, darbo užmokesčio dalis. Darbdaviui kompensuojama 23,3 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį. Iki 2013-12-31 yra pateikti ir išnagrinėti 13 345 darbdavių prašymai kompensacijoms gauti, iš jų 10 564 prašymai įvertinti teigiamai. Išmokėta 10 mln. Lt už 9062 įdarbintus jaunuolius, paremta 1714 įmonių. Priemonė vykdoma iki 2015 metų rugsėjo mėn.

2013 m. gruodžio 1 d. baigtas įgyvendinti nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. vykdytas projektas „Jaunimo užimtumo didinimas“. Į projekto veiklas buvo įtraukti 6 600 jauni iki 29 metų asmenys. Jaunų bedarbių įsidarbinimo lygis – 86 proc. per 6 mėnesius po dalyvavimo darbo įgūdžių įgijimo programoje.

Jaunimas (iki 29 metų) yra viena iš prioritetinių grupių, turinčių galimybę pasinaudoti „Verslumo skatinimo“ priemone, finansuojama iš Verslumo skatinimo fondo. Finansų inžinerijos priemonės įgyvendinimas (*paskolų teikimas iki 86 tūkst. litų*) yra derinamas su pradedančiųjų verslą mokymu ir konsultavimu, pagalba rengiant bei įgyvendinant verslo planus. Verslumo skatinimo fondo organizuojamuose verslumo mokymuose 2013 m. dalyvavo 266 jauni asmenys, išduotos 88 paskolos jaunimui iki 29 metų verslui pradėti. Naujų verslų dėka jauni asmenys sukūrė 130 naujų darbo vietų.

Nuo 2013 metų spalio 1 d. jaunimo motyvavimui ir aktyvinimui bei individualaus darbo su jaunimu tobulinimui įdiegta nauja intervencinė priemonė nemotyvuotam ir ne kvalifikuotam jaunimui: konsultavimas grupėms „Aš galiu. Per 2013 metų IV ketvirtį įvyko 98 šios programos užsiėmimai, kuriuose dalyvavo per 700 jaunuolių 16-29 m. amžiaus.

2013 m. pradėta įgyvendinti nacionalinė jaunimo savanoriškos veiklos programa. Per 18 mėnesių programos įgyvendinimo laikotarpį 200 priimančių viešųjų organizacijų priims iki 6 savanorių 3-6 mėnesių laikotarpiui.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013-04-17 įsakymu Nr. A1-169 patvirtinta Intensyvios ilgalaikės pagalbos nedirbančiam ir nesimokančiam jaunimui programa. Pagal šią programą 2013 m. pabaigoje pradėtas projektas „Pasitikėk savimi“. Projekto tikslinė grupė – 16-25 metų asmenys, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, į projektą planuojama įtraukti 2 tūkst. jaunuolių, projekto vertė – 4 mln. Lt.

Prie teritorinių užimtumo tarnybų skyrių (darbo biržų) 2013 m. atidaryta 11 naujų jaunimo

		darbo centrų (iš viso šalyje veikia 22 Jaunimo darbo centrai).
	Žemos kvalifikacijos ir ilgalaikių bedarbių užimtumo skatinimas.	Remiantis Statistikos departamento duomenimis, ilgalaikio nedarbo lygis 2013 m. sudarė 5,1 procento ir buvo 1,5 procentinio punkto mažesnis nei 2012 m. 2014 m. sausio 1 d. valstybinėje užimtumo tarnyboje (darbo biržoje) buvo registruota 62,2 tūkst. ilgalaikių bedarbių. 2013 m. valstybinėje užimtumo tarnyboje (darbo biržoje) registruota 118,1 tūkst. bedarbių, neturinčių profesinio pasirengimo (t.y. žemos kvalifikacijos). 21,4 tūkst. ilgalaikių bedarbių 2013 m. dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Tarp 2013 m. nusiųstų mokytis į profesinį mokymą asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 19 proc. (2012 m. – 8 proc.), tarp įdarbintų subsidijuojant ilgalaikiai bedarbiai sudarė 31 proc., tarp įdarbintų darbo įgūdžiams įgyti asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 25,2 proc. Tarp viešuosiuose darbuose 2013 m. įdarbintų asmenų ilgalaikiai bedarbiai sudarė 57,6 proc., žemos kvalifikacijos asmenys – 48,6 proc. Sprendžiant ilgalaikio nedarbo problemą, 2013 m. pabaigoje pradėtas įgyvendinti projektas „Pagalba įsidarbinant“. Projekto vertė – 31,5 mln. Lt., dalyvių skaičius – 6450 bedarbių.
<b>Investicijos į MTEP – 1,9 proc. BVP Esama situacija: 2012 m. - 0,90 proc. BVP</b>	Aukštųjų technologijų plėtros 2011–2013 m. programos įgyvendinimas, tyrėjų įmonių kūrimosi skatinimas.	2013 m. vykdant 21 testinį projektą pagal programą buvo sukurta 14 naujų technologijų, įdiegta 14 naujų technologijų, sukurti 38 nauji gaminiai ar paslaugos, pateiktos 2 tarptautinės ir 5 nacionalinės paraiškos. 2013 m. projektams buvo skirta 3,61 mln. Lt. Programos įgyvendinimo laikotarpiu, 2011–2013 metais, projektams buvo skirta 11,75 mln. Lt. 2011–2013 m. buvo sukurtos 28 naujos technologijos, įdiegta 19 naujų technologijų, sukurti 85 nauji produktai. 2012 m. pradėta įgyvendinti priemonė, skirta skatinti studentus, tyrėjus ir mokslininkus kurti aukštųjų technologijų įmones ir siekti, kad universitetuose sukauptos žinios virstų technologijomis ir produktais. Pagal 2013 m. kvietimą buvo atrinkti finansuoti 4 projektai. Iš viso 2013 m. buvo įgyvendinama 16 MTEP rezultatų komercinimo priemonės projektų. Jau yra įkurta 13 įmonių, skirtų MTEP rezultatų komercinimui, sukurta daugiau kaip 50 naujų darbo vietų, pateiktos 5 patentinės paraiškos, sukurta apie 40 inovatyvių produktų.
	Pramoninės biotechnologijos plėtros 2011–2013 m. programos įgyvendinimas	2013 metais buvo baigti finansuoti 6 projektai: 4 projektai buvo pradėti vykdyti 2011 metais, 2 – 2012 metais. 2013 m. buvo skirta 1,158 mln. Lt. Programos įgyvendinimo laikotarpiu (2011–2013 metais), projektams buvo skirta 2,752 mln. Lt. 2011–2013 m. buvo sukurtos 6 naujos technologijos, įdiegtos 3 naujos technologijos, sukurti 9 nauji produktai, pateikta 1 tarptautinė ir 2 nacionalinės patentinės paraiškos.
	Bendrų mokslo-verslo projektų, skirtų mokslinių tyrimų rezultatams komercinti, finansavimo modelio įgyvendinimas.	2012 m. pradėta įgyvendinti priemonė, skirta MTEP veiklų vykdymui ir jų rezultatų komercinimui. Švietimo ir mokslo ministerija finansavo 25 projektus, kurių vertė – 41,409 mln. Lt (projektai šiuo metu įgyvendinami). Ūkio ministerija finansavo (ar ketina finansuoti) 8-ių iš šių projektų įgyvendinimo metu gautų mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo veiklas pagal priemonę „Intelektas LT“. Kai kurie ūkio subjektai ketina mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo veiklas finansuoti savo lėšomis.
	Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) „Saulėtekis“, „Santara“, „Santaka“, „Nemunas“ ir Lietuvos jūrinio sektoriaus programų įgyvendinimas, kitų slėnių plėtros	Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) plėtros programos plėtojamos įgyvendinant 14 MTEP infrastruktūros kūrimo projektų (iš kurių baigti 3 projektai) ir 10 inovacijų infrastruktūros projektų. 2014 m. planuojama užbaigti 2 projektus. Įgyvendinus

	priemonių vykdymas.	projektus bus sudarytos palankios sąlygos kurtis naujoms inovatyvioms įmonėms, vykdyti eksperimentinės plėtros veiklas ir kurti naujus produktus. Didžioji dalis įrangos, įgytos Slėnių projektų įgyvendinimo metu, jau gali būti naudojama atviros prieigos principu (įregistruota 16 atviros prieigos centrų įsteigtų slėnių infrastruktūros pagrindu).
	Nacionalinių kompleksinių programų (NKP) įgyvendinimas	Įgyvendinant NKP pagal priemonę „Studijų programų plėtra nacionalinėse kompleksinėse programose“, vykdoma 14 projektų, kurių vertė 43.999.714,01 Lt (panaudota 35.941.442,31 Lt). Parengtos arba atnaujintos 127 I ir II pakopos studijų programos. 2920 studentų (aukštojo mokslo studijos) mokėsi pagal formaliojo švietimo programas ir 40,65 proc. jų gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją. 230 dėstytojų (aukštojo mokslo studijos) mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas ir 97,83 proc. jų gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus. Įgyvendinant Bendrąją nacionalinę kompleksinę programą 2013 metais buvo tęsiamas 10 projektų įgyvendinimas, siekiant atnaujinti ir sukurti viešąją, technologinę ir informacinę MTEP infrastruktūrą (bendra projektų vertė kartu su 2013 m. projektams skirtu papildomu finansavimu siekė per 122,133 mln. Lt). Pagal priemonę „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“ įgyvendinama 19 naujų projektų, kurių vertė 35.206.634,00 Lt (panaudota 12.091.673,35 Lt). Finansuojamos 32 subsidijos mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus) mokslo tiriamajai veiklai. Pagal darbo sutartis įdarbinti 357 mokslininkai ir kiti tyrėjai (išskyrus studentus) viešajame sektoriuje. Lietuvos mokslo tarybos projektui „Aukštos kvalifikacijos specialistų mokslui imlių ūkio subsektorių plėtrai rengimo tobulinimas – NKPDOKT“ kurį įgyvendinant rengiami aukštos kvalifikacijos specialistai nacionalinių kompleksinių programų tematikose, skirtas papildomas finansavimas 7.258.881,39 Lt.
	Verslo ir mokslo bendradarbiavimo bei mokslo rezultatų taikymo versle skatinimas.	2014 m. planuojama tęsti teikti de minimis paramą pagal priemonę „Inočekiai LT“.
	Projekto „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“, skirto teikti su inovacijomis susijusias paslaugas SVV subjektams įgyvendinimas.	Projektui įgyvendinti skirtas 6,2 mln. Lt finansavimas. Nuo projekto veiklos pradžios (2012 m. vasario mėn.) projekto veikloms vykdyti išmokėta ~ 1,5 mln. Lt ir buvo sukurtos 9 naujos technologinės įmonės, suteikta konsultacijų ~ 800 SVV subjektų, surengta 11 informacinių renginių. Per 2013 m. projekto eigoje įsisteigė dar 20 įmonių. Projekto įgyvendinimas pratęstas iki 2014 m. gruodžio 1d. Numatoma, kad verslo subjektams bus suteikta virš 100 konsultacijų MTEP ir inovacijų klausimais, kas paskatins ir naujų technologinių įmonių steigimąsi.
	Skatinant intelektinės nuosavybės apsaugą, bus teikiama parama juridiniams asmenims pagal atnaujintą paramos pramoninės nuosavybės teisių apsaugai tarptautiniu mastu schemą.	Pramoninės nuosavybės apsaugos paramos priemonė leis sumažinti pareiškėjams patentavimo ir dizaino registravimo kaštus ir tai prisidės prie didesnio investavimo į mokslinius tyrimus ir inovacijų kūrimo, bus sudarytos palankesnės sąlygos rūpintis naujų produktų ar technologijų apsauga. Pažymėtina, kad šie žingsniai prisideda prie verslo konkurencinio pranašumo didinimo ir skatina ilgalaikį ekonomikos augimą.
<b>Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimų pokytis nuo 2005 m. lygio (mln. t CO2</b>	Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija 2013–2050 metams. Patvirtintas Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos	Strategijoje numatyti metiniai išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslai ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose 2020 m. yra transporto sektoriuje – 5,58 mln. t CO <sub>2</sub> e, žemės ūkio sektoriuje – 5,849 mln. t CO <sub>2</sub> e,



<p><b>ekvivalentu) ES prekybos ATL sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose – ne daugiau +15 proc. arba 18,7 mln. t.</b>          Esama situacija: 2012 m. – 0,944 proc. arba 15,86 mln. t. (pagal patvirtintus pakeitimus 2013 m. spalio mėn. Komisijos įgyvendinamąjį sprendimą 2013/634/ES – ne daugiau +5,5 proc. arba 15,46 mln t CO<sub>2</sub> ekv.)</p>	<p>strategijos tikslų ir uždavinių 2013–2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos planas.</p>	<p>pramonės sektoriuje – 2,809 mln. t CO<sub>2</sub>e, atliekų tvarkymo sektoriuje – 1,809 mln. t CO<sub>2</sub>e, kituose sektoriuose – 2,292 mln. t CO<sub>2</sub>e.          Tačiau leidžiami išmesti metiniai ŠESD kiekiai buvo sumažinti, tokiu būdu padidinant ŠESD mažinimo tikslus sektoriuose, nedalyvaujančiuose ES ATLPS. Pagal 2013 m. kovo mėn. Komisijos sprendimą 2013/162/ES Lietuvai 2020 m. suteikta metinė kvota 18,6 mln t CO<sub>2</sub> ekv. Atėmus pagal 2013 m. spalio mėn. Komisijos įgyvendinamąjį sprendimą 2013/634/ES patikslintą 3,675 mln CO<sub>2</sub> ekv. kiekį dėl chemijos pramonės nuo 2013 m. priskyrimo ES ATLPS, nustatyta mažesnė metinė kvota 2020 m. – 15,46 mln t CO<sub>2</sub> ekv., kurios Lietuva negali viršyti. Atsižvelgus į tai, strategijoje nustatyti sektoriniai tikslai bus perskaičiuoti.</p>
<p><b>Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas – 23 proc.</b>  <b>Esama situacija: 2012 m. – 21,7 proc.</b></p>	<p>Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pataisos (pritarta Seimo).          Nacionalinė mokslo programa „Ateities energetika“, 2010–2014 metai: sukurti ir ištirti Lietuvos energetinio saugumo bei plėtros modelius; sukurti ateities energijos gamybos, tiekimo ir efektyvaus vartojimo mokslinę bazę.          Klimato kaitos specialioji programa</p>	<p>Tikslai – užtikrinti viešojo intereso apsaugą ir išvengti elektros energijos kainų didėjimo bei subalansuoti atsinaujinančių išteklių plėtrą.          Sprendžiamos aktualiausios mokslines Lietuvos energetinio saugumo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir ateities energijos gamybos bei tiekimo technologijų tobulinimo ir optimalaus taikymo Lietuvos energetikoje problemos.          Įgyvendinti programos projektai, atrinkti pagal 2012 m. paskelbtą konkursą.          2014 m. atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimo, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimo krypties projektams įgyvendinti numatyta 54,38 mln. Lt. Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.</p>
<p><b>Sutaupyta galutinės energijos kiekis, GWh – 8606.</b>  <b>Esama situacija: 2012 m. – 1602.</b></p>	<p>Klimato kaitos specialioji programa          Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa          Viešosios paskirties pastatų atnaujinimas (2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinė parama (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)          Rengiamas Energijos efektyvumo direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę planas.</p>	<p>2014 m. energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo krypties projektams iš viso numatyta 74,47 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.          2009–2013 metų laikotarpiu modernizuota 350* daugiabučių namų Šiuo metu modernizuojami 444* daugiabučiai namai. Skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų santykinis sumažėjimas 2013 m. palyginti su 2005 m. yra 4,89* proc.          * įskaitant daugiabučių namų modernizavimo projektus, finansuojamus pagal savivaldybių patvirtintas programas, tarp jų savivaldybių - probleminių teritorijų plėtros programas (koordinuoja Vidaus reikalų ministerija)          2013 m. finansavimas skirtas 90 projektams. Iš viso iki 2013 m. pabaigos yra renovuota 769 viešosios paskirties pastatų.          Atliekami veiksmai leis pasiekti nacionalinį energijos efektyvumo tikslą.</p>
<p><b>Įgiję tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokantys, 18-24 m. grupės žmonių – ne daugiau 9 proc.</b></p>	<p>„Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programa“</p>	<p>Nuo 2011 m. iki 2013 m. pabaigos įsteigta 31 nevalstybinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Sudarytos sąlygos daugiau kaip 10 370 ikimokyklinio amžiaus vaikams ugdytis valstybinėse, savivaldybės ar nevalstybinėse institucijose, pagal ikimokyklinio ugdymo programas.          Iš viso vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas, 2013 m. pabaigos</p>

<p><b>Esama situacija: 2013 m. – 6,3 proc.</b></p>		<p>duomenimis yra 92 313. Vaikų, kurie ikimokyklinio ugdymo įstaigose pradėti ugdyti pagal ikimokyklinio ugdymo programas, 2013 m. IV ketv. duomenimis (lyginant su 2012-12-31) padidėjo 4 441-u (padidėjimas - beveik 5 proc.). Taip pat per 2013 m. vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programą, padaugėjo daugiau kaip 500-ais. Iš viso 2013 m. gruodžio mėn. duomenimis vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, yra daugiau kaip 117 700. Poveikis: nuo 2010 m. iki 2012 m. maždaug 3 procentiniais punktais pakilo ikimokyklinio ugdymo aprėptis (bruto nuo 79,5 iki 82,1 proc., neto nuo 78,9 iki 81,9 proc.).</p>
	<p>„Specialiojo ugdymo plėtros programa“, 2009–2013 metai. Tęstas SF lėšomis finansuojamų projektų „Specialiųjų mokymo priemonių rengimas, II-as etapas“; „Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi formų plėtra“; „Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas“ veiklų įgyvendinimas.</p>	<p>2010–2012 metais skirtos lėšos - 439,2 mln. Lt.</p>
	<p>Nacionalinė jaunimo politikos 2011–2019 m. plėtros programa</p>	<p>Atliekama Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinės sistemos programinės įrangos atnaujinimas, informacijos apie nesimokančius vaikus, nesimokymo priežastis, suteiktą pagalbą kaupimą, nustato nesimokančių vaikų buvimo vietą, atlieka jų paiešką ir sugrąžina į mokyklas. 2013 metų spalio 1 d. NEMIS gautais duomenimis bendras nesimokančių vaikų iki 16 metų skaičius yra 14 000, iš kurių 80 procentų yra išvykę į užsienį. Pateikus duomenis apie nesimokančius vaikus, savivaldybių administracijų darbuotojų dėka pradėjo mokytis 151 vaikas.</p>
	<p>Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo programa (įgyvendinta). Valstybinė švietimo 2013–2022 m. strategija</p>	<p>2013 m. toliau vykdyta veikla, aprašyta 4.2. skyriuje. Be to, siekiant efektyvesnio pinigų panaudojimo, pakeista Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika (Mokinio krepšelis, kurio dydis jau 4 metus nekito ir sudarė 3 310 Lt, 2014 m. didinamas 38 Lt (3 348 Lt). Siekiant švietimo prieinamumo arčiau namų 2013 m. atnaujintos mokyklų tinklo kūrimo taisyklės. Bendras priemonių poveikis: nuoseklių pastangų dėka anksti nustojančio lankyti mokyklą jaunimo dalis nuo 16,5 proc. 2000 m, 11,4 proc. 2003 m. nukrito iki 6,3 proc. 2013 m.</p>
<p><b>Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, 30-34 m. grupės žmonių dalies išlaikymas – ne mažiau kaip 48,7 proc.</b> <b>Esama situacija: 2013 m.– 51,3 proc.</b></p>	<p>Jaunimo profesinis orientavimas. Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa, 2010–2014 metai. Įgyvendintos suplanuotos 4 ESF projektų veiklos, skirtos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų metodinei bazei (mokymo programų, metodikų bei kitų įrankių) stiprinti, karjeros specialistams rengti, paslaugoms teikti, paslaugų stebėsenai organizuoti, infrastruktūrai pagerinti.</p>	<p>Bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose pradėtos teikti kokybiškos profesinio orientavimo (karjeros) paslaugos mokiniams ir studentams, atnaujinami Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemai reikalingi švietimo registrai.</p>
	<p>Priėmimo į aukštąsias mokyklas planavimas. Patvirtinti 2013 m. ir 2014 m. geriausiųjų eilės sudarymo tvarkos aprašai, pagal kuriuos konkurso būdu paskirstomos I pakopos ir vientisųjų studijų valstybės finansuojamos vietos. Patvirtinti preliminarūs ir faktiniai 2012 m. valstybės finansuojamų vietų skaičiai, remiantis Studentų registro</p>	<p>Iš anksto patvirtintos priėmimo sąlygos ir preliminarūs valstybės finansuojamų vietų skaičiai leidžia abiturientams, mokytojams, tėvams kuo anksčiau susipažinti su priėmimo naujovėmis, pasirengti studijoms aukštojoje mokykloje, aukštosioms mokykloms – pasirengti bendrai organizuojamam studentų priėmimui I pakopos ir vientisosioms studijoms.</p>

	duomenimis ir atsižvelgus į valstybės finansines galimybes.	
	Studijų kokybės užtikrinimas. „Nacionalinė studijų programa“, 2007–2013 metai: atnaujintos (parengtos) studijų programos, išoriškai įvertintos 12 iš 46 aukštųjų mokyklų.	Atnaujinant studijų programas ir periodiškai vertinant jas bei išoriškai vertinant aukštųjų mokyklų veiklą užtikrinama aukštojo mokslo kokybė. Bendras visų priemonių poveikis: per 10 metų aukštąjį išsilavinimą turinčio jaunimo dalis išaugo daugiau negu dvigubai nuo 25,2 proc. 2003 m. iki 51,3 proc. 2013 m.
<b>Gyventojai, patiriantys skurdo riziką/materialinius nepriteklus/gyvenantys bedarbių ar labai žemo užimtumo namų ūkiuose – 814 tūkst. Esama situacija: 2012 m. – 975 tūkst.</b>	Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemonės, prisidedančias prie skurdo mažinimo tikslo pateikta šiame priede prie užimtumo lygio didinimo tikslo.	
	Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2013–2019 m. programa.	60 savivaldybių konkurso būdu buvo atrinkta 420 socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų. Įgyvendinant projektus buvo finansuojamos nuolatinio pobūdžio socialinės reabilitacijos turinį atitinkančios veiklos ir paslaugos. 2013 metais įgyvendinant Nacionalinė neįgalųjų socialinės integracijos 2013–2019 m. programą ir priemonių planą socialinės integracijos projektuose naudą gavo 41 tūkst. neįgalųjų. 2013 m. neįgalųjų poreikiams pritaikyti 224 būstai 56 savivaldybėse. 2013 m. finansinę paramą gavo 1 080 neįgalųjų, besimokančių aukštosiose mokyklose.
	Būsto prieinamumo didinimas socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms	2013 m. socialinio būsto plėtrai buvo panaudota 18,7 mln. litų. Buvo įsigyti 257 butai ir 80 (preliminarus skaičius) šeimų bei asmenų suteiktas lengvatinis kreditas
	Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 metų programa.	Užimtumo srityje 2013 m. buvo įgyvendinta 19 priemonių, skirtų moterų ir vyrų lygybės darbovietėse skatinti, savarankiškam užimtumui ir verslui, ypač kaimo moterų, skatinti, pozityviai tėvystei skatinti, socialiniam dialogui moterų ir vyrų lygybės klausimais stiprinti. Suderintas bendradarbiavimo susitarimas su Lietuvos verslo moterų tinklu, veikiančiu prie LR prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos, kurio tikslas - kartu įgyvendinti tikslines moterų verslumo skatinimo priemones ir kuris bus pasirašomas 2014 m. pradžioje. Vietos veiklos grupių valdybose siekiama lyčių pusiausvyros nustatant kvotas moterims ir vyrams.
	Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 m. programa	Iki 2013 metų pabaigos buvo renovuoti 88 daugiabučiai, 401 asmenys gavo iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą socialinį būstą probleminėse teritorijose, įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus įsteigtos 356 darbo vietos, remiant bedarbių savarankišką užimtumą 4 257 asmenims, vykdančiams individualią veiklą pagal verslo liudijimą, skirta subsidija, 106 kaimo gyvenamosiose vietovėse kompleksiskai sutvarkyta viešoji infrastruktūra ir aplinka.
	Vaiko gerovės 2013–2018 m. programa	2013 m. buvo finansuojami vaikų dienos centrai, kuriuose teikiamos nestacionarios dienos socialinės priežiūros paslaugos vaikams ir jų šeimų nariams. Šiam tikslui iš valstybės biudžeto 2013 m. buvo skirta 7,9 mln. Lt. Vaikų dienos centrai padeda užtikrinti pilnavertį vaikų vystymąsi teikiant jiems matinimą, reikiamą psichologinę pagalbą, pagalbą mokantis, teikiant konsultavimo paslaugas ir kitą pagalbą vaikų šeimos nariams. Vaikų dienos centre vykdomos veiklos padeda šeimoms jaustis tvirčiau, nes kartu sprendžiamos socialinės problemos gerina šeimos narių santykius, tarpasmeninį bendravimą, skatina tėvus prisidėti prie vaikų renginių organizavimo, veiklų vykdymo kaip to paties proceso dalyvių. Organizuotas globėjų (rūpintojų) ir įtėvių paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir

		<p>pagalbos jiems teikimo paslaugų 2013 m. projektų konkursas, finansuoti 22 projektai, jų įgyvendinimui skirta 600 tūkst. Lt. Buvo vykdomi globėjų (rūpintojų) ir įtėvių rengimo mokymai pagal PRIDE programą. Įgyvendinant programą, pagerėjo globėjų pasirengimas būsimoms pareigoms atlikti, nes mokymai padeda geriau įvertinti savo galimybes. Sumažėjo nemotyvuotų globėjų. Įgyvendinama programa įvedė vieningą globėjų rengimo standartą. Be to, dalyvaujant programoje globėjai turi galimybes gauti kokybiškas paslaugas jau prasidėjus vaiko globos procesui.</p> <p>Kompleksinės paslaugos krizinėse situacijose esantiems tėvams auginantiems vaikus buvo suteiktos 807 šeimų, kuriose augo 1 087 vaikai. Bendras tokių paslaugų gavėjų skaičius buvo 1999.</p>
	<p>Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programa</p>	<p>2013 m. finansuota 12 atvirų jaunimo centrų projektų ir 13 atvirų jaunimo erdvių projektų, siekiant jaunimo organizacijų veiklos kokybės, skatinant jaunimo verslumą bei atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių plėtrą.</p> <p>2013 metais toliau buvo stiprinamos nacionalinės ir regioninės jaunimo struktūros, jaunimo organizacijos – finansuotos programos ir projektai, skirti jaunimo organizacijoms ir organizacijoms, dirbančioms su jaunimu stiprinti.</p> <p>2013 m. vykdant projekto „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme“ Nr. VP1-2.3-ŠMM-01-V-01-002 veiklas, profesinio orientavimo (karjeros, informavimo ir konsultavimo) paslaugas mokiniams teikė 1015 karjeros specialistų: 703 bendrojo ugdymo mokyklose teikė 871 karjeros specialistas ir 69 profesinio mokymo įstaigose – 144 karjeros specialistai. 2014 m. numatoma profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas teikti visiems bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams. 2013 m. profesinio orientavimo (karjeros) paslaugas gavo 84 tūkst. bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų mokiniai.</p> <p>Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras įgyvendindamas Vyriausybė 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1517 patvirtiną Įpareigojimo išklausti bendravimo su vaikais tobulinimo kursus vykdymo tvarkos aprašą 2013 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. V-33 įgaliojo Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrą patvirtinti Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programą. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro direktoriaus 2013 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. (1.3)V-37 patvirtino Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programą.</p>
	<p>Stacionarių socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūros modernizavimo programa 2011–2015 m.</p>	<p>Ataskaitiniu laikotarpiu buvo įgyvendinami iš viso 64 stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros projektai už 152.431,4 tūkst. litų. 2013 m. baigti įgyvendinti 6 projektai. Įgyvendinant programą, gerinant nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą, mažinami socialinių paslaugų infrastruktūros skirtumai savivaldybėse, dekoncentruojamas ir decentralizuojamas socialinių paslaugų organizavimas ir teikimas, didinama socialinių paslaugų įvairovė.</p>

**Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimai**

<b>Konkurencingumo skatinimas</b>		
Verslo aplinkos gerinimas	Patvirtinta nauja teisinė verslo forma – mažoji bendrija (įsigaliojo nuo 2012 m. rugsėjo 1 d.)	Mažoji bendrija – patogi ir patraukli smulkiąjam, šeimos ir pradedančiųjų verslui. VĮ „Registru centras“ duomenimis laikotarpiu 2012 m. rugsėjo mėn. – 2013 m. sausio mėn. Lietuvoje iš viso buvo įsteigta 1 431 Mažųjų bendrijų.
	Verslo priežiūros institucijų veiklos gerinimas	<ul style="list-style-type: none"> <li>- 46 ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų yra pasirašiusios deklaraciją „Dėl pirmųjų verslo metų“, įsipareigodamos pirmaisiais įmonės metais aktyviai teikti konsultacijas bei pagalbą, padedant laikytis teisės aktų, o ne skubėti skirti baudas;</li> <li>- ūkio subjektų priežiūra grindžiama rizikos vertinimu. 40 verslo priežiūros institucijų vykdo rizikos vertinimu pagrįstą priežiūrą;</li> <li>- 2013 m. priežiūros institucijos taikė 116 kontrolinių klausimynų. Kontroliniai klausimynai apima 40 sričių – mažmeninę ir didmeninę prekybą, turkaus prekybą, viešojo maitinimo veiklą, kirpyklų ir grožio salonų paslaugas, statybą, darbo teisę ir darbuotojų saugą, mokesčių, ženklinimo, fasavimo, paslaugų, visuomenės sveikatos, radiacinės saugos ir kt.;</li> <li>- daugiau dėmesio skiriama konsultacinei pagalbai (2013 m. duomenimis, 13 priežiūros institucijų teikia vieningas konsultacijas telefonu, įrašant pokalbį);</li> <li>- 46 priežiūros institucijos 2013 m. pabaigoje jau buvo pasirašiusios Memorandumą dėl mažareikšmių ženklinimo neatitikimų. Šios priežiūros institucijos įsipareigojo už mažareikšmių ženklinimo reikalavimų nesilaikymą verslininkams neskirti baudų ir nebereikalauti iš prekybos išimti prekių bei jas iš naujo paženklinti perklijuojant etiketes, kas neretai yra didesnė našta verslui nei baudos.</li> </ul>
	Administracinės naštos mažinimas	2013 metais priimti teisės aktai sąlygoja administracinės naštos sumažinimą 1,5 mln. Lt. Įskaitant visas įgyvendintas administracinės naštos mažinimo priemones nuo 2009 metų, administracinės naštos sumažėjimas siekia 4 mln. Lt. Seimui pateikti teisės aktų projektai, kuriuos priėmus administracinė našta būtų papildomai sumažinta 30 mln. Lt.
	Licencijų/leidimų peržiūra	2014 m. vasario 5 d. Vyriausybė pritarė Ūkio ministerijos siūlymams dėl: 52 licencijų rūšių keitimo deklaracijomis, 10 licencijų rūšių naikinimo, 160 licencijų rūšių išdavimo tvarkos supaprastinimo.
Inovacinės veiklos skatinimas	Skatinant klasterizaciją buvo pradėtas įgyvendinti projektas skirtas SVV subjektų bei mokslo ir studijų institucijų bendrų inovatyvių sprendimų paieškai, inovatyvių tinklų kūrimuisi bei jungimuisi į tarptautinius klasterius.	Projektui įgyvendinti skirtas 3,7 mln. Lt finansavimas. Per 2014 m. numatoma, kad bus suteikta apie 70 konsultacijų klasterių plėtros klausimais, surengta apie 40 informacinių renginių ir seminarų, ko pasekoje, tikimasi, susikurs 3 nauji klasteriai.
	Pagal ES struktūrinės paramos priemones „InoklasterLT“ ir „Inoklaster LT+“ buvos skiriamas finansavimas inovatyvių verslo klasterių veiklos projektams įgyvendinti.	Naujuoju 2014-2020 m. finansinių periodu formuojamos naujos priemonės klasterizacijai skatinti, kurios bus skirtos inovatyvių klasterių infrastruktūrai ir veiklai finansuoti. Taip pat tęsiamas projekto „Mokslo ir verslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“, kurio tikslas skatinti įmonių jungiamsi į klasterius.
	Įgyvendinama „BSR Stars“ programa ir „StarDust“ projektas, skirtas inovacijų, klasterių bei mažųjų ir vidutinių įmonių	Planuojama parengti baigiamąjį projekto ataskaitą ir atnaujinti BSR Stars programą. Tęsti pradėtas iniciatyvas: „BONUS ir „BSR inovacijų ekspreso“ kvietimus.

	<p>tinklų plėtrai.</p> <p>Siekiant sukurti mechanizmą inovatyvių įmonių iki inkubacinės ir inkubacinės veiklos rėmimui, parengtas jaunų inovatyvių įmonių kūrimosi skatinimo schemos projektas.</p>	<p>Parengtas ir į valstybės projektų sąrašą įtrauktas projektas „Technostartas“, kuris pateiktas vertinti Lietuvos verslo paramos agentūrai. Projektas finansuojamas priemonės „Inogeb LT-3“ lėšomis, numatytas finansavimas iki 5 mln. Lt. Projektas pradėtas įgyvendinti 2013 m. birželio mėn., jam skirtas 4,6 mln. Lt finansavimas. Projektas bus įgyvendinamas iki 2015 m. II ketv., planuojama, kad įgyvendinus projektą bus sukurtos 45 naujos technologinės įmonės, o projektas prisidės prie naujų, aukštą pridėtinę vertę kuriančių produktų, technologijų, paslaugų sėkmingo pateikimo į rinką.</p>
<p>Elektros ir dujų sektorių restruktūrizavimas. Trečiojo ES energetikos paketo įgyvendinimas.</p>	<p>Vyriausybė 2012 m. kovo 7 d. nusprendė teisiškai, funkciškai ir organizaciniu požiūriu iki 2013 m. liepos 31 d. atskirti akcinės bendrovės „Lietuvos dujos“ gamtinių dujų perdavimo veiklą, o iki 2014 m. spalio 31 d. – gamtinių dujų skirstymo veiklą.</p>	
<p>Skaidrumo didinimas viešųjų pirkimų sistemoje</p>	<p>Imtasi priemonių siekiant didesnio viešųjų pirkimų skaidrumo ir centralizavimo.</p>	<p>Centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašas buvo papildytas ir nuolat plečiamas. Šiuo metu per CPO LT elektroninį katalogą galima įsigyti: vaistus, biuro reikmenis, kompiuterinę ir biuro įrangą, mobiliuosius telefonus, judrųjį ryšį, degalus degalinėse, degalus talpyklose, elektros energiją, pastatų modernizavimą su projektavimu, pastatų modernizavimą be projektavimo, statinio statybos techninę priežiūrą, energinius sertifikatus ir investicijų planus bei techninio projekto ekspertizės paslaugas.</p> <p>2013 m. priimtame Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatyme nuo 2014 m. sausio 1 d. perkančiosioms organizacijoms, išskyrus Lietuvos diplomatinės atstovybes, konsulines įstaigas užsienyje ir Lietuvos atstovybes prie tarptautinių organizacijų, nustatyta pareiga įsigyti prekes, paslaugas ir darbus iš centrinės perkančiosios organizacijos arba per ją, kai centrinės perkančiosios organizacijos kataloge siūlomos prekės, paslaugos ar darbai atitinka perkančiosios organizacijos poreikius ir perkančioji organizacija negali jų atlikti efektyvesniu būdu racionaliai naudodama tam skirtas lėšas.</p> <p>Preliminarios 2013 m. centralizuotai vykdytų pirkimų apimtys siekia 9,7 proc. nuo bendros viešųjų pirkimų vertės, o elektroninių viešųjų pirkimų apimtys – apie 90 proc. nuo visų skelbiamų pirkimų vertės.</p> <p>2013 m. priimtame Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatyme numatyta papildoma priemonė didesniai viešųjų pirkimų sistemos skaidrumui užtikrinti: nustatyta pareiga perkančiajai organizacijai skelbti sudarytą pirkimo sutartį, laimėjusio dalyvio pasiūlymą ir vėlesnius pirkimo sutarties pakeitimus. Šis reikalavimas taikomas visiems pirkimams, išskyrus žodžiu sudaromoms pirkimo sutartims.</p>
<p>Mokslo ir studijų institucijų konsolidacija, studijų kokybės gerinimas</p>	<p><u>Nacionalinė studijų programa, 2007–2013 metai</u></p> <p><u>Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, 2008–2014 metai</u></p>	<p>Vykdamas ESF finansuojamus projektus, atnaujinta arba naujai parengta 173 studijų programų, paremtų studijų rezultatais. Iki 2015 m. rudens planuojama dar atnaujinti arba naujai parengti apie 78 studijų programas. 2010–2012 metais skirtos lėšos 488,17 mln. Lt.</p> <p>Lietuvos aukštosios mokyklos įgyvendina 5 ES lėšomis finansuojamus projektus, kurių metu 28 Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiama neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistema ir jos įgyvendinimas (bus parengtas personalas, gebantis vertinti neformaliu būdu įgytas kompetencijas, parengta tam skirta metodika, planuojama įvertinti daugiau nei 400 suaugusiųjų kompetencijas ir jas pripažinti). Šių projektų veiklos</p>

		planuojamos baigti įgyvendinti 2014 m. pavasarį. Parengtas Mokymosi visą gyvenimą 2013–2015 m. veiksmų plano projektas. 2010–2012 metais skirtos lėšos 5,52 mln. Lt.
	Lietuvos mokslo ir studijų institucijų kompiuterių tinklo LITNET veiklos užtikrinimo ir plėtros 2012–2016 metų programa „LITNET-3“, 2012–2016 metai	Įgyvendinamas LITNET 2012 m. veiklos planas.
	Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa, 2007–2012 metai (įgyvendinta).  2012 m. gruodžio 12 d. patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacinės infrastruktūros plėtros 2013–2016 metų programa - Lietuvos virtualaus universiteto programos tęsinys.	Veiklas vykdančioms institucijoms pagal sutartis ir įsakymą paskirstytos valstybės biudžeto lėšos 1,883 mln. Lt. Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinėje sistema (toliau – eLABa) naudojami 47 Lietuvos mokslo ir studijų institucijos; sukurta Lietuvos elektroninio mokymosi infrastruktūra užtikrinta el. mokymosi infrastruktūrą 28 skirtingose institucijose; Lietuvos mokslo ir studijų informacinė sistema/Institucijų mokslo ir studijų informacinė sistema (LieMSIS/IMSIS) diegiama 15 aukštųjų mokyklų;
	<u>Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programa</u>	Parengtas Informatikos, informacinių technologijų ugdymo 2014–2020 metų gairių projektas ir pateiktas svarstyti Bendrojo ugdymo tarybai. Parengtas pirminis Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 metų veiksmų plano projektas, kuris paskelbtas ŠMM interneto puslapyje.
	Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programa	Skirtas finansavimas 17 jungtinių studijų programų parengimui ir įgyvendinimui (ES paramos lėšos). Pasirašyta 16 sutarčių ir 3 lėšų skyrimo įsakymai Lietuvos aukštosios mokykloms, pagal kuriuos skiriama parama dėstytojų užsieniečių vizitams Lietuvos aukštosiose mokyklose finansuoti. Įgyvendinant decentralizuotą užsienio kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo modelį Lietuvoje ir vykdant ESF finansuojamą projektą (KAPRIS): parengtas leidinys „Užsienio kvalifikacijų pripažinimas“. Kuriamas internetinis puslapis „Study in LT“. Skirtas finansavimas 3 ES lėšomis finansuojamiems projektams užsienio šalių lituanistikos (baltistikos) centrų veiklos stiprinimui. Paskirstytos 6 Lietuvos valstybinės Kazimiero Būgos stipendijos lietuvių kalbą užsienio šalių aukštosiose mokyklose studijuojantiems užsienio šalių piliečiams. Paskirta parama 148 lietuvių kilmės ir išeivijos studentams studijuojantiems Lietuvos aukštosiose mokyklose (2012–2013 studijų metų rudens semestru).
<b>Užimtumo skatinimas</b>	Detalesnė informacija apie užimtumo politikos priemonių įgyvendinimą pateikta šiame priede prie užimtumo lygio didinimo tikslo.	
	<u>Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa, 2010–2014 metai</u>	Parengtos ir akredituotos 83 profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo programos oficialiai atidaryti 2 sektoriai praktinio mokymo centrai profesinio mokymo įstaigose; visose profesinio mokymo įstaigose diegiami vidinės kokybės užtikrinimo mechanizmai; parengta Modulinio profesinio mokymo koncepcija ir Modulinio profesinio mokymo programų rengimo metodika; atliktas Energetikos sektoriaus kvalifikacijų poreikio tyrimas ir parengtas Energetikos sektoriaus profesinis standartas. (2013 m. skirta 26 853,60 Lt).

<b>Viešųjų finansų tvarumas</b>	Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų tvarkymo optimizavimas	Lietuvos darbo biržos ir jos padalinių išlaikymo sąnaudos nuo 2014 m. sausio 1 d. perduodamos valstybės biudžetui.
<b>Finansinio stabilumo stiprinimas</b>	Patvirtintos Kredito unijų paskolų vertinimo taisyklės, parengti Kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) organizavimo nuostatai.	Šie Lietuvos banko teisės aktai leis užtikrinti kredito unijų sektoriaus stabilumą, sudarant prielaidas kokybiškam prisiimamos rizikos vertinimui bei efektyvių rizikos valdymo sistemų diegimui. Visa tai prisidės prie kredito unijų sektoriaus raidos išvengiant rizikos nesubalansuotumų.
	Išlaikytas pasirengimas taikyti Finansinio tvarumo įstatyme numatytas priemonės bei šių priemonių suderinamumas su valstybės pagalbos taisyklėmis.  Įvertinus situaciją tarptautinėse ir šalies finansų rinkose, šių priemonių galiojimas buvo pratęstas iki 2013 m. birželio 30 d.	EK, atsižvelgdama į Finansų ministerijos teiktą pranešimą, pratęsė Lietuvos paramos bankų sektoriui priemonių galiojimą iki birželio 30 d. Priemonė sudaro galimybes prireikus Vyriausybei imtis finansinio stabilumo stiprinimo priemonių. Nuo 2013 m. rugpjūčio 1d. įsigaliojo naujos ES valstybės pagalbos taisyklės, kuriomis apribojama bankų neatsakingo elgesio rizika ir stiprinama rinkos drausmė nustatant privalomas sąlygas bankų akcininkams ir investuotojams dalintis našta finansinio stabilumo stiprinimo priemonių taikymo atvejais bei gauti EK leidimą teikti valstybės pagalbą. Prireikus taikyti finansinio stabilumo stiprinimo priemonės EK bus pranešamas kiekvienas numatomas taikymo atvejis ir pateikiamas restruktūrizavimo planas. Finansinio stabilumo stiprinimo priemonės bus taikomos tik gavus EK leidimą.
<b>Pagrindinės priemonės, susijusios su Pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimu</b>		
„Inovacijų sąjunga“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikta šiame priede prie investicijų į MTEP didinimo tikslo.	
„Judus jaunimas“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikta šiame priede prie tikslų: ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos, turinčių aukštąjį išsilavinimą asmenų dalies išlaikymo, užimtumo didinimo (nacionalinės kvalifikacijų sistemos, jaunimo integracija į darbo rinką) bei prie pakto „Euro plus“ įsipareigojimų dėl konkurencingumo skatinimo (mokymo ir švietimo kokybės gerinimas, aukštojo mokslo tarptautinio patrauklumo didinimas).	
„Europos skaitmeninė darbotvarkė“	<a href="#">Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programa</a>	Gerinama Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybė ir įmonių veiklos aplinka naudojantis informacinių ryšių technologijų (IRT) teikiamomis galimybėmis. Siekiama, kad iki 2019 m. ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu.
„Tausiai išteklius naudojanti Europa“	Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra	2013 m. įsigyta 30 ekologiškos viešojo transporto priemonių (autobusai, naudojantys dujas).
„Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie pakto „Euro plus“ įsipareigojimo skatinti konkurencingumą (verslo aplinkos gerinimas, administracinės naštos mažinimas) bei investicijų į MTEP didinimą (intelektinė nuosavybė).	
„Naujų įgūdžių ir darbo vietų“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo	



kūrimo darbotvarkė“	priemonės pateikiama šiame priede prie tikslo: užimtumo lygio didinimas.	
„Europos kovos su skurdu planas“	Detalesnė informacija apie iniciatyvos įgyvendinimo priemonės pateikiama šiame priede prie tikslų: užimtumo lygio didinimas bei skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.	
<b>Pagrindiniai NRD įsipareigojimai ateinantiems 12 mėnesių</b>	<b>Numatomos pagrindinės priemonės</b>	<b>Priemonių poveikis (kokybinis ir/ar kiekybinis)</b>
<b>Strategijos 2020 m. EUROPA tikslai</b>		
Užimtumo lygio didinimas 20-64 m. gyventojų grupėje	<p>Įgyvendinti Užimtumo didinimo 2014–2020 m. plėtros programos Tarpinstitucinį veiklos planą (patvirtintas 2014 m. vasario 26 d.). Numatoma plėsti darbo rinkos stebėseną bei kuriant ilgalaikių kvalifikacijų poreikio žemėlapi bendradarbiaujant kompetentingoms įstaigoms (tęsiama).</p> <p>Tikimasi, jog Seime bus pritarta 2013 m. parengtam Užimtumo rėmimo įstatymo projektui, kuriuo koreguojamas profesinio mokymo įgyvendinimas, tobulinama įdarbinimo subsidijuojant priemonė bei įtvirtinama nauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonė, skirta jaunimui (darbo įgūdžių įgijimas pagal dvišales sutartis).</p>	<p>Planas apima Užimtumo didinimo programos tikslus: darbo vietų kūrimą ir darbo paklausos skatinimą; darbo jėgos kvalifikacijos atitikties darbo rinkos reikmėms didinimą; laisvų darbo išteklių integravimą į darbo rinką.</p> <p>Plano priemonės atitinka Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, ir 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programos, patvirtintos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“, 1 prioriteto „Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra“ 1.1 tikslo „Skatinti mokytis visą gyvenimą“ 2 prioriteto „Veikli ir solidari visuomenė“ ir 3 prioriteto „Ekonomikos augimui palanki aplinka“ nuostatas. Plano įgyvendinimo rezultatai prisidės prie minėtuose strateginiuose dokumentuose numatytų šalies pažangos vertinimo rodiklių pasiekimo.</p> <p>Tikimasi patikslinti šiuo metu galiojančią teisinį reglamentavimą, susijusį su užimtumo rėmimu, – apibrėžti ir patikslinti šios srities sąvokas, Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymą papildyti saugikliais, kuriais būtų užtikrinama, jog darbdaviai nepiktnaudžiautų remiamojo įdarbinimo priemonių subsidijomis, profesinio mokymo lėšos bei lėšos savarankiškam užimtumui būtų panaudotos tikslingiau ir efektyviau. Taip pat siekama paskatinti darbdavius aktyviau dalyvauti profesinio mokymo priemonėje padarant ją patrauklesnę bei nustatyti dvišalių sutarčių, skirtų jaunimui darbo įgūdžiams įgyti, sudarymą.</p>
Investicijų didinimas į MTEP	Siekiant įgyvendinti inovatyvios ekonomikos plėtojimo mechanizmus, 2014 m. bus teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo. Šios programos tikslas – įmonių, dirbančių žaliųjų produktų ir paslaugų rinkoje, konkurencingumo didinimas, įskaitant tradicinės pramonės įmones; žaliųjų inovacijų kūrimo ir diegimo bei verslumo	Kaip ir 2013 m. toliau įgyvendinami projektai, kurių metu bus sukurti inovatyvūs ekologiški produktai ir naujos aplinkosauginės technologijos, išaugs aplinkosauginių technologijų diegimas įmonėse.

	<p>skatinimas. . Bendra paramos vertė – 28,7 mln. Lt. 2014 m. planuojama skelbti papildomą kvietimą pagal Žaliosios pramonės inovacijų programos Partnerystės projektų schemą.</p> <p>2013 m. buvo pradėtas kurti inovacijų paklausos didinimo priemonių (inovatyvūs viešieji pirkimai, ikiprekybiniai pirkimai) paketas. 2014 m. numatoma parengti teisės aktų ar esamų teisės aktų pakeitimų projektus, kurių reikia inovacijų paklausos priemonėms (inovatyvūs viešieji pirkimai, ikiprekybiniai pirkimai) įgyvendinti.</p>	<p>Numatoma parengti teisės aktus ar jų pakeitimus, kurie reikalingi diegiant ikiprekybinius (skatinant valstybės institucijas pirkti MTEPI paslaugas) ir inovatyvius viešuosius pirkimus bei kt. paklausos skatinimo priemones, skirtas skatinti kurti ir/ar teikti į rinką ir įsigyti inovatyvias prekes ir paslaugas visuomenei aktualių socialinių–ekonominių problemų sprendimui.</p>
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ribojimas	<p>2014 m. Klimato kaitos specialiosios programos lėšomis toliau bus finansuojami projektai pagal šias kryptis – energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas bei atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas.</p>	<p>Pagal 2014 m. vasario 7 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-118 patvirtintą Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2014 m. sąmata, joje energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms numatyta 74,47 mln. Lt, o atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo priemonėms – 54,38 mln. Lt. Pagal 2014 m. kovo 17 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-286 patvirtintą Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2014 m. sąmatą detalizuojantį planą planuojama finansuoti šias vartojimo efektyvumo didinimo priemones – visuomeninės paskirties pastatų ir daugiabučių namų atnaujinimą (modernizavimą), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau negu 40 proc. (71 mln. Lt); fizinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimas (modernizavimas), pasiekiant pastato energetinio naudingumo C klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 % (3,5 mln. Lt). Taip pat šias atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo priemones – atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos ar kt., išskyrus biokuro) panaudojimas visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatuose (20 mln. Lt); biokuro katilų įrengimas, pakeičiant nusidėvėjusius biokuro katilus naujais (7 mln. Lt); atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, biokuro, geoterminės energijos ar kt.) panaudojimas individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose (3 mln. Lt); biokuro ruošos iš miško kirtimo atliekų modernizavimas, kompensuojant įrangos įsigijimą biokuro gamybai (6 mln. Lt); vidaus vandenų viešojo keleivinio transporto ir infrastruktūros plėtra, sumažinant keleivinių automobilių transporto srautus (300 tūkst. Lt).</p> <p>Įgyvendinus minėtąsias vartojimo efektyvumo didinimo priemones galima būtų preliminariai sumažinti ŠESD išmetimus nuo 0,08 iki 0,15 Mt CO<sub>2</sub>e, o įgyvendinus atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo priemones – nuo 0,06 iki 0,1 Mt CO<sub>2</sub>e.</p>
Atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas	<p>Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programa</p>	<p>Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programa nustato valstybės energetikos politikos kryptis atsinaujinančių išteklių energetikos sektoriuje. Programos tikslas – nustatyti suvartotos atsinaujinančių išteklių energijos nacionalinius planinius rodiklius elektros energetikos, šilumos energetikos ir transporto sektoriuose ir atitinkamas priemones šiems rodikliams pasiekti. Nacionaliniai planiniai rodikliai nustatomi 2013–2014 m., 2015–2016 m., 2017–2018 m. ir 2019–2020 m.</p>
	<p>Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos tarpinstitucinis veiklos planas</p>	<p>Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos nuostatos įgyvendinamos vykdam Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos tarpinstitucinį veiklos planą.</p>
Galutinės energijos vartojimo	<p>Klimato kaitos specialioji programa</p>	<p>2014 m. energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo finansavimo krypties</p>

mažinimas		projektams iš viso numatyta 74,47 mln. Lt Klimato kaitos specialiosios programos lėšų. Bus finansuojami visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių) paskirties pastatų, daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai, sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau negu 40 proc.
	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa	2014 metais atnaujinant (modernizuojant) daugiabučius namus jų skaičiuojamąsias šiluminės energijos sąnaudas planuojama sumažinti apie 70 GWh per metus
	Planuojama tęsti viešosios paskirties pastatų atnaujinimą.	2014 metais planuojama įgyvendinti 5 pilotinius centrinės valdžios pastatų renovacijos projektus.
	Įpareigojimų sistemos sukūrimas	2014 metais planuojama priimti Energijos vartojimo efektyvumo įstatymo ir susijusių šakinių įstatymų (Energetikos, Elektros energetikos, Šilumos ūkio ir Dujų) pakeitimų projektus įteisinančius Įpareigojimų sistemos sukūrimą. Įpareigojimų sistema nustatys įpareigojimus šalis, kurios privalės užtikrinti, kad kasmet bus sutaupyti apie 1,5% vartotojams pateiktos galutinės energijos.
Įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių, 18-24 m. žmonių mažinimas	2013 m. atlikta lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino statistinė analizė, pagal kurios rezultatus bus rengiamos 2014 m. vertinimo normos nustatant skirtingą vertinimą raštingumo ir stiliaus aspektais mokiniams iš mokyklų tautinės mažumos mokomąja kalba.	
Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, 30-34 m. žmonių dalies išlaikymas	Priėmimas į aukštąsias mokyklas. Bus patvirtintas 2015 m. geriausiųjų eilės sudarymo tvarkos aprašas, pagal kurį vyks I pakopos ir vientisųjų studijų valstybės finansuojamų vietų ir studijų stipendijų paskirstymas stojantiejiems renkantis studijas per konkursinį bendrą studentų priėmimą. Bus suplanuoti ir patvirtinti preliminarūs ir faktiniai 2013 m. valstybės finansuojamų studijų vietų aukštosiose mokyklose skaičiai siekiant išlaikyti ne mažesnę prieinamumą (siektiną rodiklį). Studijų kokybės užtikrinimas. Bus išoriškai įvertinta 95 proc. aukštųjų mokyklų.	
Gyventojai, patiriantys skurdo riziką/ materialinius nepriteklus/gyvenantys bedarbių ar labai žemo užimtumo namų ūkiuose	2013 m. numatyta parengti Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų planą. Nuo 2014 m. patvirtintas veiksmų planas pradedamas įgyvendinti įtraukiant kuo platesnį ratą suinteresuotų dalyvių.  Bus tęsiami kultūrinės veiklos projektai, skirti patiriančioms atskirtį socialinėms grupėms, daugiavaikėms šeimoms, senjorams, vaikams ir jaunimui.	2013 m. spalio 22 d. socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-588 patvirtintas Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų planas. Planuojant veiksmus, didžiausias dėmesys skirtas vaikų ir jaunimo skurdo bei socialinės atskirties prevencijai stiprinti – siekiama sudaryti visiems vaikams lygias galimybes sveikai augti ir visapusiškai vystytis, skatinti vaikus auginančias šeimas bei jaunimą visavertiškai dalyvauti darbo rinkoje.
<b>Metinės augimo apžvalgos prioritetai</b>		
Tęsti diferencijuotą augimui	2014 m. biudžeto asignavimai suplanuoti 1 p. p. mažesni,	

palankų fiskalinį konsolidavimą	<p>negu numatomas 2013 m. valdžios sektoriaus deficitas.</p> <p>Investicijos į MTEP. Detalesnė informacija pateikiama šiame priede prie tikslo - investicijų didinimas į MTEP.</p> <p>Investicijos į energetiką. Detalesnė informacija pateikiama 2 priede (6 rekomendacija) bei šiame priede prie tikslų: atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimas ir galutinės energijos vartojimo mažinimas;</p> <p>Darbo rinkos politikos veiksmingumo priemonės. Detalesnė informacija pateikiama šiame priede prie tikslo - užimtumo lygio didinimas 20-64 m. gyventojų grupėje ir 2 priede.</p>	
Grįžti prie įprastų skolinimo ekonomikai sąlygų	Bus ir toliau siekiama gerinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų prieinamumą prie išorinio finansavimo šaltinių.	
Skatinti augimą ir konkurencingumą	Detalesnė informacija apie prioriteto įgyvendinimo priemones pateikiama šiame priede prie pakto „Euro plus“ įsipareigojimo skatinti konkurencingumą bei investicijų į MTEP didinimą.	
Mažinti nedarbą ir krizės sukeltus socialinius padarinius	Detalesnė informacija apie prioriteto įgyvendinimo priemones pateikiama šiame priede prie tikslų: užimtumo didinimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.	
Modernizuoti viešąjį administravimą	<p>Viešieji pirkimai.</p> <p>Įsigaliojus naujoms viešųjų pirkimų direktyvoms, jų nuostatas įgyvendinti nacionalinėje teisėje (orientacinis įgyvendinimo terminas – 2016 m. pradžia).</p> <p>Vykdomu projektu „Elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ sukūrimas“ siekiama sukurti ir 2014 m. įdiegti informacinę sistemą, kurios funkcionalumas užtikrintų elektroninės paslaugos „E. sąskaita“ teikimą.</p> <p>2014 m. numatoma pradėti rengti Nacionalinę perėjimo prie visiškai elektroninių pirkimų strategiją.</p> <p>2015 metų II ketvirtį numatoma parengti teisės aktų pakeitimus, įtvirtinant prievolę nurodytoms perkančiosioms organizacijoms nustatytuose viešuosiuose pirkimuose teikti tik elektronines sąskaitas faktūras.</p> <p>2015 metų IV ketvirtį planuojama parengti teisės aktų pakeitimus, įtvirtinant prievolę perkančiosioms organizacijoms visų tarptautinių pirkimų skelbimus, konkursų sąlygas, susirašinėjimo dokumentus, tiekėjų pasiūlymus teikti tik elektroninėmis priemonėmis.</p>	
	Viešojo administravimo skaitmeninimo projektų įgyvendinimo tęsimas.	
<b>Pakto „Euro Plus“ įsipareigojimai</b>		

Konkurencingumo skatinimas	Siekiant įgyvendinti inovatyvios ekonomikos plėtojimo mechanizmus, bus toliau teikiama parama pagal Žaliosios pramonės inovacijų programą, 2009–2014 m. finansuojama iš Norvegijos finansinio mechanizmo.	Šios programos tikslas – įmonių, dirbančių žaliųjų produktų ir paslaugų rinkoje, konkurencingumo didinimas, įskaitant tradicinės pramonės įmones; žaliųjų inovacijų kūrimo ir diegimo bei verslumo skatinimas. Bendra programos vertė – 9,4 mln. Eurų
	„Verslumo ugdymas ir mokymas. Verslumas turėtų būti laikomas viena iš svarbiausių kompetencijų ir verslumo teorinis bei praktinis mokymas iki 2015 metų turėtų būti įtrauktas į pradinio, pagrindinio, profesinio, aukštojo ir suaugusiųjų mokymo programas. Verslo aplinkos gerinimas. Siekiama paskatinti start-up'us ir naujų verslų kūrimą, verslo perdavimus padaryti labiau sėkmingesnius, pagerinti verslo priėjimą prie finansų, ir suteikti sąžiningiems verslininkams po bankroto antrąjį šansą. Mentoringo, pagalbos ir paramos schemos tikslinėms grupėms. Įtraukia svarbias priemones, kurios skatintų verslumą tarp jaunų žmonių, moterų, pagyvenusių žmonių, migrantų ir bedarbių.	Teigiamas poveikis verslumo ugdymui ir mokymui, verslo aplinkai, tikslinių grupių verslumo skatinimui.
	2014–2020 m. įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programa bus nustatoma 2014 m. sausio 1 d.-2020 m. gruodžio 31 d. laikotarpiui. Pagrindinis dėmesys Programoje skiriamas konkurencingumo didinimui, MVĮ steigimo ir verslumo skatinimui (Erasmus programa jauniems verslininkams, verslumo mokymai, tam tikrų tikslinių grupių verslumo skatinimui). Taip pat siekiama pagerinti MVĮ galimybes gauti finansavimą, skatinti rizikos kapitalo investicijas per finansinius instrumentus, pagerinti MVĮ sąlygas patekti į tarptautines rinkas. Programos biudžetas – 2,5 mlrd. eurų.	Numatomas programos poveikis 1 m. laikotarpiui: 1. ES BVP padidėjimas 1,1 mlrd. eurų. 2. Sukurta ir išsaugota tūkstančiai darbo vietų. 3. 3,5 mlrd. eurų papildomos paskolos ir investicijos į ES įmones. 4. 39,000 partnerystės susitarimų tarp ES įmonių. 5. Tūkstančiai naujų verslo produktų, paslaugų.  Numatomas teigiamas Programos poveikis Lietuvos ekonomikai, konkurencingumui, valstybės finansams, MVĮ situacijai.
	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, Ekonomikos augimo veiksmų programa, Sanglaudos skatinimo veiksmų programa.	Siekiami teikti aukščiausios kokybės formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugas; plėsti neformaliojo švietimo paslaugas. Numatomos lėšos: 312,92 mln. Lt.
Užimtumo skatinimas	Detalesnė informacija apie įsipareigojimo įgyvendinimo numatomas priemones pateikiama šiame priede prie strategijos 2020 m. Europa tikslo - užimtumo lygio didinimas.	
Viešųjų finansų tvarumas	Informacija apie planuojamas priemones bus pateikta Lietuvos Konvergencijos 2014 m. programoje. Sveikatos apsaugos sistemos valdymo tobulinimas.	Siekiant efektyvaus nacionalinės sveikatos priežiūros įstaigų sistemos funkcionavimo 2014 m. numatoma parengti ir įgyvendinti kito sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo etapo planą.
Finansinio stabilumo	Makroprudencinės politikos įgyvendinimas. 2014 m. (Seimo	Lietuvos bankas, formuodamas ir vykdydamas makroprudencinę politiką, taikys teisės

stiprinimas	<p>pavasario sesijoje) numatoma patvirtinti Lietuvos banko įstatymo pakeitimus, kuriais Lietuvos bankui bus suteikti makroprudencinės politikos formavimo ir vykdymo Lietuvoje įgaliojimai.</p> <p>Tolesnis finansinio stabilumo stiprinimo priemonių plėtimas. 2014 m. planuojama perkelti ES kredito įstaigų ir investicinių įmonių kapitalo reikalavimų direktyvos (CRD IV) nuostatas į Lietuvos teisę. Lietuvos bankas taip pat numato ir toliau aktyviai bendradarbiauti su Europos sisteminės rizikos valdyba ES lygiu kuriant, diegiant ir koordinuojant makroprudencinės politikos įgyvendinimo priemones.</p>	<p>aktuose nustatytas makroprudencinės politikos priemonės, reikalingas Lietuvos banko formuojamos ir vykdomos makroprudencinės politikos tikslui pasiekti ir nustatančias reikalavimus finansų sistemai arba atskiroms finansų įstaigoms, kad būtų užkirstas kelias šalies finansų sistemos stabilumui kylančiai grėsmei arba ji būtų sumažinta.</p> <p>CRD IV direktyvos nuostatų perkėlimu į nacionalinę teisę bus išplėstas Lietuvos banko valdomų/administruojamų makroprudencinės politikos įgyvendinimo priemonių spektras. Tai, kartu su Lietuvos bankui suteiktais makroprudencinės politikos formavimo ir vykdymo Lietuvoje įgaliojimais, sudarys sąlygas Lietuvos bankui aktyviai įgyvendinti formuojamą makroprudencinę politiką ir taikyti finansinio stabilumo stiprinimo priemones.</p> <p>Į nacionalinę teisę perkeltų CRD IV direktyvos nuostatų ir tiesiogiai taikomų CRR reglamento nuostatų suderintas taikymas visose ES valstybėse narėse sudarys sąlygas koordinuoti makroprudencinę politiką visos ES mastu. Makroprudencinės politikos įgyvendinimas, taikant bendrus procikliškumo valdymo standartus, sudarys prielaidas sėkmingai reguliuoti su sisteminė rizika susijusius nesubalansuotumus finansų sektoriuje tiek ekonominio pakilimo, tiek ekonominio nuosmukio laikotarpiais.</p>
	Tolesnis finansinio stabilumo stiprinimo priemonių plėtimas. 2014 m. numatoma priimti Kredito unijų įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriuo bus susitiprintas kredito unijų veiklos stabilumas.	Priėmus įstatymą bus sustiprintas kredito unijų kapitalas ir valdymas, įtvirtinti reikalavimai rizikos prisiėmimo apribojimams, sustiprintos priežiūros institucijos galios, sumažinta administracinė našta kredito unijoms supaprastinant licencijavimo procedūrą ir reikalavimus informacijos atskleidimui ir kt.
<b>Pavyzdinių iniciatyvų įsipareigojimai</b>		
„Inovacijų sąjunga“	Žr. 5.3.1 skyrių	
„Judus jaunimas“	Žr. 5.3.2 skyrių	
„Europos skaitmeninė darbotvarkė“	Žr. 5.3.3 skyrių	
„Tausiai išteklius naudojanti Europa“	Žr. 5.3.4 skyrių	
„Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“	Žr. 5.3.5 skyrių	
„Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkė“	Žr. 5.3.6 skyrių	
„Europos kovos su skurdu planas“	Žr. 5.3.7 skyrių	

<sup>1</sup> Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. spalio 22 d. Nr. A1-558 „Dėl socialinės įtrauktiems didinimo 2014-2020 m. veiksmų plano patvirtinimo“